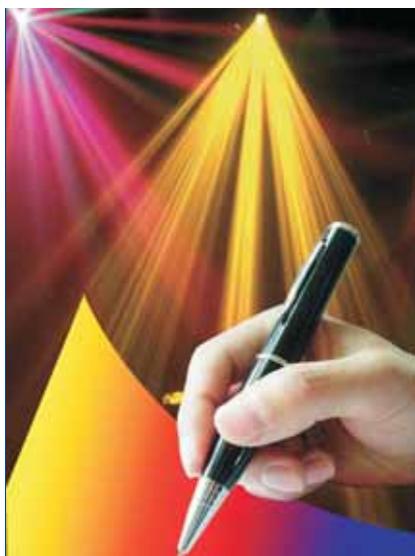

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 6, 19

С. 14

С. 12

С. 23

Фота Юрыя ІВАНОВА

ЯК “ПАДСТАВІЦЬ ПЛЯЧО” ТУРЫЗМУ?

Гэтае пытанне ўзнімалі ўдзельнікі выязнога пасяджэння сумеснай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрства спорту і турызму краіны...

С. 4 — 5

Прастора для супрацоўніцтва

Многія сустрэчы на самым высокім узроўні ў нашай сталіцы непарыўна звязаны з духоўнасцю: культурай, мастацтвам — з усім тым, што найбольш ярка раскрывае вялікі патэнцыял нацыянальных культур дружалюбных дзяржаў.

Глыбока сімвалічна тое, што спецыяльнае пасяджэнне саміта “Злучым прастору СНД” 26 лістапада і пасяджэнне Міждзяржсавета ЕўрАзЭС з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі і кіраўнікоў іншых дзяржаў —

удзельніц СНД 27 лістапада прайшлі ў сценах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, якая за кошт сваіх перадавых інфармацыйных тэхналогій пашырае прастору духоўнасці далёка за межамі Беларусі.

Знакавым падаецца і яшчэ адзін факт: у Палацы Рэспублікі майскімі днямі прайшоў Першы Фестываль культур народаў ЕўрАзЭС. “Няхай любоў да мастацтва, гордасць за культуру і сваю Айчыну дапамагаюць скараць новыя вяршыні, умацоўваюць духоўныя

связі, супрацоўніцтва і ўзаемаразуменне паміж краінамі — членамі Еўразійскай эканамічнай супольнасці”, — пажадаў тады Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ўдзельнікам фестывалю. Гэтыя словы Кіраўніка нашай дзяржавы сягаюць у дзень сённяшні і заўтрашні.

Наш кар.

Адкрыцці на заключным

Закрыццё Года культуры Расіі ў Беларусі ў нашай сталічнай філармоніі было адзначана двума канцэртамі Вялікага сімфанічнага аркестра імя П.І. Чайкоўскага на чале з народнымі артыстамі СССР Уладзімірам Федасеевым.

На другім вечары былі зачытаны прывітанні ад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі і міністра культуры Расійскай Федэрацыі Аляксандра Аўдзеева. Госці атрымалі кветкі ад імя нашага міністра культуры і Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Расіі ў Беларусі Аляксандра Сурыкава.

Другі вечар склала музычна-літаратурная кампазіцыя “Вайна і мір” паводле рамана Л.Талстога, на першым гучала музыка П.Чайкоўскага і Д.Шастаковіча. А “на біс” — яшчэ і Г.Свірыдава. Напярэдадні ж адбылася прэс-канферэнцыя, у якой, акрамя Федасеева і кіраўніцтва Белдзяржфілармоніі, удзельнічалі начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Белару-

сі Міхаіл Казловіч, дырэктар Міжнароднага цэнтра фестывалю Уладзімір Лінчэўскі, жонка славутага маэстра, знакамітая расійская музыкантаўца Вольга Дабрахотава.

— Слова “закрыццё”, — сказаў У.Федасееў, — мне не падабаецца. Нашы народы пралілі агульную кроў за нашу будучыню. Мы прыехалі таму, што любім вас, адчуваем да вас брацкія пачуцці.

Паказальнікам стаўлення маэстра і яго калектыву да сваёй працы стала тое, што расійскія музыканты прыехалі не ў дзень канцэрта, а напярэдадні. І адразу правялі незапланаваную рэпетыцыю. Ды і наступныя дзве былі не менш цікавымі за ўласна канцэрт, і сталі сапраўдным майстар-класам для беларускіх музыкантаў. Кодавымі словам да іх сталася слова “такт”: маэстра працаваў надзвычай тактоўна і літаральна патактава, асабліва — у пачатку кожнай часткі ці раздзела музычнай формы. У.Федасееў вельмі ціха, спакойна, без аніякага “накручвання эмоцый”, тлумачыў тое, чаго хо-

ча дасягнуць, імкнуўся, каб не было “пустых нот”, у якіх не закладзены энс, сачыў за асаблівай цяжкасцю, працэсуальнасцю музычнага разгортвання. Перад намі быў майстар, для якога творчы партрэт не мае прыпынкаў і, тым больш, спынення. Таму Пятая сімфонія Д.Шастаковіча, замест звыклай пампезнасці, набыла трагічнае гучанне. А ў сюіце П.Чайкоўскага са “Спячай прыгажуні”, рэдакцыя якой была зроблена самім У.Федасеевым, яго дырыжорская пластыка становілася папраўдзе балетнай. Акрамя непасрэднай падрыхтоўкі да мінскіх канцэртаў, музыканты вылучылі час і для працы над музыкай Ф.Шапэна, якую праз некалькі дзён яны будуць выконваць у Варшаве.

Год культуры Расіі ў Беларусі завершаны. Наступны, 2010-ы, стане годам культуры Беларусі ў Расіі.

Н.Б.

Гістарычны інтэрактыў

Цяпер кожны аматар мінуўшчыны нашай краіны зможа віртуальна пазнаёміцца з выстаўкамі і калекцыямі аднаго з самых буйных музеяў краіны — Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь. Акрамя гэтага, на сайце <http://history.museum.by>, прэзентацыя якога адбудзецца ў межах Музейных чытанняў “Гістарычная навука і музейная экспазіцыя”, прадстаўлена інфармацыя пра гісторыю музея, яго філіялы, а таксама апошнія публікацыі супрацоўнікаў установы. Па словах на-

месніка дырэктара музея Вольгі Мірончык, характэрнай рысай сайта з’яўляецца асвятленне навукова-даследчай дзейнасці ўстановаў і інфарматыўнасць, скіраваная не толькі на яе наведвальнікаў, але і на спецыялістаў.

У рабоце згаданай канферэнцыі прымуць непасрэдны ўдзел навукоўцы вядучых музеяў Беларусі, вучоныя Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, выкладчыкі ВНУ краіны, супрацоўнікі архіваў, бібліятэчных работнікі.

Сярод пытанняў, што будуць разглядацца ў межах Музейных чытан-

няў, — шляхі рэалізацыі навуковай канцэпцыі Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь, вывучэнне музейных прадметаў і калекцый, сучасныя прыярытэты і новыя падыходы ў культурна-адукацыйнай дзейнасці музеяў гістарычнага профілю, арганізацыя і правядзенне сацыялагічных даследаванняў на матэрыялах стацыянарнай экспазіцыі. Апрача гэтага, будуць абмяркоўвацца актуальныя аспекты стварэння і функцыянавання інфармацыйных сістэм у музеі.

Пад час афіцыйнага адкрыцця Музейных чытанняў адбудзецца таксама і падвядзенне вынікаў конкурсу на стварэнне лагатыпа музея і ўручэнне прызга пераможцу.

К.А.

З муаравай стужкай

Адразу некалькі манетных навін і навінак прыпалі на гэтыя дні. У прыватнасці, на VI Міжнародным конкурсе “Міжнародны прыз Вічэнца Нумізматэка” і “Міжнародная прэмія Андрэа Паладзіа” другое месца ў апошняй намінацыі прысуджана Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь за памятную манету “Наваселле”.

Журы адзначыла ў беларускай рабоце “гарманічнае спалучэнне элементаў, якія сімвалізуюць хатнюю ўтульнасць і традыцыйнае домабудаванне”. Яе дызайн, на думку суддзяў, пазнаёміў свет з традыцыямі і культурай Беларусі.

Гэтымі днямі Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь таксама ўвёў у абарачэнне сярэбраную памятную манету “Договор о создании Союзного государства. 10 лет” наміналам 10 рублёў.

Манета мае форму круга, з пярэдняга і адваротнага бакоў — выступаючы кант па акружнасці. Бака-

вая паверхня манеты — рыфлёная. На пярэднім баку манеты размешчаны: у цэнтры — рэльефная выява Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь; пад ёй — год чаканкі і проба сплаву; уверх па крузе — надпіс: “Рэспубліка Беларусь”, унізе — намінал манеты.

На адваротным баку манеты размешчаны: у цэнтры — выява раскрытай кнігі, якая сімвалізуе дагавор аб аб’яднанні бакоў, з адлюстраваннем гербаў Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі, і рукі — сімвала акта падпісання дакумента; кнігу абрамляе муаравая стужка, што надае ўрачыстасці падзеі, на стужцы — надпісы: “10 лет” і “Договор о создании Союзного государства”.

На мінулым годзе Нацыянальны банк таксама выпусціў у абарачэнне сярэбраную памятную манету “Шчаўкунок” з серыі “Казкі народаў свету” наміналам 20 рублёў.

На пярэднім баку манеты размешчаны: уверх — рэльефны відарыс Дзяржаўнага герба Рэспублікі

Беларусь, у цэнтры, на фоне зорнага неба, — выява хлопчыка і дзяўчынкі, якія сядзяць на павернутым паўмесяцы і трымаюць разгорнутую кнігу; пад выявай — год чаканкі; па крузе — надпісы: у верхняй частцы — “Рэспубліка Беларусь”, у ніжняй — “Дваццаць рублёў”.

На адваротным баку манеты размешчаны: у цэнтры, на фоне навагодняй ёлкі, — выява галоўнага героя аднайменнай казкі — Шчаўкунка, на яго шапцы — устаўка круглай формы з цыркону злёнага колеру, якая ўяўляе з сабе брошку; справа ад яго — выява персанажа казкі — дзяўчынкі Мары, злева — Мышынага Караля; унізе — перавернутая фігура прынца ля ўвахода ў казначеае каралеўства, па крузе — надпіс: “Шчаўкунок”.

Паводле паведамленняў Упраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

Спіс прыярытэтаў

Напрыканцы гэтага тыдня ў Мінску прайшло пасяджэнне групы экспертаў Рэспублікі Беларусь і Літоўскай Рэспублікі на чале з намеснікам міністра культуры нашай краіны Віктарам Курашам і намеснікам міністра культуры Літоўскай Рэспублікі Данатасам Валанчаускасам па абмеркаванні пытанняў аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Пад час пасяджэння быў вызначаны план дзеянняў сумеснай экспертнай групы, створанай у адпаведнасці з Пагадненнем паміж Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам культуры Літоўскай Рэспублікі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны ад 12 лютага 2009 г. і пратаколам Першага пасяджэння экспертаў Рэспублікі Беларусь і Літоўскай Рэспублікі ад 22 — 23 красавіка 2009 года.

Удзельнікі пасяджэння вылучылі спіс прыярытэтных кандыдатаў гісторыка-культурнай спадчыны, размешчаных на тэрыторыі Гродзенскай вобласці Рэспублікі Беларусь, якія маюць агульную гісторыю для дзвюх краін, для

сумеснага правядзення рэстаўрацыйных работ. Акрамя гэтага, разглядалася магчымасць сумеснага выкарыстання, стварэння электроннай версіі і публікацыі дакументаў фалькларыстычнага архіва-музея імя Івана Луцкевіча, які знаходзіцца ў Інстытуце літоўскай літаратуры і фальклору ў Вільнюсе, а таксама распрацоўкі інтэрнет-партала “Азнаямленне са спадчынай рэгіёна”.

Важным вынікам пасяджэння стала вызначэнне сумеснай тэматыкі для правядзення на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і Літоўскай Рэспублікі ў 2011 годзе Дзён Еўрапейскай спадчыны.

Трэба адзначыць, што ў бліжэйшай перспектыве плануецца наладзіць супрацоўніцтва са спецыялістамі Міністэрства культуры Літоўскай Рэспублікі па пытаннях вызначэння элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны для наступнага сумеснага ўключэння іх у Рэпрэзентатывны спіс нематэрыяльнай спадчыны чалавечтва паводле палажэнняў Канвенцыі па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны.

Перамога ў спеўнай краіне

Перамогі нашых музыкантаў на конкурсах харавых дырыжораў — пакуль што рэдкасць, як і самі такія конкурсы. Таму Першая прэмія Аляксандра Хумала на IV Міжнародным конкурсе імя Язэпа Віталса ў Рызе (Латвія) стала сапраўднай сенсацыяй.

Праўда, сенсацыяй толькі для тых, хто не ведае Аляксандра. Бо яму не прывыкаць ставіць перад сабой вельмі далёкія мэты і дасягаць іх сваёй працадольнасцю, апантанасцю, адданасцю справе. Выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і магістратуры па харавым дырыжыраванні (клас Святланы Герасімовіч), цяпер ён — аспірант кафедры гісторыі музыкі, дзе пад кіраўніцтвам Людмілы Волкавай даследуе асаблівае кампазітарскае стылю беларускіх харавых канцэртаў 1980-х — 90-х. За яго плячымі — арганізацыя і правядзенне не толькі Канцэрта хара-

вой музыкі Вячаслава Кузняцова, дзе ён сабраў ажно сем калектываў, але і Міжнароднага маладзёжнага музычнага фестывалю “Антонія Вівальдзі: ад барока да сучаснасці”. Сваё майстэрства сімфанічнага дырыжора ён павышаў з аркестрам Варшаўскай філармоніі.

— Я ехаў на конкурс, — усміхнуўся А.Хумала, — з вялізнай сумкай нот. Бо кожны з трох тураў падзяляўся на два этапы, і творы, якія выпадуць таму ці іншаму канкурсанту, вызначаліся лёсаваннем. У выніку ацэньвалася веданне ўсяго сусветнага рэпертуару, абавязковымі творамі былі, вядома, латышскія. Яшчэ адна асаблівасць: калі тая ці іншая краіна была прадстаўлена сярод удзельнікаў — яе не было сярод членаў журы, і наадварот. Дадаць сюды даўняе харавыя традыцыі, што склаліся ў народаў Прыбалтыкі. Таму перамога ў такой спеўнай краіне, як Латвія, мне прыемна ўдвая.

Н.Б.

1 снежня — Сусветны дзень барацьбы са СНІДам

У форме выстаўкі

Амаль тры сотні работ даслаі дзеці і студэнты з усіх рэгіёнаў краіны на Рэспубліканскі конкурс плакатаў “Небяспека — СНІД!”, вынікі якога былі падведзены нядаўна. Навучэнцы агульнаадукацыйных, мастацкіх школ, каледжаў, ВНУ культуры і мастацтва прадэманстравалі новыя падыходы да асвятлення гэтай праблемы, хаця конкурс праводзіцца больш за дзесяць гадоў. Ініцыятарам яго выступіла Міністэрства культуры пры падтрымцы Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

— Усім удзельнікам будуць накіраваны лісты падзякі, тым жа, хто заняў месцы з першага па трэцяе (іх падзялілі 11 чалавек), прызначаны грашовыя прэміі, — паведамляе ўрач-эпідэміялаг аддзела прафілактыкі ВІЧСНІД Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Валянціна Быкава. —

Работы пераможцаў, па традыцыі, будуць выкарыстаны для друку інфармацыйных матэрыялаў: брашуры, лістовак, плакатаў, што пасля будуць распаўсюджаны па розных установах рэспублікі. Аднак і самыя якасныя малюнкы дзяцей з рэгіёнаў стануць узорами для друку плакатаў у сваіх абласцях. Многія з дасланных работ будуць выкарыстаны для стварэння выстаўкі.

Ацэньвала творы прафесійнае журы на чале з народным мастаком Беларусі, акадэмікам Нацыянальнай акадэміі навук Георгіем Паплаўскім. У складзе былі галоўны спецыяліст упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Мікалай Мішчанка, загадчык аддзела прафілактыкі ВІЧСНІД Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Лілія Мялежка, намеснік дырэктара Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Канстанцін Федарышкін і дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Уладзімір Васюк.

Хваля здароўя

Да Міжнароднага дня барацьбы са СНІДам будзе прымеркаваны канцэрт “Alterwave’09”, які ладзіць Прафсаюзны камітэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Як паведамлілі ў БДУКІМ, падобны канцэрт праводзіўся ў мінулым годзе, аднак сёлетні набудзе большы размах: у ім возьмуць удзел

калектывы Школы танца Аляксандра Мязэннага разам з кіраўніком, гасцямі будуць Уладзімір Пугач, — саліст “J:Mors”, прадстаўнікі добрачынных арганізацый ды іншыя.

Пад час мерапрыемства, што адбудзецца 1 снежня, выступяць 14 музычных гуртоў, хаця б адзін удзельнік якіх вучыцца ці вучыўся ў БДУКІМ.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

“Зорны” эксклюзіў

Адкрыццё Рэспубліканскага прэс-цэнтра конкурсу “Зорка ўзышла над Беларуссю”, што адбылося ў рэдакцыі газеты “Культура”, стала сапраўднай падзеяй, якая шырока асвятлялася ў беларускіх СМІ, газетах і на тэлеканалах. Тое зразумела: вялікая зала рэдакцыі “Культуры”, на базе якой і створана інфармацыйнае “сэрца” “Зоркі...”, прынялі прадстаўнікоў арганізацыйнага камітэта і журналістаў.

Пра прадстаўнічы склад удзельнікаў прэс-канферэнцыі “К” ежо пісала ў мінулым нумары. Дадамо толькі, што на прэзентацыю прэс-цэнтра “Зоркі...” былі сабраны прадстаўнікі ўсіх арганізацыйна-арганізатарскіх тэм. Таму журналісты маглі атрымаць інфармацыю, як кажучы, з першых рук.

— Праца над падрыхтоўкай і правядзеннем нашага Конкурсу ідзе поўным ходам на ўсіх узроўнях — ад раённага да рэспубліканскага, — запэўніў прысутных намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш. — У нашай краіне заўсёды надавалася вялікая ўвага развіццю здольнасцей таленавітай моладзі. Існуе дасканалая сістэма выяўлення і навучання рознабаковых талентаў. Існуюць фонды па падтрымцы таленавітай моладзі. Конкурс “Зорка ўзышла над Беларуссю”, які праводзіцца па даручэнні кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта, якраз і павінен стаць яшчэ адным спосабам адкрыцця ды дапамогі здольным маладым беларусам. Канешне, можна прадаказаць, што большая частка ўдзельнікаў так ці інакш будзе звязана з

установамі мастацкай адукацыі, — зазначыў Віктар Кураш.

Члены адборачнага камітэта запэўнілі прысутных у тым, што з іхняга боку робіцца ўсё магчымае для таго, каб маладыя “зоркі”, якія пройдуць цяжкія выпрабаванні ўсіх трох адборачных этапаў, сапраўды заззялі на небасхіле прафесійнага мастацтва нашай краіны. “Прапрацоўваецца магчымасць дазволіць пераможцам Конкурсу без экзаменаў паступаць у вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы па профілі сваёй намінацыі”, — падзяліўся з журналістамі эксклюзіўнай інфармацыяй Віктар Кураш.

Цікавым было і пытанне аб колькасці ўдзельнікаў па некаторых “экзатычных” намінацыях, кшталту “Размоўны жанр” і “Аўтарская песня”, на якое арганізатары далі абгрунтаваны адказ: заяўкі паступаюць для ўдзелу ва ўсіх намінацыях Конкурсу.

Такім чынам, першы дзень працы Рэспубліканскага прэс-цэнтра выдаўся надзвычай плённым і насычаным і быў увасоблены ў тэлэрэпартажах, у матэрыялах на старонках друкаваных выданняў. Нагадаем, што ў электронным выглядзе інфармацыя даступная таксама і на сайце www.kimpress.by.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Дзе канкурэнцыі найболей?

У многіх раёнах Беларусі ўжо праходзяць першыя адборачныя этапы Рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”. “К” даведлася пра папярэднія вынікі ў Старадарожскім і Капыльскім раёнах Мінскай, а таксама ў Ліёнскім ды Чашніцкім раёнах Віцебскай абласцей.

Як распавяла “К” начальнік аддзела культуры Старадарожскага райвыканкама Іна Абрамчык, першы этап прайшоў тут 18 лістапада ў Вялікай зале раённага Цэнтра культуры і адпачынку. У фае ўстановы культуры працавалі і выстаўкі канкурсантаў. У спаронітве прымалі ўдзел 11 чалавек у намінацыях “Эстрадныя спевы”, “Размоўны жанр”, а яшчэ 6 прадставілі свае творы ў намінацыях “Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва” і “Жывапіс і графіка”.

Першы адборачны этап сабраў канкурсантаў і ў Капылі. Па словах начальніка мясцовага аддзела культуры Наталлі Царковай, у творчым спаронітве пажадаў удзельнічаць 21 чалавек. Выступленне прэтэндэнтаў адбылося 14 лістапада ў Раённым цэнтры культуры. Па меркаванні журы, лепшымі аказаліся тры канкурсанты: два чачвэртакурснікі Мінскага каледжа мастацтва перамаглі ў намінацыях “Эстрадныя спевы” і “Аўтарскія спевы”, першакурсніца БДУ, якая навучаецца на філалагічным факультэце, таксама вызначылася ў намінацыі “Эстрадныя спевы”. Усе тры — родам з Капыля і актыўныя ўдзельнікі ўсіх культурна-масавых мерапрыемстваў у раёне.

Што да конкурсу на Віцебшчыне, дык, як паведаміла начальнік аддзела культуры Ліёнскага райвыканкама Марыя Казакевіч, тут у намінацыі “Эстрадныя спевы” ўдзельнічала 10 чалавек, а яшчэ 12 ліёнчанцаў з горада і раёна прадстаўлялі свае творы ў намінацыях “Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва”, “Жывапіс”, “Фатаграфія”. Мерапрыемства прайшло ў мясцовым РДК.

У Чашніцкім раёне у першым адборачным этапе, як распавядае галоўны спецыяліст аддзела культуры Чашніцкага райвыканкама Вольга Яскевіч, супернічала 35 маладых твораў, сярод якіх былі індывідуальныя выканаўцы, мастацкія калектывы, народныя майстры. Адбор прайшоў 20 лістапада. Журы ўзначальвала начальнік аддзела культуры Наталля Непляховіч.

У намінацыі “Эстрадныя спевы” перамаглі тры прэтэндэнткі: саліст, дуэт і квінтэт. Па адным пераможцы вызначана ў намінацыях “Народныя спевы”, “Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва” (саломкапляценне) і “Сучасныя танцы”.

Калі на Міншчыне і Віцебшчыне першы этап Рэспубліканскага конкурсу ўжо праводзіцца, то на Гродзеншчыне і Гомельшчыне ён распачнецца толькі ў сярэдзіне снежня, а на Магілёўшчыне і ў сталіцы — ужо на гэтым тыдні.

Цікавы вопыт правядзення першага этапа конкурсу маюць культуротнікі Брэстчыны. Як распавядае дырэктар Кобрынскага раённага метадычнага цэнтра Вольга П’янцава, 21 лістапада ў мясцовай ДШМ адбыўся папярэдні этап адбору канкурсантаў. Заяўкі падалі прыкладна 60 чалавек з 15 устаноў культуры і адукацыі Кобрына і Кобрынскага раёна. Вызначыліся чатыры намінацыі: “Эстрадныя спевы”, “Народныя спевы”, “Аўтарская песня”, “Размоўны жанр”. Таму цяпер праца мясцовых культуротнікаў скіравана на тое, каб працягваць прымаць заяўкі ад ахвотных і — галоўнае! — каб у конкурсе было прадстаўлена больш намінацый. Пры гэтым вядзецца актыўная рэклама Рэспубліканскага конкурсу ў СМІ і ў мясцовых установах культуры. Падаецца, гэты вопыт “крэатыўшчыкаў” з Кобрынскага аддзела культуры варты пераймання і ў іншых раёнах Беларусі. Бо калі ёсць магчымасць удзельнічаць у 12 намінацыях, ці варты абмяжоўвацца чатырма? Справа тут, падаецца, — за ініцыятыўнасцю і зацікаўленасцю арганізатараў першага этапа адбору, за адчуваннем гонару за свой рэгіён.

Адзел культуры Старадарожскага райвыканкама смуткуе ў сувязі са смерцю былога начальніка аддзела ўстаноў культуры і мастацтва ўпраўленняў культуры Мінскага аблвыканкама Леаніда Антонавіча ПАШКУНА і выказвае шчырае спачуванне яго родным і блізкім.

Па слядах выступлення “Культуры”

Камп’ютэрызацыя працягнецца

У № 39 “Культуры” за 2009 год пад рубрыкай “Родная зямля: час крэатыву” быў надрукаваны артыкул “Ці наладзіш “агрэсіўны маркетынг” без камп’ютэра?”. Гаворка ў матэрыяле вялася пра дзейнасць музейных, клубных і бібліятэчных устаноў Петрыкаўскага раёна і аб недахопе камп’ютэраў ва ўстановах культуры.

Артыкул быў накіраваны на рэагаванне. Вось што адказаў “К” начальнік упраўлення культуры Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта Дзмітрый Чумакоў: “Упраўленне культуры аблвыканкама паведамляе, што артыкул “Ці наладзіш “агрэсіўны маркетынг” без камп’ютэра?”, апублікаваны ў газеце “Культура”, разгледжаны сумесна з аддзелам культуры Петрыкаўскага райвыканкама.

У Петрыкаўскім раёне працуе 90 устаноў культуры, дзе налічваецца 251 спецыяліст. Ва ўстановах культуры раёна ёсць 17 камп’ютэраў, у тым ліку: у раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэме — 8; у клубных установах — 6; у раённым арганізацыйна-метадычным цэнтры — 1; у дзіцячай школе мастацтваў — 1; у краязнаўчым музеі — 1.

У 2008 — 2009 г. было набыта чатыры камп’ютэры, у тым ліку адзін — за кошт пазабюджэтных сродкаў, тры камп’ютэры былі базвыплатна перададзены ўпраўленнем культуры і Петрыкаўскім райвыканкамам. У бліжэйшы час плануецца набыццё двух камп’ютэраў для бібліятэк аграгарадкоў за кошт сродкаў абласнога бюджэту і аднаго камп’ютэра за кошт сродкаў мясцовага бюджэту.

Раённаму краязнаўчаму музею камп’ютэр быў выдзелены ў лістападзе 2009 г. У сувязі з недастатковай колькасцю ў 2009 годзе грашовых сродкаў, набыццё і ўсталёўку АСУ-4 для ўліку музейных фондаў плануецца ажыццявіць у 2010 годзе.

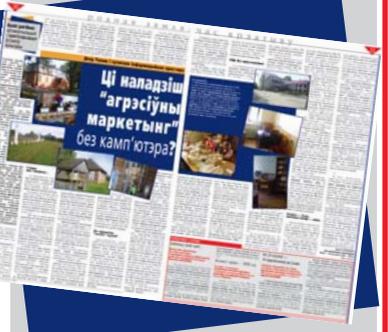
На наступных сайтах: <http://museum.gomel-region.by> і <http://petrikov.gomel-region.by> — размешчана рэкламная інфармацыя аб рэжыме работы і кантактныя тэлефоны Петрыкаўскага краязнаўчага музея і Музея дзеда Талаша, а таксама рэгулярна размяшчаецца інфармацыя аб тых мерапрыемствах і выстаўках, якія праводзяцца ў музеях. Выданы буклеты, флары з рэкламай музей, аб’ектаў спадчыны, а таксама — візітоўка Музея дзеда Талаша. Сярод аграсядзіб раёна распаўсюджаны буклеты, візітоўкі музеяў з іх кантактнымі тэлефонамі і рэжымам работы. Супрацоўнікамі раённага краязнаўчага музея з пачатку бягучага года арганізавана 7 выставак (2008 г. — 2), 22 экскурсіі (2008 г. — 15). Колькасць наведвальнікаў за 10 месяцаў склала 1548 чалавек (у 2008 г. — 661). Асноўная колькасць выставак прысвечана Году роднай зямлі.

У рамках праграмы Дзён еўрапейскай спадчыны Рэспублікі Беларусь з 12 па 19 верасня сёлета была арганізавана выстаўка “Народная культура Петрыкаўскага раёна”. Музей дзеда Талаша з пачатку бягучага года наведвала 1041 чалавек, праведзена 41 экскурсія.

Тэмпы росту ў музейных установах раёна аб’ёму платных паслуг у супастаўных цэнах склалі за 10 месяцаў бягучага года 131,7% (2008 г. — 130%). Аб’ём платных паслуг па музеях склаў 2,2 млн. рублёў.

У бягучым годзе зарэгістравана тры віды новых паслуг музейных устаноў (раённы краязнаўчы музей — 2, Музей дзеда Талаша — 1).

У Праграме сацыяльна-эканамічнага развіцця і комплекснага выкарыстання прыродных рэсурсаў Прыпяцкага Палесся на 2010 — 2015 гг. прадугледжаны капітальны рамонт Музея дзеда Талаша і абсталяванне прылеглай да яго тэрыторыі ў стылі беларускага падворка.

Аддзелам культуры райвыканкама сумесна з аддзелам фізічнай культуры, спорту і турызму распрацоўваюцца турыстычныя маршруты, што прадугледжваюць наведванне музейных устаноў раёна. Пры наведванні турыстамі нацыянальнага парку “Прыпяцкі” прадугледжана азнаямленне з аб’ектамі гісторыка-культурнай спадчыны раёна.

У 2008 — 2009 гг. творчыя калектывы і ўстановы культуры раёна прынялі ўдзел у рэспубліканскіх і абласных конкурсах, аглядах і фестывалях: V Міжнародным фестывалі харэаграфічнага мастацтва “Сожскі карагод”; V Рэспубліканскім фестывалі фальклорнага мастацтва “Берагіня” ў г.п. Акцябрскі; VII Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур (Гродна); абласным фестывалі харавога мастацтва імя Т.Лапацінай (Рэчыца); абласным фестывалі духавых інструментаў (Рэчыца) і іншых.

Установамі культуры раёна распрацаваны план па добраўпарадкаванні прылеглай тэрыторыі, прадугледжана высадкі кветак, пасадка дрэў, разбіўка альпійскіх горак, пафарбоўка агароджы, рэкламных шчытоў, пабелка дрэў, бардзюраў, пад’язных шляхоў. Штодзённа ва ўстановах культуры праводзяцца санітарныя дні.

Усе праблемныя пытанні, закранутыя ў артыкуле, узяты на кантроль аддзелам культуры Петрыкаўскага райвыканкама.

Дапаўненне праблемы не зняло

У № 44 “К” пад рубрыкай “Родная зямля: час крэатыву” быў змешчаны артыкул “Як абысціся без раённага метацэнтра?”. Гаворка ў публікацыі вялася пра тое, што ў Бешанковіцкім раёне Віцебскай вобласці няма метадычнага цэнтра, адно толькі — метадакабінет пры РДК, а таму метадычнае забеспячэнне сельскіх культасветніцкаў пакідае жадаць лепшага. Колішні начальнік аддзела культуры некалькі гадоў таму стварыў у раёне цэнтралізаваную клубную сістэму. Але (далей — цытата з артыкула) “як паведамілі ў аддзеле культуры, пасля райфінадаўскай праверкі дзейнасць клубнай сістэмы з-за выяўленых парушэнняў была спынена...” Раздзел артыкула, адкуль узята цытата, называецца “ЦКС забаранілі фінансісты”.

Не паспела рэдакцыя накіраваць публікацыю на рэагаванне ва ўпраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама, як начальнік аддзела культуры Бешанковіцкага райвыканкама Наталля Апанасенак накіравала ў “К” ліст з просьбай у адказ на

артыкул “Як абысціся без раённага метацэнтра?” змясціць дапаўненне наступнага зместу:

“У раздзеле “ЦКС забаранілі фінансісты” ўказваецца на тое, што райфінадаўскае забараніў работу цэнтралізаванай клубнай сістэмы. У сапраўднасці, работа ЦКС была спынена аддзелам культуры пасля выяўленых райфінадаўскаму парушэнняў выплаты надбавачнага фонду работнікам РДК за кошт сродкаў сельскіх устаноў культуры”.

Тым не менш, праблема — застаецца, і яна ў іншым: дзейнасць ЦКС спынена, няма і паўнацэннага метацэнтра. А гэта развіццю рэгіянальнай культуры ніяк не спрыяе.

Яўген РАГІН

Звярніце ўвагу

www.kimpress.by

Праз наш сайт www.kimpress.by пашыраюцца магчымасці для плённых кантактаў з вамі, паважаныя чытачы. Найперш гаворка — пра новую версію форуму. Каб наладзіць такія стасункі, дастаткова толькі зарэгістравацца на форуме.

На форуме створана таксама тэма, дзе можна пакінуць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)”.

Даступна і новая форма кантакту з рэдакцыяй: цяпер вы можаце адправіць паведамленне з сайта, у тым ліку з далучаным файлам, націснуўшы кнопку “Даслаць рукапіс”.

А для ўсіх, хто жадае быць аператыўна ў цэнтры культурных падзей тыдня ў Беларусі і за мяжой, — наша RSS-стужка. Дадавайце яе ў каналы навін вашага інтэрнет-аглядалніка.

19 лістапада ў Мінскім і Валожынскім раёнах адбылося выязное пасяджэнне сумеснай калегіі Міністэрства культуры і Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь. Фармулёўка яго тэмы адразу настройвала на дзелавую размову: “Аб эфектыўным выкарыстанні аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны ў сферы турызму”.

Як неаднаразова падкрэсліваў Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка, турызм з’яўляецца найважнейшым рэсурсам ажыццяўлення многіх стратэгічных ініцыятыў, скіраваных на адраджэнне і развіццё беларускіх рэгіёнаў. “Турызм — гэта імідж нашай дзяржавы і яе даходы”, — адзначыў у сваім уступным слове да пасяджэння калегіі міністра культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка.

Без сумневу, найістотнейшы складнік айчыннага турызму — менавіта аб’екты спадчыны. Як паведаміў у сваім дакладзе намеснік міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Чэслаў Шульга, не больш за 30 — 40% такіх помнікаў сёння ўключаны ў турыстычны абарот. Ды і іх патэнцыял задзейнічаны пакуль не напоўніцу. У той самы час, больш за тысячы аб’ектаў з Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурнай спадчыны на дадзены момант ніяк не выкарыстоўваюцца і знаходзяцца ў занябанні.

Адсюль і тэма для дзелавой размовы, якая ў такім маштабным фармаце адбылася ўпершыню.

Асаблівасці беларускага сафары

Перад пасяджэннем за “круглым сталом” спартыўна-аздраўленчай базы “Галактыка”, што нападальк ад мястэчка Ракаў, прысутныя маглі атрымаць добрую “спажыву для роздуму” пад час знаёмства з айчынным турызмам, так бы мовіць, у палых умовах.

Маршрут, якім кіраваўся аўтобус з удзельнікамі пасяджэння, быў досыць нетыповым: ён праходзіў праз Заслаўе, Івянец і Ракаў. Адпаведна, была закранута надзвычай актуальная тэма “турыстызацыі” сталічных ваколіц.

Па словах міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Алега Качана, гэты маршрут не ставіў сабе за мэту паказаць узорныя аб’екты. Задача была прынцыпова іншай: “Убачыць тое, што мы маем на сёння, і засяродзіць увагу на існых праблемах”.

Пра першую з іх давялося пачуць ужо ў Заслаўі: тут няма гатэля, які мог бы прыняць хаця б адну турыстычную групу. Да нядаўняга часу ў слынным мястэчку не было і прыстойнай кавярні ў “гістарычным” стылі. Але сёння даўня мара мясцовай заўятаркі Валянціны Вайцяшонак ужо блізіцца да ажыццяўлення: удзельнікі калегіі, па сутнасці, сталі першымі наведвальнікамі новага шынка. Такі гонар ім давялося мець і ў Івянецкім музеі традыцыйнай культуры. Яго супрацоўнікі неўзабаве адкрыюць перад турыстамі дзверы ў свой новы аб’ект — “Карчму”, створаную ў старым свірне шляхецкай сядзібы. Чым не сведчанне станючай дынамікі?

У сферы аграрызму яна яшчэ больш адчувальная. Па словах намесніка старшыні Мінскага райвыканкама Сяргея Шаблыкi, колькасць

Павел Латушка і Алег Качан (у цэнтры) разам з удзельнікамі выязнога пасяджэння сумеснай калегіі двух міністэрстваў.

члегам мае стаць прэрагатывай прыватнікаў. Дзяржава ж, у сваю чаргу, толькі павінна стварыць для іх спрыяльныя ўмовы.

Боязь дыскамфорту куды ў большай ступені ўласцівая не нашым суайчыннікам, а заходнім турыстам. Пасля дакладу Чэслава Шульгі міністра культуры задаў яму пытанне, датычнае візавага рэжыму:

— Ці ёсць у нас важкія аргументы, каб сцвярджаць, што менавіта наяўнасць віз з’яўляецца важным фактарам, які стрымлівае развіццё ўязнога турызму?

Адказ быў станоўчы: на думку Чэслава Шульгі, менавіта гэты фактар, а не недахопы інфраструктуры, у першую чаргу стрымлівае многіх

афармляць дакументы для адводу зямлі, як узяць крэдыт у банку?

Па словах міністра спорту і турызму, ад мясцовых улад сёння патрабуецца не толькі прынцыповая згода на перадачу занябаных сядзіб у “надзейныя” прыватныя рукі, але і ўсебаковае спрыянне ініцыятыўным людзям.

— Я звярнуў асаблівую ўвагу на гэтую праблему таму, што такіх помнікаў спадчыны ў нас не дзесяць і не дваццаць — іх болей за тысячы, — адзначыў Алег Качан. — Сёння наша задача — убачыць і ліквідаваць усе бар’еры, якія стаяць перад гэтымі аб’ектамі і тымі, хто здатны вярнуць ім жыццё. Гэта патрабаванне Прэзідэнта і Урада краіны.

ІДЭІ, ІНТРЫГА, ТАЯМНІЦА...

Актуальны рэпартаж “К”

... а не бег праз юрыдычныя бар’еры

“Звычайныя” энтузіясты ў справе гісторыка-культурнага турызму патрабуюць усебаковага спрыяння

сядзіб у раёне сёлета павялічылася ледзь не ўдвай і цяпер ужо перышае паўсотні.

Праграма выязнога пасяджэння прадугледжвала наведванне адной з лепшых аграсядзіб Валожыншчыны — “Ганкі”. Дакладней, шлях аўтобуса спыніўся ля павароту на яе. Дажы ператварылі дарогу, што вяла праз раллю, у сапраўднае балота з гразі. Апошнія сотні метраў да сядзібы ўдзельнікі калегіі пераадолявалі... на прычэпе трактара “Беларусь”. Як ні дзіўна, гэты папраўдзе экстрэмальны эпизод маршруту выклікаў у прысутных прыліў станоўчых эмоцый.

— Вось яно, сапраўднае беларускае сафары! — ахвотна жартаваў начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка, хутаючыся ў сваё паліто ад дажджу і ветру.

Надвор’е ў той дзень і праўда не спрыяла турызму. Але ўжо праз колькі хвілін знаходжання ў цёплай хаце ўдзельнікі пасяджэння ахвотна падпявалі яе гаспадару Анатолю Ганцу — аўтару неафіцыйнага гімна аграрызму “Адпачывайце ў вёсцы”, — і з замілаваннем слухоўваліся ў музыку капэлы Алеся Лася. У важнасці культурнага складніка “вясковага адпачынку” кожны пераконаўся на ўласным досведзе.

Боязь дыскамфорту

“Дарожная” праблема неаднаразова ўзнімалася ў ходзе пасяджэння калегіі, як і праблема інфраструктуры. І калі першая з іх узнікае хіба што ў адзінаквых выпадках — збоўшага, беларускія дарогі адпавядаюць еўрапейскім стандартам, — пра месцы, дзе можна паесці або пераначаваць, гэтага, на жаль, не скажаш. Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў, які ўзяў слова пад час пасяджэння, ужо не першы год задаецца пытаннем: калі ж наведвальнікі Міра здо-

Рыцары-аніматары.

леюць выпіць у мясцовай кавярні куча бачак эспрэса. Зрэшты, нямала ў нас турыстычных мясцін, дзе не пагрэешся нават распушчальнай кавай, не кажучы ўжо пра начлег.

У сваім дакладзе Чэслаў Шульга прапанаваў увядзенне для турыстычных аб’ектаў пэўнага стандарту, які забяспечваў бы іх наведвальнікам хаця б элементарны асартымент выгод. На думку выступаўцы, гэты крок будзе мець, у тым ліку, і псіхалагічны эфект: менавіта боязь дыскамфорту з’яўляецца адным з фактараў, якія стрымліваюць развіццё айчыннага турызму. Таму, як адзначыў Чэслаў Шульга, пры адраджэнні таго ці іншага помніка спадчыны неабходна адразу парупіцца пра стварэнне вакол яго належнай сеткі інфраструктуры.

— Думаю, вынікі не прымусяць сябе чакаць, — дадаў ён. — Ужо ў бліжэйшыя гады мы здолеем павялічыць ёмістасць турыстычнага рынку на 5 — 10%.

У зале калегіі гучала прапанова ўскласці задачу стварэння і ўдасканалення інфраструктуры на плячы мясцовых улад, заканадаўча абавязваючы іх рухацца ў гэтым напрамку. Але, па словах Паўла Латушкі, сусветны досвед сведчыць за тое, што вырашэнне праблемы з “эспрэса” і на-

Аляксандр Лойка і Раман Матульскі (першы і другі злева) у адной з аграсядзіб Міншчыны.

заходніх турыстаў ад наведвання нашай краіны. Варыянты лібералізацыі візавага рэжыму могуць быць розныя: ад поўнай яго адмены для грамадзян Еўрасаюза да асобных выключэнняў, якія тычацца, скажам, арганізаваных груп на транспамежных маршрутах. У любым выпадку, абодва міністэрствы плануюць выступіць перад Кіраўніком дзяржавы і Урадам з прапановамі па змяненні ўплыву гэтага стрымліваючага фактара.

Не толькі згода, але і спрыянне

Адзін з аб’ектаў Музея традыцыйнай культуры ў Івянцы — кузня, дзе кожны ахвотны можа сам раздзьмуць мяхі і патрымаць цяжкі молат. Непадалёк ад яе — руіны палаца Драгунскіх з сапраўднай “лесвіцай у нябёсы”. Іх прывабным для турыста аб’ектам сёння не назавеш. І менавіта таму яны прыцягнулі асаблівую ўвагу ўдзельнікаў пасяджэння.

— У мяне ёсць пытанне да прысутных тут прадстаўнікоў мясцовых улад, — узяў слова міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Алег Качан. — Давайце ўявім сітуацыю: я — інвестар, які мае намер адрадыць гэты палац. Ці можаце вы мне падказаць, што трэба рабіць, як

Таму Міністэрства спорту і турызму ўжо распрацоўвае праект нарматыўнага дакумента, які здатны расставіць усе кропкі над “і” ў такой пакуль нязвычайнай для нашай практыкі справе, як перадача помніка спадчыны ў прыватныя рукі.

Як адзначыў пад час пасяджэння калегіі Алег Качан, галоўная праблема, якая паўстае перад патэнцыйным уласнікам, — наяўнасць уласных сродкаў.

— Ёсць шмат людзей, якія маюць ідэю і жаданне, але не валодаюць належным стартаповым капіталам, ды і крэдыт узяць ім цяжка, бо яны не могуць прадаставіць банку гарантый. Нам трэба распрацаваць метадыку: як можна падтрымаць такія ініцыятывы.

Івэнт-турызм: ад “Цароў” да “Славянскага базару”

Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш пачаў свой даклад на аснове фактаў: у агульнасусветных маштабах прапанова ў сферы турыстычных паслуг перавышае попыт. І гэта значыць, што без крэатыўнай айчыннаму турызму ўжо не абысціся.

— Як мы сёння маглі самі пераканацца, турысту патрэбна нешта новае і незвычайнае, — падкрэсліў Віктар Кураш. — Быць не толькі па-

сійным сведкам, але і непасрэдным удзельнікам працэсу. Лепшы спосаб заваяваць турыста — гэта стварыць падзею, а калі няма такой магчыма-масці — яе прыдумаць.

Узор такога крэатыву ўдзельнікі калегіі маглі ўбачыць непасрэдна перад пасяджэннем. Своеасаблівы анонс каляндарнай анімацыйнай праграмы ўтрымліваў рыцарскія двубой, стрэлы з гарматы, гучанне дуды... І — ненавязлівы экскурс у беларускую гісторыю часоў Вітаўта.

Як адзначыў у сваім дакладзе Чэслаў Шульга, падобныя інавацыі павінны стаць нормай. Ён прывёў канкрэтныя прыклады, якія сведчаць, што анімацыйныя праграмы

чыну, — адзначыў Віктар Кураш. — І такія падзеі, нягледзячы на свой асноўны профіль, павінны абрасці прывабнымі для гасцей "спадарожнікамі", сярод якіх можа быць, скажам, дэгустацыя страў нацыянальнай кухні.

Тыя помнікі, якія належаць да спадчыны нематэрыяльнай, пакуль ніяк не задзейнічаны ў сферы турызму, хоць аўтэнтычныя народныя абрады могуць стаць найлепшымі "івентамі" (хаця б таму, што кожны з іх — унікальны і не мае канкурэнтаў). Таму Віктар Кураш прапанаваў распрацаваць турыстычныя маршруты, "разыначкай" якіх было б наведванне, ці, хутчэй, удзел, скажам, у "Царах" або "Шчадрацы". Неаспрэчна, поспех гэ-

ны турызм, — адзначыў у сваім дакладзе Віктар Кураш. — Сюжэт, інтрыга, дзеянне, таямніца — вось арсенал, якім павінны валодаць гэтыя ўстановы. Музей, які працуе ў галіне турызму, — гэта музей, які змяніў свае адносіны да людзей і гатовы выконваць пажаданні наведвальнікаў — нават тады, калі неабходна змяніць графік працы.

У якасці прыкладу такіх устаноў Віктар Кураш прывёў этнаграфічны музей у Бездзежы і Моталі, якія здолелі сфарміраваць своеасаблівыя брэндзі сваіх "мікрарэгіёнаў". Гэтыя ўстановы пакрысе становяцца панаваартаснымі турыстычнымі цэн-

рам і музейнай установай падкрэслівалі і Віктар Кураш, і Чэслаў Шульга. Многіх уразіла інфармацыя, агульная дырэктарам Гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Заслаўе" Мікалаем Паграноўскім: яго ўстанова кантактуе з сотняй тураператараў!

— Жывы прыклад такога супрацоўніцтва — Дом рамёстваў у Паставах, — адзначыў Чэслаў Шульга. — Дзякуючы дамоў з турыстычнай фірмай, праз стары млын праходзяць бадай усе арганізаваныя наведвальнікі гарадка. У выніку, даходы ад продажу сувеніраў растуць штогод і складаюць 90% ад аб'ёму платных паслуг установы. Лічу, пад-

тар Кураш. — І асаблівы поспех яму накіраваны ў тым выпадку, калі ён стане транспажэным, уключыўшы таксама і замкі, што размешчаны на тэрыторыі Літвы.

Павел Латушка дадаў, што такое пытанне ўжо абмяркоўвалася з міністрам культуры Літвы, і літоўскі бок паставіўся да гэтай папановы з прыхільнасцю. Але ініцыятыва ў дадзеным выпадку павінна зыходзіць, перадусім, ад тураператараў.

На думку Віктара Кураша, добрай прынадай для турыстаў, асабліва — малодшага ўзросту, магло б стаць стварэнне своеасаблівага парку, які б сабраў у адным месцы лепшыя ўзоры беларускага фартыфікацыйнага дойлідства — зразумела, у выглядзе муляжоў.

"Уся справа — у звычайных людзях"

Пад час пасяджэння калегіі слова атрымалі таксама і кіраўнікі турыстычных арганізацый. Іх папрасілі за-сцярадзіцца менавіта на самых праблемных момантах сваёй дзейнасці.

— Што вам перашкаджае далей працаваць і развівацца, і ў чым вам можна дапамагчы на заканадаўчым узроўні? — апытваў "турбізнесменаў" Алег Качан. Але істотныя нараканнія ў беларускае заканадаўства ад прадстаўнікоў турбізнесу яму па-чуць не давалася. Хтосьці з іх нават адзначыў, што ўмовы ў нас больш спрыяльныя, чым у суседніх краінах.

— Мне прыгадваюцца словы Кіраўнікі нашай дзяржавы Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнка: уся справа — у звычайных людзях, — так па-чаў сваю заключнае слова Алег Качан. — І сёння мы ў гэтым пераканаліся. Звычайныя людзі, з якімі мы сустраліся ў Заслаўі, Івянцы, Ракаве, і ствараюць беларускі турызм. Іншая справа, што мы, тут прысутныя, павінны дапамагчы такім энтузіястам, падставіць ім плячо. Гэта тычыцца і рэгіянальных структур абодвух нашых міністэрстваў, і, у першую чаргу, прадстаўнікоў мясцовых улад.

Пасяджэнне сумеснай калегіі двух міністэрстваў не ўтрымлівала вострых дыскусій. Абодва бакі выявілі паразуменне і ў фармулёўцы праблем, якія стаяць сёння перад развіццём беларускага турызму, і ў пошуку спосабаў іх вырашэння.

— Мы разумеем неабходнасць актуалізацыі супрацоўніцтва паміж устаноўмі культуры і турызму, — адзначыў у сваім заключным слове Павел Латушка. — І ў гэтым накірунку было зроблена вельмі шмат, але шмат яшчэ і належыць зрабіць. Трэба, каб супрацоўніцтва было больш сістэмным, каб яно ахоплівала нашы рэгіянальныя структуры. Лічу неабходным даць даручэнне ўпраўленню культуры запрашаць на свае мерапрыемствы ўстановы, адказныя за развіццё турыстычнай сферы.

Па словах Паўла Латушкі, належны плён мог бы прынесці сумесны ўдзел у буйных турыстычных форумах. І менавіта сумеснымі намаганнямі можна вырашыць даўнюю праблему: стварэнне якаснай рэкламнай прадукцыі, скіраванай на фарміраванне і карэкціроўку турыстычнага іміджа краіны як на знешнім, так і на ўнутраным рынку.

А найважнейшай задачай у дадзеным напрамку Павел Латушка лічыць фармулёўку нацыянальнага турыстычнага брэнда Беларусі — аднаго або цэлай іх сістэмы. Прадстаўнікі абодвух міністэрстваў упэўнены: без тэмы гісторыка-культурнай спадчыны гэты брэнд будзе непаўнава-ртасным.

**Ілля СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Мінскі раён —
Валожынскі раён — Мінск
Фота аўтара**

У час пасяджэння калегіі з дакладам выступае Віктар Кураш.

Удзельнікам калегіі прадэманстравалі тое, як можна ўдала паяднаць агратурызм з народнымі традыцыямі.

могуць павялічыць наведванне турыстычнага аб'екта ў 7-10 разоў.

На думку Паўла Латушкі, адной з цэнтральных турпадзей наступнага года мае стаць святкаванне ўгодкаў Грунвальдскай бітвы, якое прадуладжвае багатую праграму розных мерапрыемстваў:

— Нам трэба істотна папрацаваць над іх пазіцыяваннем як на ўнутраным турыстычным рынку, так і на знешнім, — адзначыў міністр культуры. — Мяркую, гэтыя падзеі павінны зацікавіць і літоўскіх, і польскіх, і расійскіх турыстаў.

Чэслаў Шульга, у сваю чаргу, падкрэсліў, што ўстановы культуры павінны фарміраваць каляндар такіх мерапрыемстваў загодзя: заходнія турысты маюць звычку планаваць свае вандройкі.

Самымі вялікімі турыстычнымі падзеямі павінны зрабіцца буйныя міжнародныя фестывалі, асабліва — "Славянскі базар у Віцебску". Як паведаміў міністр культуры краіны, новай адметнасцю форуму стануць канцэрты сусветных суперзорак на ядаўна рэканструяванай плошчы Перамогі ў горадзе над Дзвіной. Яны разлічаны на аўдыторыю ў 20 — 30 тысяч чалавек, і таму развіццё турыстычнага складніка фестывалю стане для яго жыццёва неабходным. Павел Латушка ўжо сёння прапанаваў распрацаваць туры для ахвотных наведаць Віцебск у цёплыя ліпенскія дні 2010 года. Развіццё фестывальнага турызму мусіць паспрыяць не толькі стварэнню на рынку адмысловых турпрапановаў, але і ўкараненню сістэмы электронных квіткаў — для тых, хто любіць падарожнічаць самастойна.

— Суветная практыка паказвае, што вялікай папулярнасцю сярод турыстаў карыстаюцца фестывалі, якія праходзяць у мясцінах, багатых на сваю гістарычную і культурную спад-

трамі, здатнымі забяспечыць самы шырокі спектр патрабаванняў наведвальнікаў.

Па словах намесніка міністра, кожны музей павінен мець свой запамінальны лагатып, арыгінальную сувенірную прадукцыю, сайт у Інтэрнеце, дзе абавязкова мае прысутнічаць такі раздзел, як форум, і, вядома, шапік з сувенірамі. Актуальная задача — увядзенне ў найбуйнейшых музеях такой нязвычайнай пакуль для нас формы паслуг, як інфармацыйныя плееры: з іх дапамогай замежныя турысты здолеюць паслухаць экскурсію на сваёй мове.

Рэкамендаваўшы ўсім структурам Міністэрства спорту і турызму ўключаць наведванне музеяў у маршруты любых напрамкаў, Чэслаў Шульга, у той самы час, адзначыў, што ўстановаў, якія рэпрэзентуюць спецыфіку свайго рэгіёна па прыкладзе таго ж Бездзежа, на Беларусі сёння бракуе. І прапанаваў стварыць у кожнай вобласці, прынамсі, адну дзве ўстановы падобнага тыпу.

— Мы сёння з задавальненнем аглядзелі прыватны музей Янушкевічаў у Ракаве і маглі пераканацца, наколькі такія ўстановы здатныя рэалізаваць экскурсійную праграму, — дадаў ён.

Зрэшты, стварэнне якаснага турпрадукту — толькі палова справы: трэба яшчэ яго "прадаць" на турыстычным рынку, і зрабіць гэта самастойна, без пасрэднай, атрымліваецца не заўсёды. Важнасць супрацоўніцтва паміж тураперата-

обную практыку трэба ўкараняць паўсюдна.

Разам з тым, як адзначыла ў сваім выступленні начальнік эканамічнага ўпраўлення Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вольга Кананюк, такое супрацоўніцтва мае і адзін праблемны аспект. Гутарка — пра парадок адлюстравання турыстычных платных паслуг пры запаўненні статыстычнай справаздачнасці. Пры ўключэнні платы за музейны квіток у кошт турпуцёўкі гэтыя сродкі класіфікуюцца як платныя паслугі ўжо ў сферы турызму. У маштабах краіны гэтая лічба складае каля 6% ад агульнага аб'ёму платных паслуг музеяў.

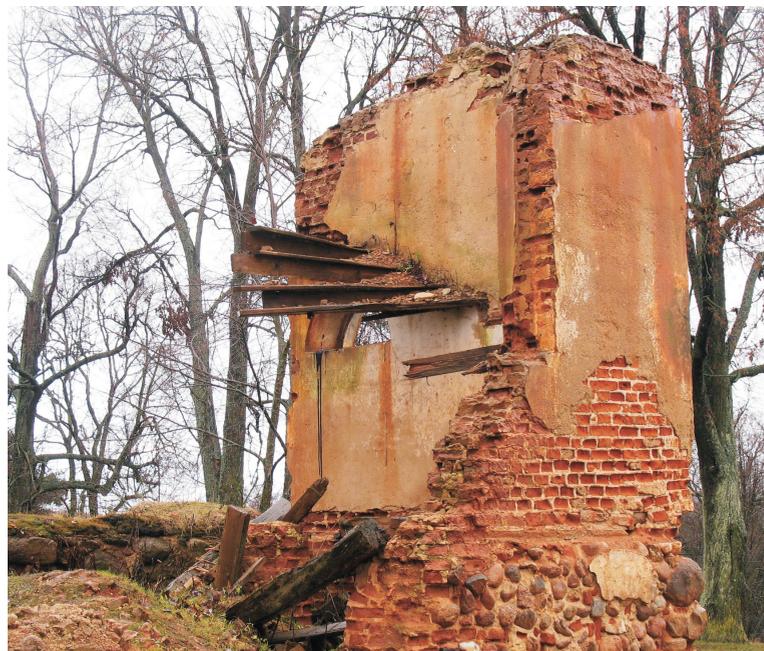
Вяртанне ў "краіну замкаў"

Акрэсліваючы магістральныя напрамкі Беларусі, намеснік міністра культуры не абмінуў сваёй увагай і ўсходнюю частку краіны — рэгіён, які непарарцыйна мала асвоены тураператарамі. На думку Віктара Кураша, адзін з такіх маршрутаў можа праходзіць па лініі Быхаў — Магілёў — Шклоў — Орша.

Па сканчэнні пасяджэння запытаў пра перспектывы гэтага напрамку ў дырэктара адной з беларускіх туркампаній Аляксандра Варыкіша — чалавека, які непасрэдна складае маршруты, адказваючы за іх поспех уласнай кішэняй. На яго думку, такая вандройка і сапраўды магла б мець добры попыт. Балазе яе пункты ідэальна спалучаюцца паміж сабой — і геаграфічна, і канцэптually. Але... Маршрут варта папоўніць цэнтральнымі аб'ектамі паказу. Іх спіс мог бы істотна дапоўніць адзіны больш-менш ацалелы замак на ўсходзе краіны — Быхаўскі. Сёння ён знаходзіцца ў досыць непрывабным стане.

Як адзначыў у сваім дакладзе Віктар Кураш, замкі і сапраўды з'яўляюцца самымі прыцягальнымі для турыстаў аб'ектамі — ад іх наяўнасці (або адсутнасці) на тым ці іншым маршруце істотна залежыць яго поспех. І гэта — адна з матывацый той кампаніі па вяртанні Беларусі пачэснага статуса "краіны замкаў", якую неўзабаве распачне Міністэрства культуры краіны. Неўзабаве стартуе шырокая грамадская акцыя па зборы сродкаў на рэстаўрацыю першага вялікакняжацкага замка — Навагрудскага. На чарзе — Крэва і Гальшаны.

— Маршрут "Замкі Вялікага княства Літоўскага" будзе мець папулярнасць не толькі ў нашай краіне, але і за мяжой, — перакананы Вік-

Руіны палаца Драгунскіх з фрагментам "лесвіцы ў нябёсы".

Беларуская драматургія: ідэальнае і рэальнае

26 лістапада на базе Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў адбыўся Рэспубліканскі семінар для загадчыкаў літаратурных частак тэатраў на тэму “Механізмы ўдасканалення рэпертуарнай палітыкі драматычных і лялечных тэатраў краіны”. Лейтматывам яго сталася размова адносна лёсу нашай сучаснай драматургіі на беларускай сцэне, якая апошнім часам набыла надзвычайную вострыню.

Сапраўды, апошнія пару сезонаў у айчынным тэатральным жыцці адзначыліся заўважным ажыўленнем у творчых колах. Здаецца, дзеячы сцэнічнага мастацтва ў адно імгненне вырашылі вярнуць былую славу тэатра і інтарэс глядача да ўласных здзяйсненняў. І — актыўна загаварылі пра пошукі новай сцэнічнай мовы, пра імкненне тэатра адпавядаць патрэбам і чаканням глядача, навыверадкі крытыкуючы адзін аднаго за старамоднасць, адсутнасць прагрэсіўнага мыслення ды нежаданне ісці ў нагу з перадавымі еўрапейскімі тэндэнцыямі... Часам забываючыся, што любая крытыка мусіць быць канструктыўнай і не абмяжоўвацца пералікам таго, “чаго ня-

ма”, і таго, што “не такое, якім павінна быць”. А, у большай ступені, — аналізаваць сучасны стан тэатра і спрабаваць адшукаць карані тых з’яў, якія сёння дамінаюць у айчынным сцэнічным мастацтве і вызначаюць шляхі яго далейшага развіцця.

Не ставячы пад сумненне думку Станіслаўскага пратое, што “тэатр пачынаецца з вешалкі”, хочацца, аднак, удакладніць: як мастацкая з’ява і як з’ява нацыянальнай культуры ён усё ж пачынаецца і вырастае з драматургіі. І той факт, што напачатку было і застаецца Слова як мастацкая дамінанта і вызначальная аснова для стварэння будучага спектакля, не губляе сваёй актуальнасці на працягу стагоддзяў і тысячагоддзяў існавання тэатра як віду мастацтва.

Што ж уяўляе з сябе беларуская драматургія сёння як з’ява, якая ў аднолькавай ступені належыць да літаратуры і да сцэнічнага мастацтва? Якім чынам яна развіваецца, што ўплывае на яе фарміраванне, сталенне, на аснове якіх назіранняў і высоўваюцца ёй шматлікія “дыягназы” аб кваласці, нежыццяздольнасці і непрыстасаванасці да сучасных рэалій беларускага тэатра? Урэшце, што больш слушна: біць у званы і крычаць пра адсутнасць су-

часнай беларускай драматургіі ці паспрабаваць знайсці-такі рацыянальнае зерне ў тых стосах “тэкстаў для тэатра”, якія выдаюць маладыя людзі, што наважвацца ўступіць у прафесію драматурга, і паспрабаваць прарасці гэтае зерне?

Як немагчыма праверыць алгебрай гармонію, так, бадай, ні час, ні геній чалавечага розуму не здольны выкрышталізаваць формулу ідэальнага драматурга. І таму мы, распачынаючы на нашых старонках дыскусію аб стане сучаснай беларускай драматургіі, прапануем выказацца на гэты конт усім тым, каму не абяяваць лёс айчыннага тэатральнага мастацтва. З адзінай мэтай: убачыць айчынную драматургію такой, якая яна ёсць, не прыніжаючы яе і не ідэалізуючы.

Сёння сваімі меркаваннямі дзеляцца драматург Сяргей Кавалёў і дырэктар — мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра Беларускай драматургіі, заслужаны дзеяч мастацтваў краіны Валерый Анісенка.

Але гэта — толькі пачатак дыскусіі, да ўдзелу ў якой на старонках нашага выдання мы запрасім усіх, каму неабяяваць лёс айчыннай драматургіі.

“Адвечная песня” нашага часу

Яшчэ зусім нядаўна Сяргей КАВАЛЁЎ трывала займаў месца “маладога беларускага аўтара”, але непрыкметна перайшоў у шэраг фігур, якія сталіся “брэндамі” сучаснай айчыннай драматургіі. Якім бачыцца яе стан і перспектывыя накірунку пісьменніку, высветліў наш карэспандэнт.

Паміж п’есаў і тэкстам

— Нашу размову, Сяргей, хацелася б пачаць з наступнага пытання: як вы ўспрымаеце “адвечную песню” нашых рэжысёраў пратое, што ў Беларусі няма цікавых драматургаў, якіх можна і варта было б ставіць у тэатры?

— Пытанне — рытарычнае. На маёй памяці дыскусіі гэтыя паўтараюцца цягам дзесяцігоддзяў. Рэжысёры наракаюць: маўляў, няма чаго ставіць, аўтары скардзяцца, што няма каму ставіць... Такія ўзаемныя прэтэнзіі — нецікавыя, а часта і не маюць пад сабой аніякіх падстаў. Ды і само паняцце “няма” заўсёды крыху гіпербалізаванае. Зрэшты, калі паспрабаваць зірнуць на гэтую карціну аб’ектыўна, відавочна, што нашых маладых драматургаў у краінах-суседках ведаюць усё ж больш, чым нашых маладых рэжысёраў. Аднак рэжысёры ўсё роўна патрабуюць ад драматургаў таленту ўзроўню Шэкспіра, але сябе пры гэтым не сувымяраюць з Пітэрам Брукам.

— Як вы ставіцеся да таго, што нават самі драматургі падзяляюць сучасныя творы для тэатра на п’есы і тэксты?

— Пэўна, гэта ўвогуле новая тэндэнцыя, культурная парадыгма або мода — гэта можна рознымі словамі акрэсліць. Урэшце, той жа раман можна называць раманам, а можна — тэкстам. Хаця да тэксту, канешне, прад’яўляюцца іншыя патраба-

ванні. Між іншым, я разумею акцэраў, якія не хочуць працаваць з тэкстамі, асабліва калі ім прапануецца іграць ці агучваць нешта безаблічнае. Аўтары крыўдзяцца: маўляў, нікому не падабаецца іх рэвалюцыйны і прагрэсіўны тэкст, а акцэры чарговы раз бяруць і іграюць нейкую старамодную драматургію, класіку.

Рынак для п’ес

— Ім што, сапраўды не хочацца быць моднымі, актуальнымі, прагрэсіўнымі?

— Акцэру на сцэне хочацца перажываць, выявіць усё, што ён умее, стварыць вобраз, дзе ёсць свой лёс, унутранае развіццё ролі, — на гэта арыентавана ўся наша акцёрская школа. З другога боку, сёння з’яўляецца іншы тып тэатра, рэжысура, якая ўмее працаваць акурат з такімі тэкстамі. Многія з падобных пастановак нашы рэжысёры не назвалі б нават спектаклямі: да прыкладу, адзінай задачай для акцёра на працягу дзвюх гадзін можа быць прамаўленне тэксту без усялякіх інтанацый і без аніякага выяўлення эмоцый. Іншая справа, што ў нас становіцца ўсё меней п’ес і ўсё больш тэкстаў.

Зрэшты, не магу сказаць, што добра ведаю маладую беларускую драматургію, — хаця б з той прычыны, што ў нас няма спецыялізаванага выдання, якое знаёміла б з усімі драматургічнымі навінкамі. Я думаю, што акурат гэты накірунак работы павінен развіваць Цэнтр сучаснай драматургіі. Аналагічныя ўстановы ў іншых краінах, той жа Кіеўскі цэнтр драматургіі, не столькі ставяць спектаклі, колькі выдаюць новую драматургію, аўтарскія зборнікі, тэматычныя, панарамныя агляды. Калі і нашы ўсе п’есы можна будзе чытаць, тады вартым стане казаць і пра ўзровень айчыннай драматургіі.

У 2006 годзе ў рамках фестывалю “Тэатральныя канфрантацыі” ў польскім Любліне мы з Ірынай Лапо

арганізоўвалі Чытанні беларускай драматургіі. І раптам аказалася, што не можам знайсці беларускамоўную п’есу, каб яна магла больш-менш прыстойна гучаць побач з п’есамі Паўла Пражко і Канстанціна Сцешыка, прытым, што з рускамоўных можна было выбіраць. Мы тады з цяжкасцю знайшлі і спыніліся на тэксце Вольгі Гапеевай, хаця гэта быў, хутчэй, літаратурны твор, напісаны ў дыялогах. З падобнай праблемай сутыкнуўся і Андрэй Масквін, які ў Польшчы падрыхтаваў да друку перакладны зборнік з амаль дзесяці нашых п’ес: там таксама няма ніводнай беларускамоўнай. Далей — больш: давайце толькі зірнем на афішу Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі і ўбачым, што насупраць такіх прозвішчаў, як Андрэй Курэйчык, Дзіяна Балыка, Мікалай Рудкоўскі, пазначана: “Пераклад з рускай мовы”...

— Думаю, у якасці адной з вызначальных прычын драматургі могуць назваць адсутнасць адпаведнага спажывецкага рынку: не сакрэт, што многія нават з абласных тэатраў аддаюць перавагу рускамоўным п’есам...

— Я таксама і гэтую прычыну магу назваць. А яшчэ магу спаслацца на культурную традыцыю і на тое, што Беларусь заўсёды была шматмоўнай краінай. Калі зірнуць у XVIII стагоддзе — там пісалі і па-польску, і па-беларуску, раней, у XVI стагоддзі, — і на лаціне, і па-стараславянску... Таму наракаць на тое, што ў нас пішуць не толькі па-беларуску, было б няправільна і неразумна. Але хачу зацэнтаваць увагу на тым, што ў дадзеным выпадку я кажу менавіта пра білінгвізм. Калі ж узяць маладое пакаленне, дык там працэнт рускамоўных твораў вышэйшы за 90.

Ёсць яшчэ і такі аспект, што не кожную п’есу можна напісаць па-беларуску. Да прыкладу, у жорсткім рэалістычным творы, дзе дзейнымі асобамі з’яўляюцца маргіналы, чыстая беларуская літаратурная мова

можа выглядаць недарэчна. Ёсць маладзёжная субкультура са сваім слэнгам, якому таксама няма адпаведнікаў у беларускай мове. І каб такія персанажы праўдападобна размаўлялі па-беларуску, неабходна праявіць сапраўдную моўную эквілібрыстыку.

Традыцыі — яшчэ не школа

— А можа, прычыны — у саміх драматургах?

— Гістарычна ў нас на Беларусі ніколі не існавала сваёй драматургічнай школы. Былі пэўныя яркія асобы: Янка Купала, Васіль Шашалевіч, Уладзіслаў Галубок, пазней — Кандрат Крапіва, Андрэй Макаёнак... Яны сваёй творчасцю паўплывалі на фарміраванне пэўных традыцый, але традыцыі — гэта яшчэ не школа.

Да прыкладу, сёння ў расійскім тэатры вылучаюцца тры драматургічныя школы: пецябургска-маскоўская, тальяцінская і екацерынбургская. І калі браць нашых маладых драматургаў, якія пішуць цікавей за іншых і ад тэксту пачынаюць пераходзіць да п’есы, я бачу, як яны канкрэтна і мэтанакіравана развіваюцца пад екацерынбургскім уплывам, што найбольш актыўны і адкрыты для знешняга ўступу. Само па сабе гэта вельмі добра, бо так набываюцца імі пэўныя прафесійныя веды і навыкі, і ёсць куды расці. Але ж паралельна з гэтым яны аддаляюцца ад нацыянальнай традыцыі.

— І з гэтай прычыны становіцца менш цікавымі беларускаму тэатру, нягледзячы якраз на тое, што спрабуюць быць актуальнымі і развівацца ў сучасным рэчышчы?

— Так. Мы дзяліліся ўражаннямі з брэсцкім рэжысёрам Цімафеем Ільеўскім, і ён таксама заўважаў, што многія з тэкстаў нашых маладых драматургаў — гэта калькі з расійскай драматургіі трэцяга гатунку. Зноў жа, наўрад ці варта патрабаваць, каб кожны драматург,

які піша на рускай мове, абавязкова пісаў і па-беларуску: для гэтага, акрамя іншага, неабходна добра валодаць мовай, умець адчуваць, чуюць яе. Але трэба імкнуцца да таго, каб побач з такім чалавекам, які піша ў рэчышчы рускай школы, вырастае малады драматург, што будзе пісаць у рэчышчы беларускай традыцыі, па-беларуску і натуральна, нязмушана.

Попыт нараджае прапанову

— Дарэчы, на каго ці на што ў сваёй творчасці арыентуецца драматург Сяргей Кавалёў?

— У мяне вельмі просты падыход да п’ес: я пішу тое, што мне цікава, што хвалюе і абуджае пэўныя вобразы, думкі. Калі гэта супадае з інтарэсамі тэатра, акцэраў, рэжысёра і глядачоў — значыцца, пашанцавала, і гэта цудоўна! Не супала — значыцца, не супала... Я за сваю творчую дзейнасць напісаў доволі шмат — 24 п’есы (хаця разумею, што для сучаснага пакалення, якое такую колькасць твораў выдае за пару гадоў, гэтая лічба гучыць неўнушальна). І з пазіцыі свайго цяперашняга прафесійнага досведу магу больш-менш дакладна пралічыць, якія з маіх п’ес будуць актыўна ставіць у тэатрах, а да якіх рэжысёры будуць ставіцца з апаскай. Але ж гэта не значыць, што я павінен пісаць толькі аднатэпныя “паспяховыя” п’есы.

— А як жа знакамітая формула “попыт нараджае прапанову”?

— Гэта — патрабаванні да прафесійнага драматурга, чалавека, які жыве з напісаннем п’ес. Мне ж, паколькі драматургія для мяне — гэта найперш творчасць, цікава пісаць розныя п’есы: і масавыя, і элітарныя. Іншая справа, што я магу пагадзіцца з тымі, хто кажа, што мы не маем на сённяшні дзень спрыяльных умоў для развіцця драматургіі.

(Заканчэнне гутаркі з Сяргеем Кавалёвым і абмеркаванні тэмы з Валерыем Анісенкам — на стар. 19.)

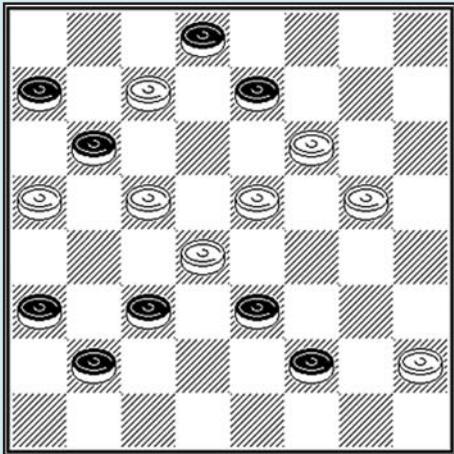
“Шашачная культура”

Апошнія заданні конкурсу рашэнняў і кампазіцыі нашых пастаянных аўтараў знаходзяцца ў “Куфры-радцы”.

Працягваем конкурс на лепшае рашэнне шашачных кампазіцый. Прапануем рашыць заданні № 224 (13) — № 231 (20). Мы вітаем дэбютантку “Шашачнай культуры” Марыю Лічко з вёскі Возера Уздзенскага раёна. Яна актыўна ўключылася ў конкурс рашэнняў. Жадаем ёй поспехаў! Рашайце конкурсныя заданні № 224 (13) — № 231 (20) і кампазіцыі нашых аўтараў.

№ 224 (13) — Мікалай Вяргейчык (Гомель). Белыя: a5, a7, b6, e5, f2, f4, f6, g5, h2, h6. (10). Чорныя: a3, b4, b8, c3, c5, d2, d4, f8, h4, h8. (10). Белыя пачынаюць і выйграюць.

№ 225 (14) — М.Вяргейчык. Белыя: a7, c5, d2, d4, e1, e3, e7 f2, h6. (9). Чорныя: a3, a5, b2, b4, c3, d6, f8, g7, h2. (9). Белыя пачынаюць і выйграюць.

№ 226 (15) — М.Вяргейчык. Белыя: a5, a7, b2, b4, b6, c3, c7, g5, h6. (9). Чорныя: b8, d4, d6, d8, e5, f2, f8, h2, h4. (9). Белыя пачынаюць і выйграюць.

№ 228 (17) — Іван Наўроцкі (Мінск). Белыя: a3, d2, e1, e7, f4, f6, g5. (7). Чорныя: a5, b6, c5, d4, f2, g3, h2. (7). Белыя пачынаюць і выйграюць.

№ 227 (16) — І.Наўроцкі.

№ 229 (18) — М.Вяргейчык. Белыя: a7, b4, b6, c1, c5, c7, d6, h6. (8). Чорныя: c3, d2, d4, e3, f4, f8, g5, h2, h4. (9). Белыя пачынаюць і выйграюць.

№ 230(19) — Мікалай Ляшкевіч (Мінск). Белыя: a1, a5, b2, b6, f4, f6, g1, g5, g7, h2, h6. (11). Чорныя: a7, b4, b8, c3, c5, d2, d4, d6, e3, e5, f2, h8 (12) Белыя пачынаюць і выйграюць.

№ 231(20) — М.Ляшкевіч (Мінск). Белыя: a1, b6, c1, d6, e5, e7, f6, g7, h2, h4. (10). Чорныя: a3, a7, b4, c3, d2, d8, e3, g5, h8. (9). Белыя пачынаюць і выйграюць.

Супаставім рашэнні кампазіцый “Шашачнай культуры” ад 08.08.09.
№ 202 (1): g7, f8, a3, g7, g3(e5), f4, f2 x; **№ 203 (2):** g5, g3, a3, e7, c1 (f4), e3, b8 x; **№ 204 (3):** d8, h4, a5, g5, f8 x; **№ 205 (4):** e7(g1), f2, h8, h8-g7, g3, f6:c3:g5, g7 x; **№ 206 (5):** hg3(f6A), fd4, g7, e3, e3-d2 # A (h6), cd2, e5, b4, h2, ed4, bc5, df2, f2, b4, e1 #. Чытачы знайшлі прыватнае пабочнае рашэнне: **A** (h6), h2, c3-b2, cb2, e7/c1, h4#;

№ 207: bc3, b2, b8, c5, b4, f8 x;

№ 208: hg7, f8, fc5, a7, g1 x;

№ 209: b4, b8, e5, h:b4, b4/a5 x;

№ 210: b4, f4, h8, b8, c7, g1 x;

№ 211 ef6, b6, b8, a3, g3, f2 x;

№ 1: 100 13, 3, 48(42), 30(35), 25, 36 x;

№ 2: 100 47(46A), 41, 36 x A (36), 10, 20, 46 x;

№ 3: 100 5(40A), 35(41B), 46, 46-28, (45), 6(23), 40, 1 x A (50), 5-28, 44 x B (50), 35-19 x;

№ 4: 100 50(49A B), 44, 46 x A (46), 28(40), 23-18 x B (40), 46(44), 28 x.

Дакладныя адказы даслалі **Марыя Лічко** (в. Возера Уздзенскага раёна), **Сяргей Барадаўкін** (Гродна), **Уладзімір Сапаяжынскі, Аляксандр Перавознікаў** (Рагачоў), **Аляксандр Янчук** (Камянец), **Уладзімір Бандарык** (в. Лугавая Слабада Мінскага раёна), **Канстанцін**

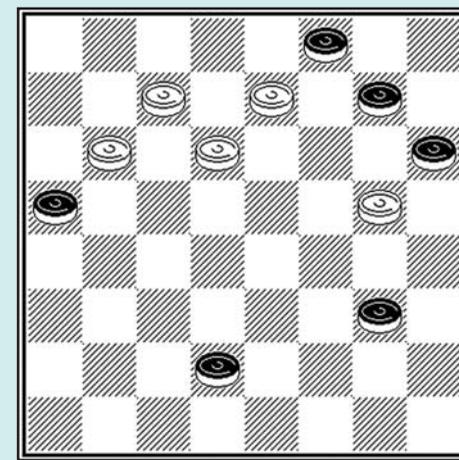
Козел (в. Ласосна Гродзенскага раёна), **Дзмітрый Камчыцкі, Сяргей Фурманаў** (Магілёў), **Анатоль Пярхальскі** (Глыбокае).

Кампазіцыі для самастойнага рашэння:
№ 232 — Міхаіл Сцефановіч (Гродна) Белыя: a7, c5, d2, d4, e1, e3, e7 f2, h6. (9). Чорныя: a3, a5, b2, b4, c3, d6, f8, g7, h2. (9). Белыя пачынаюць і выйграюць.

Кампазіцыя на Піншчыне
Пінск — даволі значны цэнтр шашачнай кампазіцыі Беларусі. Пінскія майстры шашачнай кампазіцыі **Аляксандр Кагоцька, Пётр Кажаноўскі і Мікалай Крышталь** — неаднаразовыя прызеры чэмпіянатаў Беларусі і другіх спаборніцтваў.

У адной з пінскіх газет цягам дзесяці гадоў дзейнічае шашачны адзел, які ўзначальвае нацыянальны майстар спорту **Аляксандр Кагоцька**. Вашай увазе — творы пінскіх кампазітараў:

b8 (f4 A), b8-a7!, e3!!, h4 (d4 B), g5 (c3), c1 x B (f4), f2 x A (e5), c1 l (f4), h6, c5, g1 x l h2? (f4, d6)= Мініяцюра заняла першае месца ў асабістым заліку матча па шашачнай кампазіцыі “**Беларусь — Украіна**” 2009 года.

№ 233 — Аляксандр Кагоцька.

сашку чорных.
de5, c7 (b6A), f:c5, g:c5, cb6, h6-g5, c5, e7, hg5 # (h6) A (d6), f6, g:e7, f2, d6, g5, dg3 # (h4). Задача ўдзельнічае ў 15-м чэмпіянаце Беларусі.

Школа кампазіцыі
Наступная пазіцыя здарылася ў партыі **Дзіяны Шаўчук** — выхаванкі актыўнага чытача “Шашачнай культуры” Аляксандра Янчука:
Белыя: дамка e1; шашкі a3, c5, e3, f2. (5). Чорныя: дамка g3; шашкі a7, g5, h4. (4). Белыя выйграюць пасля прыгожага хода f4!

Прапануем нашым чытачам па гэтай ідэі скласці кампазіцыю.
Свае адказы і новыя кампазіцыі накіроўвайце на адрас:

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, рэдакцыя газеты “Культура”, “Шашкі”.

Адрас электроннай пошты: **kultura@tut.by**
Віктар ШУЛЬГА, майстар ФМЖД, нацыянальны майстар спорту па шашачнай кампазіцыі

“КУФАР-РАДЦА”

**ВЫПУСК
№ 11 (35)**

Шаноўныя культасветработнікі!

Мінаюць апошнія восеньскія дні — і вось-вось наступіць зіма. Прычым самыя святочныя першыя два яе месяцы! Каб дапамагчы вам скласці калейдаскоп падзей у вашай установе культуры, мы прапануем сённяшні “Куфар-радцу”. Дык што ж у ім? Адкрыем ягонае вэчка!

Па-першае, у творчай скарбонцы — ажно дзве п’есы: “Прыгоды маленькага фантазёра” Таццяны Мушыńskiej і “Зайкава хатка” Генадзя Аўласенкі. Па-другое, у “Сцэнарным партфелі” нашага “Куфра”, які, нагадаем, мы пачалі фарміраваць у мінулым выпуску, сёння — матэрыял, прадастаўлены Гомельскім абласным метадычным цэнтрам. Па-трэцяе, прапануем вашай увазе дзве песні: прэм’еру ад бацькі і сына Карызнаў — “Развітальная” — і, падаецца, дужа актуальную ў падрыхтоўцы святкавання Раждства калыханку “Спі, мой міленькі сыночак” з рэпертуару “Песняроў” кампазітара Алега Молчана. Аматарам шашачнай кампазіцыі прапануем “Шашачную культуру”. Што ж, наперад!

Да новых сустрэч!

Таццяна МУШЫНСКАЯ

Прыгоды маленькага фантазёра

Фантастычная
казка
ў адной дзеі

Фантастычная казка Таццяны Мушынскай “Прыгоды маленькага фантазёра”, што адкрывае сённяшні выпуск “Куфра”, адрасавана дзецям малодшага школьнага ўзросту, дашкалятам. Увасобіць жа яе на сцэне, думаецца, зможа любы дзіцячы тэатральны калектыў. Ды і карысць ад твора -- немалая: ён даходліва тлумачыць дзецям, чаму нельга ленавацца, але, разам з тым, яшчэ раз сведчыць пра неабсяжнасць дзіцячай фантазіі. — Калі нараджалася гэтая п’еса? — перапытае з усмешкай яе аўтар Таццяна Мушынская. — Ды аkurat сёлета на Ражджаство: сядзела і дапісвала твор. Спадзяюся, ён знойдзе свайго глядача і пастановачную групу.

11

Voice *mp*

Piano *mp*

спі, мой мі-лень-кі сы-но-чак збаў-ца све - ту.

Voice *mp*

Piano *mp*

І свай-му сы-ноч-ку мі-лу так-спя-ва - ла.

20

Voice

Piano

Вы-ба-чай мой га-лу - бо - чак бед-насць га - ту. Ня-мачым ця-бе най-бо-жа

35

Voice

Piano

Спі, мой мі-лень-кі сы-но-чак збаў-ца све - ту. Вы ба-чай мой га-лу бо-чак

23

Voice

Piano

пры-кры-ва - ці. Тва-е ру-чэ-нь-кі пры-го-жа сла-ві-ва - ці.

38

Voice

Piano

бед-насць га - ту. Ня-мачым ця-бе най-бо-жа пры-кры-ва - ці.

26

Voice *mp*

Piano *mp*

Пав-ра-дзі-ла Бо-га ма-ці у за-бо - це, у вя-лі-кі не-дас-тат-ку

41

Voice

Piano

Тва-е ру-чэ-нь-кі пры-го-жа сла-ві-ва - ці.

29

Voice

Piano

у кла-по - це. І над гэ-тым бо-га-ма-ці бе - да - ва - ла

41

Voice

Piano

Тва-е ру-чэ-нь-кі пры-го-жа сла-ві-ва - ці.

Неба, самалёт, песня

Крыху менш за месяц засталася да светлага Свята Божага Нараджэння ў каталікоў. Да гэтай даты сваю песню прапануе вядомы кампазітар Алег Молчан “Спі, мой міленькі сыночак”. Як аказалася, твор мае сваю цікавую гісторыю. Паслухаем аўтара музыкі!

— Я тады працаваў у “Песнях”, і ансамбль выправіўся ў гастрольную паездку. Памятаю, што тэкст гэты я ўбачыў у самалёце у кіраўніка ансамбля Уладзіміра Мулявіна. У яго быў старадаўні зборнік беларускіх тэкстаў, запісаных лацінкай. У вольны час пачаў чытаць адтуль вершы, а гэты было акурат у гэтыя ж, як і цяпер, дні — позняя восенню. Мусіць, таму ўвага і спынілася на гэтай калыханцы невядомага аўтара XIX стагоддзя, як пазначалася ў кнізе. Песня прагучала па радыё, а сцэнічная прэм’ера адбылася на “Славянскім базары ў Віцебску”.

Дадамо, што твор гэты стаў фрагментам праграмы “Голас душы” ансамбля “Песняры”, у якую ўвайшлі творы духоўнага зместу. Першым салістам стаў А.Кацікаў.

Думаецца, твор гэты стане прыдатным не толькі да зімовых святаў, але і змога заняць месца ў рэпертуары калектываў для Міжнароднага фестывалю духоўнай музыкі “Магутны Божа”.

С.Т.

Музыка А.Молчана
Словы невядомага аўтара XIX стагоддзя

Ночка ціхая зарыста, суд-часіна,
Парадзіла Дзева Матка Бога-сына —
Па загаду Бога-духа, праз знаменне,
Ўсяму свету на пацеху, на з’яўленне.

Прыпеў:
Спі, мой міленькі сыночак -- збаўца свету.
Выбачай, мой галубочак, беднасць гэту.
Няма чым цябе, мой Божа, прыкрываці,
Твае ручанькі прыгожа спавіваці.

Парадзіла Дзева-матка ў забоце.
У вялікім недастатку, у клапоце.
І над гэтым Богамаці бедавала,
І свайму сыночку мілу так спявала.

Прыпеў:

Спі, мой міленькі сыночак

(Калыханка на Свята
Божага Нараджэння)

Музыка А.Молчана
Словы невядомага аўтара XIX стагоддзя

Дзейныя асобы (у парадку іх з’яўлення):

Пецік, хлопчык 5 або 6 гадоў;
Маці Пеціка;
Бацька Пеціка;
Бабуля-пакупніца;
Касір у хлебнай краме;
Гурт падлеткаў;
Валерык,
падлетак, сусед Пеціка;
Сцяпан, сябрук Валерыка;
Вялікі калматы сабака;
Першая мыш;
Другая мыш.

Дзея адбываецца ў наш час.

На сцэне — звычайная гарадская кватэра. На авансцэне — пакой, які належыць хлопчыку Пеціку. Тут зусім цёмна, або святло амаль поўнасьцю прыглушана, бо яшчэ вельмі рана. Ля сцяны — канапа ці ложак, дзе спіць хлопчык. Са столі звісаюць некалькі мадэлей самалётаў. На падлозе або на дыване раскіданы цацкі: машынкі самых розных марак і рознага прызначэння, паравозы, дзіцячая чыгунка, роботы-трансформеры, ракеткі для бадмінтона, некалькі мячоў. Відаць, што Пецік — хлопчык дзейсны, актыўны, у ягоным жыцці ўвесь час нешта адбываецца. Мама ў гэты ранні час завіхаецца на кухні, рыхтуючы сьняданак бацьку, Пеціку і сабе.

Маці Пеціка (ласкава, яе голас чуецца з кухні). Сыноч, прачынайся! Час уставаць, а то спознішся ў садок...

Пецік (ён крыху расплюшчыў вочы, але гаворыць незадаволена, яшчэ лежачы ў ложку). Больш за ўсё на свеце не люблю рана ўставаць... У суботу ці нядзелю, калі не трэба ісці ў дзіцячы садок, я чамусьці заўжды прачынаюся вельмі рана. Бо чакае столькі цікавых спраў! Увогуле, гэта дарослыя павінны кожны дзень на працу хадзіць! Ім за гэта грошы плацяць. Мала ці многа, але — плацяць. А я — не дарослы... І таму не павінен штодня абавязкова выпраўляцца ў садок...

Бацька Пеціка (рашуча, ягоны голас не прадугледжвае ніякіх пярэчанняў). Ты нарэшце вы-

лезеш з-пад цёплай коўдры? Хуценька ў ванны пакой! Я абавязкова правяру, ці ўключыў ты халодную ваду: хлопец павінен расці загартаваным! І не баяцца прастуды...

Пецік (цяжка ўздыхнуўшы). Павінен расці загартаваным... Але куды больш прыемна плёскацца ў цёплай вадзе... Не раніца, а суцэльная пакута! Ніякага настрою... Добра яшчэ, калі ў нашай групе сёння будзе працаваць Ірына Пятроўна: яна ніколі не крычыць, не злуе... Ёй падабаецца, як я малюю, як вершы раскажваю. А калі Святлана Пятроўна прыходзіць, дык адразу настрой псуецца. Толькі і чуеш (перадражнівае): “Не бегай!”, “Не лётай!”, “Пасядзі хвілінку!” Але хіба цікава сядзець увесь час каля выхавацелькі — як гэтыя падлізы Ірка і Волька? Ды яшчэ трымаць яе за руку... Якія нахабы, якія назолы! Самі ўвесь час дражняцца, чапляюцца... Ну, трываю я, трываю... А потым, нарэшце, трэба і здачы даць! Яны ж — у слёзы і бягучы скардзіцца (перадражнівае вельмі смешна і падобна): “Святлана Пятроўна, Пецька зно-о-ў біцца ле-зе-е!”

Бацька Пеціка (зазірае ў пакой, сыну, незадаволена). Слухай, ты мужык ці не мужык?

Пецік (неахвотна). Ну, мужык...

Бацька Пеціка. Пад’ёмны кран прыгнаць, каб цябе падняць? Ці дамкрат?

Пецік (нарэшце садзіцца ў ложку). Ну, падымаюся я, устаю... Вось праблему знайшоў... Бацька, ты ідзі спакойна снедай. А то ежа ўся астыне! (Зноў забіраецца пад коўдру.) Не, трэба ўспомніць што-небудзь больш прыемнае...

Пецік нацягнуў коўдру на сябе, шчыльней падаткнуў па баках. Паглядзеў на сябе з аднаго боку, з другога.

Атрымалася сапраўдная бярога... (Летуценна.) Добра быць не хлопчыкам, а... напрыклад, медзвездзянем. (Зачаравана.) Спі сабе ўсю зіму, і ніякіх клопатаў!..

Учора вечарам мы разам з мамай чыталі кніжку. Быў там класны верш пра мядзвездзя: як ён спіць і бачыць у сне лета, маліну і мёд... Пакажыце мне таго, хто можа не любіць цукеркі, шакаладкі і малінавае варэнне?! (Ад задавальнення ажно гладзіць сябе па жываце.) Адзін слоік з варэннем у кухоннай шафе я даўно нагледзеў. Але мама не дае адразу шмат салодкага. А вось мядзвездзю — добра! Маліны еш — колькі захочаш. Мёду — таксама...

Святло ў пакоі на імгненне знікае. Калі яно зноў загараецца, дык Пецік высоўвае руку з-пад коўдры, глядзіць на яе, і вочы яго шырока расплюшчваюцца: перад ім... мядзвездзя лапа! Другую руку выцягвае — таксама лапа. А на ёй — сапраўдная карычневая поўсьць. Ад нечаканасці Пецік пужаецца — і ажно садзіцца на ложку.

(Узрадавана і захоплена.) Значыць, здараюцца на свеце ўсялякія цуды! Ура-а-а-а!!! Значыць, значыць... Трэба толькі вельмі моцна пажадаць, і ператворыцца ў якога-небудзь звера! Ну што ж! Выдатна! Уставаць не трэба! Мыцца халоднай вадой не трэба! Ісці ў садок таксама не трэба! І са Святланай Пятроўнай я сёння не сустрэнуся! (Напявае нейкую песню.) Выдатна... Цалюткі дзень можна спаць! Цікава, а ў мядзвездзя ў бярозе тэлевізар ёсць ці не? Тэлеканалаў шмат ці толькі адзін? Без мульцікаў будзе крыху сумнавата...

Адкідвае коўдру і ўстае. Цяпер ён нагадвае зусім не хлопчыка, а сапраўднае малое медзвездзяня, карычневае, калматае і крыху няўкладнае. Пецік накіроўваецца на кухню.

Медзвездзяня Пецік. Нікога няма... Значыць, бацькі ўжо выправіліся на працу.

Пецік падстаўляе табурэтку і лезе ў шафу, дзе на верхняй паліцы стаіць заповітны слоік з малінавым варэннем. Слоік пахіснуўся і ледзь не вылізнуў з ягоных лап, але Пецік паспеў яго

ўтрымаць. Пасля ён уладкоў-ваецца ля стала і бярэцца за ва-рэнне. Есць так хуценька, што на-ват не заўважае, як паказваецца донца.

У роце так салодка, што ажно млосна... Але як прыемна здзей-сніць даўнюю заповітную мару! Жыццё — цу-доў-на-е!.. А цяпер пайду на вуліцу... І не трэба ў ма-мы прасіць дазволу! І не абавяз-кова гуляць толькі каля дому! Куды захацеў — туды і ідзі! Што пажадаеш — тое і рабі! Цуд! (Схамянуўся.) Мама ўчора веч-рам не паспела купіць хлеба ў гастронаме. Куплю бацькам хле-ба, а сабе — пяць заварных пі-рожных...

Выбягае з кватэры. Святло зні-кае. Калі яно зноў загараецца, на сцэне — булачная або гастр-ном. Пецік адкрывае дзверы, уваходзіць і накіроўваецца да паліц са свежым хлебам.

Бабуля-пакупніца (з жахам). Вой! Божухна, што гэта робіцца?! (Хаваецца за стэлажамі.)

Ранішні час, крама напаяў-стая, чаргі ля касы няма, таму Ка-сір глядзіць у акно. Раптам яна ўбачыла медзвездзяня, бокам-бо-кам — і знікае за дзвярыма, якія вядуць на склад.

Медзвездзяня Пецік (здзіўле-на). Што гэта з імі?.. Чаго яны так спужаліся?

Пецік выбірае самы свежы бо-хан хлеба, пяць заварных піро-жных, пакідае каля касы грошы.

Касір (спужана, яе голас чу-ваць з-за дзвярэй). Алё, алё, вас кепска чуваць... Гэта цырк? Ска-жыце, у вас учора часам медзве-дзяня не збегла? Не ведаеце? Па-глядзіце ўважліва! Усе мядзведзі на месцы? А то ў нас тут нейкае бадзяецца. Лепш у запарк патэ-лефанаваць? Добра...

Медзвездзяня Пецік (на аван-сцэне, тлумачыць глядачам). Дзіўная касірка! Гэта гульня та-кая... Ніякае я не медзвездзяня, а хлопчык. Як і ўсе звычайныя дзе-ці. Я хаджу ў дзіцячы садок... (Па-варочваецца да іх, імкнецца штосьці сказаць, але атрымліва-ецца толькі мядзведжае рыкан-не.) Р-ры-ры...

Касір (спужана, з-за дзвярэй). Алё, алё, гэта запарк?..

Пецік не слухае працяг размо-вы, а стрымгалоў вылятае з бу-лачнай. У дзвярах крамы ён ледзь не збівае з ног нейкага дзя-дзьку-пакупніка.

Гарадская вуліца або двор су-часнага мікрараёна.

Медзвездзяня Пецік (аб-урана або пакрыўджана). Ня-ма ў мяне ніякага жадання ся-дзець у запарку. У клетцы — таксама жадання няма. Іншая справа — пайсці ў цырк з ма-май і татам. У святочны дзень... Але жыць у цырку ўвесь час?.. Нават не сумнява-юся, што ўсе загады дрэсіроў-шчыка я выканаю правільна. Але ж дрэсіроўшчык можа і не здагадацца, што я — Пецік, а зусім не медзвездзяня. Мяне можа пакрыўдзіць хто-небудзь з больш дужых звяроў. Або цырк можа пераехаць у іншы горад. І тады... І тады... (ледзь не са слязьмі на вачах) я боль-ш ніколі не ўбачу маму і та-ту? (Пасля паўзы.) Як нязручна бегчы на дзвюх лапах!

Медзвездзяня Пецік апуска-ецца на ўсе на чатыры.

Так лацвей! А вось і наш двор...

Галасы падлеткаў (амаль крыкам, перабіваючы адзін ад-наго). Глядзі, глядзі: мядзведзь! Адкуль ён тут узяўся?! Пабеглі ўслед за ім!

Медзвездзяня Пецік азіраецца і бачыць, што за ім бягуць пад-леткі. З усіх ног ён імчыць да пад'езда свайго дома. Сэрца б'ецца ў грудзях, як спалоханы верабей. Пецік ледзь паспявае ўскочыць у пад'езд і зашчоўкнуць дзверы. Праз імгненне яны ўжо ходзяць ходырам.

Галасы падлеткаў. От, хале-ра! Зачыніўся — і трымае... (Здзіўлена.) З выгляду малы, а дужы! (Пеціку.) Мядзведзь, не трэба ўпарціцца, адчыняй!

Медзвездзяня Пецік (ля дзвя-рэй пад'езда, нервова або спужа-на). Што рабіць? Паздзекуюцца, а потым здадуць у запарк або ў цырк... Можа, ператварыцца... у ката? Яго ўсе любяць, лашчаць, частуюць чым-небудзь смач-ным...

Святло на сцэне знікае. Праз нейкі час загараецца. Натоўп хлапцоў забягае ў пад'езд. Ніяка-га мядзведзя яны не бачаць. Шу-каюць, але нідзе нікога няма.

Гурт падлеткаў (здзіўлена). Куды ж ён падзеўся? Няўжо на дах узлез? Ці ў адкрытыя дзверы ква-тэры зайшоў? (Смяюцца.) Ой, не зайздросцім гаспадарам!

У куце, пад паштовымі скрын-камі, падцяўшы хвост, сядзіць спуджаны паласаты кот і жаласна па-глядае на хлопцаў.

Валерык (здзекліва). Мядзве-дзя не знайшлі, дык хоць з катом пазабаўляемся...

Бярэ ката за шкірку і моцна трымае ў руках.

Кот Пецік (з адчаем, сабе або ў залу). Гэта вядомы ва ўсім раёне ад-петы хуліган Валерык... Яго любімы занятак — здзеквацца з жывёл. (Ледзь не плачучы.) То хвост каціны прышчэпкай зацісне... То сабаку да хваста пустыя бляшанкі ад кансер-ваў прывяжа, і той, як звар'яцелы, бегае па ўсім двары, пакуль хто-небудзь не пашкадуе ды не адчэпіць...

Валерык з кампаніяй крочыць па вуліцы. Кот Пецік спрабуе вы-рвацца, але хлопец моцна яго трымае.

Валерык (кату). Ты куды?! Нам без цябе будзе сумна. І табе без нас няма чым займацца. Пача-кай, (са смехам) зараз мы з табой пагуляем...

Кот Пецік (горка). Навошта я прыдумаў гэтую гульню?! Што за-раз будзе! Трэба рыхтавацца да самага горшага...

Валерык (кату). Любіш, калі табе хвост прышчэпкай заціс-нуць? А?

Кот Пецік (прыжмурыву вочы, у роспачы). Хіба кепска быць хлопчыкам? У цябе ёсць мама і тата... Як з імі добра! Ідзеш па ву-ліцы, нікога не баішся...

Здаля відаць, што ў гэтым са-мым двары Сцяпан, сябрук Вале-рыка, спрабуе завесці матацыкл.

Сцяпан. Валерык, што ты там лухтой займаешся? Ці ты катоў ні-колі ў жыцці не бачыў? Ідзі сюды, пракоцімся з ветрыкам!

Валерык выпускае ката з рук і крочыць да матацыкла. Услед за ім цягнецца ўвесь гурт. Кот Пецік нарэшце з палёгкай уздыхае.

Мужчынскі "фундамент"

Уладзімір КАРЫЗНА-малодшы — кампазітар, найперш, харавы. Працуе ён у розных жанрах, але менавіта харавыя партытуры сталі сапраўднай "разыначкай" яго творчасці. Таму і не застаюцца яны проста "партытурамі" — адрозны падхопліваюцца выканаўцамі і "вандруюць" з калектыву ў калектывы.

Так здарылася і з "Развітальнай": хто з ёй ні пазнаёміцца — развітвацца не хоча. Следам за Дзяржаўным камер-ным хорам Беларусі на чале з Наталляй Міхайлавай, які ўпершыню выканаў гэты харавы шлягер некалькі месяцаў таму, твор сталі развучваць іншыя калектывы, у тым ліку з Санкт-Пецярбурга. Такі ж фурор выклікаў запіс твора, пра-слуханы на пасяджэнні мастацкага савета Міністэрства куль-туры Рэспублікі Беларусь па набыцці новых твораў беларус-кіх аўтараў.

Аўтарскі почырк У.Карызна пазнаецца літаральна з першых нот. "Развітальная" не проста гучыць — яна "дыхае" музыкай: натуральна, вольна, быццам не "выконваецца" артыстамі, а лі-ецца самастойна. Тут няма нічога залішняга, інтанацыі лёгка кладуцца "на голас", таму не задумваешся, простыя яны ці складаныя. А ўсё таму, што кампазітар ведае асаблівасці хара-вога выканання не звонку, а "знутры": паводле сваёй першай, "дакампазітарскай", адукацыі ён харавік-дырыжор, скончыў Мінскае музычнае вучылішча імя М.Глінкі ў класе знакамітай Людмілы Яфімавай — мастацкага кіраўніка Дзяржаўнай акадэ-мічнай харавой капэлы Беларусі імя Р.Шырмы.

— У "Развітальнай", — кажа У.Карызна, — вельмі важныя мужчынскія галасы: яны не столькі "вакальны акампанемент", колькі сапраўдны фундамент твора. У аматарскіх хорах бывае "дэфіцыт" на мужчын. Але адчуванне імі сваёй значнасці і не-заменнасці ўзнімае апантанасць.

Н.Б.

Значы час правес - ці і па-поўніць сі - лы з чашы, поўнай пе - сень.

што, ні - бы кры - ні - ца на-шай са-май леп - шай род - на - е зям -

лі - цы. Дзім... Хай у вас прыбу - дзе

хле - ба і гу - роч - каў, ну а дзе - так бу - дзе - што ў ба - ры гры боч - каў.

unis. Каб ля - лі - ся сця - ты, вокны ззя - лі яр - ка, і блі - ны пак - лі - ся

div. кож - ны дзень са скаар - кай.

Шчыра вас ві - та - ем, до - печ - кі жа - да - ем: хай цяп - ле - е не - ба

div. *Meno mosso* над лю - бі - мым кра - ем. Хай у ва - шым сэр - цы

rit. *p* *unis.* з ран - ня і да ран - ня зо - рач - кай вяс - но - вай *p* *unis.* *f* *div.* *p* *unis.* *p* *unis.*

Энергетычнае поле

Новае старое імя ў адной карціне

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь працягвае серыю выставачных праектаў пад назвай "Выстаўка адной карціны". Сёння ў атрымае новага музейнага корпуса прадстаўлена ўнікальнае палатно малавядомага рускага мастака Паўла Якаўлева "Пасля градабою".

У гісторыі жывапісу, зрэшты, як і ў іншых галінах мастацтва, часта сустракаюцца творцы, якія ў памяці нашчадкаў застаюцца "аўтарамі адной карціны". Хрэстаматыйны прыклад таму — Васіль Пукіраў з яго праграмным творам "Няроўны шлюб". Менавіта такія палотны, якія становіліся своеасаблівай квінтэсэнцыяй аўтарскага погляда на свет і таму мелі павышанае інфармацыйна-энергетычнае поле, цудоўна адпавядаюць фармату "Выстаўкі адной карціны". Будучы ў некаторай экспазіцыйнай ізаляцыі, яны значна выйграюць, іх мастацкая самадастатковасць становіцца відавочнай, а дыялог з глядачом — максімальна змястоўным.

Да разрады такіх карцін трэба аднесці і палатно П.Якаўлева, мастака Маскоўскай школы жывапісу другой паловы XIX стагоддзя, малодшага сучасніка В.Пукірава і В.Пярова, яго настаўніка па вучылішчы жывапісу, скульптуры і архітэктуры.

"Пасля градабою" са збору НММ — лепшая карціна сталага перыяду творчасці П.Якаўлева і з'яўляецца, на мой погляд, лепшым творам ва ўсім

яго мастацтве. Першыя работы майстра распавядаюць пра цяжар жыцця "униженных і оскорбленых", для чаго ён часта выбіраў змрочныя, сумныя сюжэты з адкрытымі маляваннямі натуралістычных сцэн смерці і забойства, за што сучаснікі ахрысцілі мастака рускім Сальватарам Розай. Толькі з часам, з набыццём жыццёвага вопыту, праз мастацкія спробы і памылкі, жывапісец адмовіўся ад перадачы экзальтаванага вонкавага драматызму і наблізіўся да адлюстравання сапраўднай, глыбіннай сутнасці трагедыі.

У карціне "Пасля градабою" Павел Якаўлеў расказвае пра вынікі прыроднай стыхіі, якая пазбавіла людзей ураджаю і таму асудзіла іх на гібель. У якасці драматычнага эмацыянальнага стрыжня мастака бярэ вобраз адзінокага селяніна, што з бязмежнай тугой сузірае пожню, якую змяў напярэдадні ўраган.

Але не жах неспадзяванай бяды, а прадчуванне яе непазбежнага набліжэння — вось што мастак паказвае на палатне. І для гэтага выкарыстоўвае ўсе вобразна-пластычныя і кампазіцыйныя сродкі. Атмасфера цудоўнага спакою, часу, які нібы спыніўся, толькі павялічвае настрой разлітага ў карціне смутку і раскрывае перад намі цэлы пласт рускага сялянскага жыцця з яе безвыходнасцю, беднасцю і бясконцымі няшчасцямі...

Як тут не ўспомніць выказванне мудрага Пусэна: "Добра было б, пакуль глядзіш на адну карціну, пазавешваць покрывам астатнія".

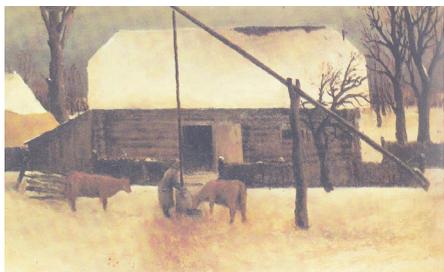
Іна ТАМАШОВА, мастацтвазнаўца

Сакавіта...

"Радзімаю зачараваны" — пад такой назвай у галерэі "Мастацтва" працуе выстаўка жывапісу вядомага беларускага мастака Кастуся Качана.

— Ётая мая выстаўка — этапная, тут прадстаўлена каля двух дзесяткаў пейзажаў, напісаных сёлета, — расказвае мастак. — Вандруючы па наваколлі маёй Радзімы, раблю накіды алоўкам тых мясцін, што мне спадабаліся, а ўжо потым, у майстэрні, ствараю вялікае палатно. Працуючы над творам, увесь час думаю пра чалавека, які жыве на гэтай зямлі, пра яго клопаты, надзеі, настроі.

На мой погляд, творы Кастуся Качана на фоне беларускага пейзажу канца XX — пачатку XXI стагоддзяў вылучаюцца глыбінным разуменнем менталітэту вяскоўца: яго працавітасцю, стрыманасцю, знітанасцю з роднай зямлёй. Жывапісец стварае камерны ўдумлівы пейзаж, дзе прырода і чалавек знаходзяцца ў гармоніі паміж сабой.

К.Качан. "Зімовы вечар".

Яго творы — жывыя, пазнавальныя, яны аддаюць глядачу цяпло зямлі, сакавітых лугоў і спелай збажыны, перадаюць нястрымную энергію плыні ракі, захапляюць тонкімі нюансамі адценнямі, адлюстраваннем у вадзе заходу сонца. Яны супакойваюць, гарманізуюць і натхняюць сакавітай жыццёвай праўдай.

Пра гэта і шмат што іншае сведчаць такія карціны, як "Зіма ў Крэве", "Зіма ў Гальшанах", "Пасля паводкі", "Майскі вечар", "Восень у Плісе", "Жоўтыя вярціны"...

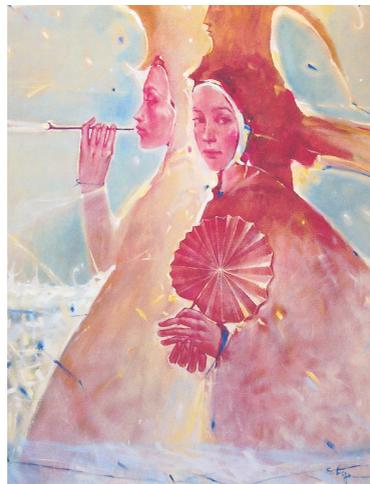
Святлана РАМАНОВА

У Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя П.І. Масленікава быў прадстаўлены праект "Традыцыі і авангард", які сабраў пад сваім крылом маладых і таленавітых. Атрымаўся сапраўдны фестываль выяўленчага мастацтва і музыкі.

А.Вырва. "Сонечны дзень па-над горадам".

Каралева ў іскрамётным танцы

А.Еўдакіменка. "Музыка вясны".

Жывапіс, графіку і скульптуру прадставілі студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, БДУ, Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.Куляшова, члены маладзёжнага аб'яднання Беларускага саюза мастакоў і адзін выпускнік Мінскага мастацкага ву-

чылішча — усяго 13 чалавек. Усе яны — ураджэнцы Магілёўшчыны, і іх аб'ядноўвае "одна, но пламенная страсть": апантаная любоў да мастацтва.

Узровень паказаных твораў дастаткова высокі. Яркія, прамяністыя палотны Аксаны Еўдакіменка вылучаюцца своеасаблівымі іррэальнымі фантазіямі. Яе жаночыя вобразы і сакретыя нацюрморты падобныя да празрыстых лёгкіх акварэлей, якія пагружаюць глядача ў таямнічы, загадкавы свет. Незвычайнай выдуманскай паказала сябе Таццяна Сотнікава ў карцінах "Свята каралевы" і "Пілігрымы", дзе адчуваецца музыка чароўных казак. А Ганна Конава прадставіла цыкл партрэтаў і аўта-

партрэтаў. Асабліва прыцягвае наведвальнікаў святломузычнае палатно "Імкненне іскрамётнага танца". Палотны Антона Вырвы таксама ўражваюць шчырай радасцю ўспрыняцця прыроды, любоўю да ўсяго чыстага, існага. У іншым ключы зроблены кампазіцыі Ляаніда Несцерака, будучага мастака-манументаліста, і Рамана Каршунова, які стварае свае карціны ў класічнай рэалістычнай манеры.

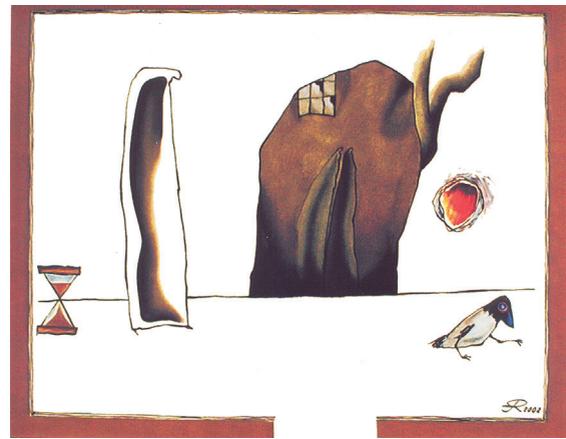
Са скульптур хочацца адзначыць творы Сяргея Каледзюка "Кот-гарэза", "Партрэт сябра" і "Галубы", а таксама кампазіцыю ў бронзе і камені "Кветачніца" Вольгі Высоцкай. Дарэчы, яе твор "Конік" ужо ўпрыгожвае Магілёў і радуе дзетак.

Вельмі добрыя адчуванні я вынесла ад сустрэчы з маладымі творцамі, бо ў іх работах пабачыла вялікі творчы патэнцыял нашага заўтрашняга мастацтва.

**Альбіна ДЗЕРЫГЛАЗАВА
Магілёў**

Вытанчаная, пругкая, пластычная Мастак, які бароніць паэтычны сусвет

Вытанчаная, пругкая, вельмі пластычная лінія, якая дакладна і графічна вызначае сюжэт філасофскіх, метафарычных, алегарычных работ мастака з Баранавічаў Уладзіміра Рамейкі, натуральна спалучаецца ў ягоных палотнах з майстэрствам жывапіснай плямы. Пры гэтым у серыі "Дыялогі", прэзентаванай творцам у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, няма гучнай шматфарбавасці — тут усё вытанчанае па колеры, далікатнае, і толькі ў некаторых, заўважных дапытліваму глядачу, дэталях адчуваецца класічная мастацкая адукацыя аўтара. Асабліва заўважна гэта ў работах, дзе ўладарыць вобраз жанчыны. Некалькі дотыкаў пэндзля парушаюць плоскаснасць выявы, дадаюць постаці адчуванне пшчоты, кранальнасці, безабароннасці. Жанчына для творцы — заўжды натхненне, сімвал вечнай прыгажосці, гармоніі, недасягальнай мары. А побач на палатне — нязменна сам мастак: у вольнай палатнянай вопратцы, ён, здаецца, ахінае і бароніць створаны ім паэтычны сусвет.

У.Рамейка. "Прачыняю асцярожна я дзверы ў тваё сэрца".

Новаму праекту Уладзіміра Рамейкі папярэднічалі гады падарожжаў, творчых роздумаў, духоўных пошукаў. За гэты час былі зроблены дзесяткі эскізаў і накідаў, што і дазволіла мастаку дасягнуць ужо ў завершаных палотнах колеравага лаканізму і вобразнай выразнасці, адмовіцца ад залішніх падрабязнасцей, другарадных кампазіцыйных кожнага з палотнаў, тым не менш, пазбаўлена штучнасці і схематычнасці. Мінімальныя, сціплыя жывапісныя сродкі, адметная выяўленча-пластычная мова мастака ў "Дыялогах" дазволіла яму вылучыць у работах на першы план сімваліку, афарызм, гіпербалу, гумар, сарказм і гратэск. Невыпад-

кова з работы ў работу пераходзяць адны і тыя ж вобразы: крумкача — спадарожніка чалавека, сімвала вечнасці і мудрасці; пясочнага гадзінніка, які распавядае аб хуткаплыннасці часу, аб значнасці імгнення; ліхтара, які дае водбліск духоўных перажыванняў, такіх неабходных у нашым мітуслівым штодзённым жыцці.

У палотнах Уладзіміра Рамейкі можна вылучыць адразу некалькі скразных тэм. Мастак разважае ў сваёй творчасці аб існасці чалавека, аб ягоным месцы ў светабудове, аб філасофскай сутнасці жыцця, аб блізкасці, узаемазалежнасці прыроды і культуры. У простых формах схаваны глыбокі філасофскі падтэкст, які часам патрабуе аўтарскага вызначэння. Невыпадкава работы Уладзіміра Паўлавіча суправаджаюцца вершаванымі подпісамі. Гэты своеасаблівы маніфест мастака, які склала яго жонка Вольга, дазваляе канкрэтызаваць работы не толькі ў гісторыка-мастацтвазнаўчым кантэксце, але і ў алегарычным полі філасофскай паэтыкі.

Наталля ЖОГЛА

У.Рамейка. "Яму дастаткова таленту, каб вартасці зямлі апець..."

Інтэлектуальная містыка на дзіцячай сцэне

Жанр новага спектакля “Хлопчык і Цень” паводле п’есы Кіры Чаркаскай і Андрэя Князькова ў Беларускай тэатры “Лялька” рэжысёр Віктар Клімчук вызначыў як “сучасная казка”. А па шчырасці, віцебскія лялечнікі прапанавалі 10-12-гадовым глядачам сапраўдную дзіцячую містыку. Таму цалкам невыпадковы і ўзростава “цэнз”: малодшым глядачам ва ўспрыняцці спектакля можна замяніць банальны страх. І ўсё ж, праблемы, узнятыя аўтарамі, на дзіва сур’ёзныя і вельмі актуальныя для сучаснасці — іх без перабольшвання можна назваць “дарослымі”. Таму стваральнікі спектакля не без падстаў лічаць, што задумацца аб сваіх жаданнях і магчымасцях дзеці павінны як мага раней.

12-гадовы хлопчык (Яўген Гусеў), які расце ў звычайнай сям’і, пакутуе ад дзіўнай фобіі: яму мроіцца страшная Вядзьмарка (Вольга Маханькова), што жыла поруч з ім на старой кватэры, а потым, як высветлілася, паспяхова перабралася на новую. І, як гэта часта бывае з фантазіямі, у якія шчыра вераць, — стала цалкам рэальнай. Праз сваю ўражлівасць і безабароннасць хлопчык выглядае вельмі адзінокім: у п’есе няма ні слова пра ягоных сяброў і таварышаў, затое ўвесь час яго пераследуе дзіўны напярэжальны Цень. Але ў дзіцяці ёсць вялікае багацце — сапраўдная мара: ён хоча навучыцца граць на скрыпцы. Насуперак Маці (Ларыса Мартынава), якая запэўнівае Сына, што заняты музыкой — не для яго, насуперак Бацьку (Алег Рыхтэр), які, па сутнасці, заняты толькі праблемамі сваёй творчай самарэалізацыі. Страшны Цень — напярэжальны Ядвіга Карлаўна — палюе за чалавечымі марамі. Вельмі лёгка атрымлівае яна ў сваю скарбонку мрою меркантильнай Мамы аб матэрыяльным дабрабыце, яшчэ лягчэй прымушае адмовіцца ад мары няўпэненнага ў сабе Тату. Толькі з хлопчыкам узнікаюць праблемы: напэўна, і слабое дзіця “зламалася” б пад націскам Вядзьмаркі, каб не гарэзлівае Мышаня (Наталля Гайдук) са сваёй Мамай (Ганна Сцепанец).

Як і ўсе казкі, гісторыя пра Хлопчыка і страшны Цень заканчваецца верхам

Хто ж яму прымроіўся?

добра: Цень пераможаны і больш ніколі не вернецца да малога. А глядачам прапануецца сур’ёзна паразважаць аб тым, што ж такое Мара? Навошта яна патрэбна чалавеку?

У спектаклі вельмі ўдала спалучыліся глыбокая тэма з папулярным жанрам. Сучасных падлеткаў цяжка чымсьці здзівіць, але імкненне да невядомага моцнае ў кожным чалавеку. Менавіта гэтае невядомае і зачароўвае, прымушае неадрыўна сачыць за падзеямі на сцэне. Дзіўны містычны эффект ствараецца дзякуючы мультымедычным сродкам. “Хлопчык і Цень” — ужо другі спектакль “Лялькі”, дзе рэжысёр скарыстоўвае відэапраекцыю. Баланс па-між праекцыяй і тэатральнымі сцэнамі знойдзены вельмі ўдала: апошня не замянае і не адцягвае ўвагу, а плённа працуе на атмасферу і эмацыйны фон відовішча. У выніку загадкавы Цень паўстае перад глядачамі ў некалькіх абліччах: спярша гэта дзіўнае “не-

шта”, якое існуе на лялечным экране, потым — ценявая, але цалкам пэўная постаць, і нарэшце, калі сіла дзіцячай веры ў непазнае дае поўную волю загадкавай істоце, яна ператвараецца ў фігуру, якая рухаецца і гаворыць.

Спектакль трымае глядзельную залу ў пастаянным напружанні. Але, у адрозненне ад многіх трылераў, дзе пануе страх дзеля страху, у “Хлопчыку і Цені” эмацыйнае напружанне перарастае ў напружанне інтэлектуальнае. І вось тут пачынаецца праца розуму, вельмі актыўная, бо народжаная моцнымі эмоцыямі. Думаецца, гэты спектакль адкрывае для “Лялькі” новы пласт тэатральных форм, адрасаваных падлеткам, якія з-за супярэчнасцей свайго ўзросту часта на дзіва нігілістычна ставяцца да таго, што было цікава ў дзяцінстве і што будзе цікавым у дарослым жыцці. Сцэнічныя творы, якія нясуць высокія думкі і прымушаюць разважаць праз “модныя” жанры, — не новае ў мастацтве. Аднак новы крок, зроблены ў гэтым накірунку калектывам “Лялькі”, безумоўна, дадасць станоўчага вопыту.

Вікторыя ДАШКЕВІЧ
Віцебск

Гісторыя гэтая пачалася з паўгода таму, калі дырэктару Палескага драматычнага тэатра ў Пінску спадар Дарафей Фіонік з Польшчы і спытаў: ці праўда, што фарс-вадэвіль “Пінская шляхта” В.Дуніна-Марцінкевіча ідзе ў рэпертуары тэатра на той самай “пінчуцкай гаворцы”, на якой напісаў яго аўтар? Атрымаўшы станоўчы адказ, запрасіў калектыв з гэтай пастаноўкай на Беласточчыну, дзе, як вядома, пражывае шмат этнічных беларусаў. Неўзабаве, пры падтрымцы Культурнага цэнтра Беларусі пры Пасольстве Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча, пінскія акцёры выехалі на гастролі ў краіну-суседку.

Беласточчына сустрэла нас ласкавай восенню і вялікімі афішамі да спектакля, што красаваліся лі-

апладысменты глядачоў супакоілі нашы хваляванні.

...Спектакль скончыўся, але пачалася сустрэча глядачоў з акцёрамі: іх цікавілі планы, рэпертуар тэатра, удзельнікі мясцовага драматычнага гуртка распыталі аб паўсядзённай працы акцёраў, формах рэпетыцыйнага працэсу.

На другі дзень спектакль ігралі ў Беластоцкім драматычным тэатры імя Аляксандра Венгеркі, сцэна якога аказалася ў тры разы большая за пінскую. За колькі хвілін тэатральная зала запоўнілася, займаюцца месцы на балконах, а глядачы яшчэ падыходзяць. У іх ліку — прадстаўнікі мясцовай улады, духавенства, супрацоўнікі Культурнага цэнтра Беларусі. І зноў — цёплы прыём глядачоў, словы падзякі і кветкі артыстам.

А ў апошні дзень гастролей у гарадскім Доме культуры Бельска-Падляскага зала была перапоўнена да такой ступені, што глядачы сядзелі і ста-

Шляхта на “Пінскай шляхце”

таральна на кожнай тумбе ды ў вітрынах грамадскіх устаноў. А размясціліся мы ў Цэнтры беларускай культуры ў Гайнаўцы, які сёння ўяўляе з сябе музей з кіназалай і бібліятэкай, утульную кавярню, аздабленую вырабамі з розных прыродных матэрыялаў, а таксама невялікі гатэль.

Назаўтра ў гарадскім Палацы культуры ў Гайнаўцы меў адбыцца першы спектакль. Усе мы, натуральна, хваляваліся, бо тэхнічныя ўмовы былі іншымі, ды і хацелася, каб мясцовыя глядачы зразумелі беларускіх акцёраў. Аднак ужо за паўгадзіны да пачатку “Пінскай шляхты” вялікая глядзельная зала запоўнілася людзьмі розных узростаў: ад навучэнцаў беларускага ліцэя і іх выкладчыкаў да сталых местачкоўцаў, што прыходзілі цэлымі сем’ямі, і шчырыя, дружныя

ялі па баках ушчыльную да сцэны. Сюды прыйшлі не толькі жыхары гарадка, але і яго ваколіц. Запомніліся дзве сталыя жанчыны: адна ўсё хацела сядзець у першых радах, бо, маўляў, сама са “шляхты”, а другая вельмі бедавала, што пераблытала час пачатку спектакля. Яна распавядала, што прыехала з мужам на машыне. А на пытанне: “Ці далёка адсюль вы жывяце?”, адказала: “Не. Кіламетраў за 15 усяго. Але муж, хоць ужо 86 гадоў мае, сам за рулём. Дык, дзякуй Богу, да людзей можна выбрацца...”

Наталля БАЗАН,
загадчык літаратурна-драматычнай часткі Палескага драматычнага тэатра Пінск
На здымках: сцэна са спектакля “Пінская шляхта”; калектыв тэатра на гастролях.

Лялькі таксама Акцёры

У рамках IV Міжнароднага фестывалю тэатраў лялек для дарослых і анімацыйнага кіно пад назвай “Лялька таксама Чалавек” у Варшаве Магілёўскі абласны тэатр лялек прадставіў спектакль “Паўлінка” па п’есе класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы. Поруч з беларусамі ў фестывалі прымалі ўдзел тэатральныя калектывы з Германіі, Нарвегіі, Польшчы, Расіі, Турцыі, Францыі, Чэхіі, анімацыйнае кіно было прадстаўлена рэжысёрамі з Эстоніі, Велікабрытаніі і ЗША.

Варта адзначыць, што ўпершыню ў гісторыі беларускага тэатра ўвасабленне знакамітага твора Янкі Купалы адбылося ў тэатры лялек. І “Паўлінку” ў рэжысуры Вячаслава Корнева, з арыгінальнай сцэнаграфіяй і лялькамі Галіны Ігнацэвай і музычным афармленнем Анжэлы Дамахоўскай, можна назваць папраўдзе унікальным, самабытным спектаклем, прасякнутым нацыянальным каларытам. Пастаноўка дае магчымасць убачыць акцёр-

скае майстэрства амаль ва ўсіх яго праявах: гэта і віртуозная акцёрская ігра, і валоданне музычнымі інструментамі, і чудаўныя валькальныя даныя, і стварэнне дакладных вобразаў з гумарам і прыгаворкамі. У спектаклі заняты вядучыя майстры сцэны Мікалай Сцешыц, Наталля Бачкарова, Таццяна Эзлікава, Ганна Лазуціна, а таксама артысты Сяргей Сяргеенка, Максім Кошалеў, Яўген Смоляр. Зала Варшаўскага тэатра ў Палацы культуры і навуцы Польшчы, запоўненая аматарамі тэатральнага лялечнага мастацтва, аваяцыямі вітала выступленне артыстаў з Беларусі, якія паказалі сваё высокае выканальніцкае майстэрства. І можна сказаць, што магілёўская “Паўлінка” стала сапраўднай прэзентацыяй беларускай культуры ў Польшчы.

Іна ПУДЗЯНКОВА,
кіраўнік літаратурнай часткі Магілёўскага абласнога тэатра лялек

Стэфан Камандараў.

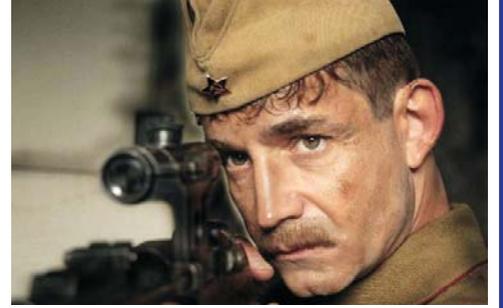
імі новымі творамі (хоць яны ў яго ёсць), абмежаваны майстар-класамі і сустрэчамі з гледачамі перад паказамі сваіх ранейшых работ. Затое вельмі прыемны сюрпрыз паднесла Кіра Муратава, чья "Мелодыя для катрыні", па меркаванні шматлікіх прадстаўнікоў кінапрэсы, стала сапраўднай падзеяй мінскага кінафоруму. "Пасля паказу "Мелодыя для катрыні" можна было завяршаць фестываль!" — такое вельмі эмацыянальнае выказванне з'явілася на форуме сайта "Лістапад" раніцай пасля паказу стужкі Муратавай. Ацэнка, зразумела, перабольшвае значэнне знятай ва Украіне карціны, але ў ёй шмат слушнага. "Мелодыя для катрыні" — у нейкай ступені абагульняе шлях, якім развіваўся вельмі своеасаблівы талент Муратавай у апошнюю чвэрць стагоддзя. Нездарма ў ейнай, даволі працяглай (амаль дзве з паловай гадзіны), стужцы заняты амаль усе акцёры,

га, сцэнарнага, акцёрскага... У пэўным сэнсе, гэтая карціна — сапраўдны кінематаграфічны раман, цэлае дзесяцігоддзе з жыцця Швецыі і шведаў пачатку ХХ стагоддзя — улюбёнага часу Труэля. Стужка, якую адразу сталі параўноўваць з карцінамі Інгмара Бергмана, распавядае пра лёс адной сям'і, дзе гаспадыня нечакана раскрыла ў сабе талент фотамастака. Аднак Труэль не абмежаваўся прастай апавядальнасцю. "Вечныя імгненні..." — вельмі тонкае кінематаграфічнае палатно, дзе закранаюцца адны з самых важных пытанняў сучаснасці: сямейныя адносіны паміж мужчынамі і жанчынамі. Найдасканалы майстэрства і вялізны вопыт дапамаглі аўтару стужкі зрабіць адначасова захапляльны (аднак без звычайных для сучаснага кіно забаўляльных атракцыёнаў-спецэфектаў!) і сэнсавы насычаны твор, які па праве атрымаў вельмі вялікі рэйтынг журы фестывальнай публікі, а з ім — і "Срэбра" "Лістапада".

рава, "Снайпер. Зброя помсты" нашага Аляксандра Яфрэмава, "Прывітанне табе, мой анёл" азербайджанца Актая Мір-Касыма, розум і сэрца прафесіяналаў не закранулі. Засталіся не адзначаныя ўзнагародамі і "гучныя" карціны — лаўрэаты найпрэстыжнейшага Канскага фестывалю: "Прарок" Жака Адзіяра і "Маўчанне Лорны" братаў Дардэнаў. І тут, безумоўна, праграмай дырэктцыі нашага фестывалю трэба добра падумаць, ці патрэбны ў конкурснай праграме стужкі, што ўжо бачыла палова гледачоў і што ні ў якім разе не могуць стаць сюрпрызам для фестывальнай публікі. Дарма казаць, што знакамітыя стужкі з Каннаў ніхто ў Мінску не прадстаўляў, і нават калі яны атрымалі б на "Лістападзе" нейкія прызы, дык на іх сусветным пракатным і фестывальным лёсе гэта ніяк не адбілася б. Таму прысутнасць "Прарока" і "Маўчанна Лор-

шана ў вельмі папулярнай у кіно, хоць і складанай, форме "road movie" — "дарожнай гісторыі", што апавядае пра падлетка, які вырашыў знайсці свайго бацьку, для чаго яму трэба перайсці мяжу. Карціна знята ў традыцыйнай для грузінскага кіно форме прыпавесці, што робіць вельмі моцны ўплыў на гледача. "Іншы бераг" уражвае, найперш, сваім высокамастацкім узроўнем выканання і надзвычай сур'ёзным настроем, такім рэдкім цяпер у мастацкім кіно.

Са стужкай Стэфана Камандарава

Тры версіі перамогі

"Лістапад-2009". Не толькі фільмы...

Прайшоўшы ў 70 кіназалах па ўсёй рэспубліцы, кінафестываль "Лістапад-2009" пакінуў вельмі яркія ўражанні. Дзякуючы Мінскаму міжнароднаму, у беларускай сталіцы можна было ўбачыць шмат цікавых і — самае галоўнае — унікальных стужак. Да вынікаў кінафоруму і яго арганізацыйных пытанняў "К" плануе звярнуцца ў самых бліжэйшых нумарах. А пакуль прапануем прааналізаваць праграму, што мы пабачылі пад час галоўнага айчыннага кінафестывалю.

Гонар любога сур'ёзнага кінафоруму — конкурсная праграма поўнаметражных ігравых стужак. "Лістапад", як вынікае з яго канцэпцыі, — "фестываль фестывалю". Формула цалкам слушная, бо і па часе правядзення (позняя восень для сусветнага фестывальнага руху — сезон адпачынку), і па сваіх арганізацыйных магчымасцях "Лістапад" пакуль, на жаль, не ў стане канкураваць нават з аналагічнымі мерапрыемствамі ў суседніх краінах. Затое ў яго дырэктцыі заўсёды ёсць шанец сабраць у сваіх конкурсных і пазаконкурсных праграмах стужкі — галоўныя кінападзеі бягучага года.

Ці скарысталіся выдатнай магчымасцю арганізатары фестывалю? Цяпер, калі галоўныя прызы ўручаны і развезены ці не па ўсім свеце, можна з упэўненасцю сцвярджаць: так, скарысталіся. Сёлетні ігравы поўнаметражны конкурс "Лістапада" быў надзвычай цікавы, і нават калі паўтараў дзе-нідзе рэпертуар сталічных кінафестывалаў, дык фестывальна-дырэктцыя кампенсавала гэтую недарэчнасць сустрэчамі з аўтарамі і прэс-канферэнцыямі. Сталая праблема "Лістапада" — адсутнасць аўтараў стужак — у гэтым годзе не адчувалася так востра, як у гады мінулыя. За аўтараў, якія адсутнічалі, гаварылі іх творы. А прыезд у Беларусь сусветна вядомых рэжысёраў Кіры Муратавай і Кшыштафа Занусі сталі падзеямі, якія выйшлі па-за межы мастацкай прасторы.

Мелодыя для фаварытаў

Дарэчы, вельмі добра вядомы ў нас польскі маэстра не парадаваў інтэлектуальную частку беларускай публікі сва-

што некалі працавалі з рэжысёрам: ад Ніны Русланавай, якую вельмі цяжка, толькі па голасе, можна пазнаць у абліччы вакзальнай жабрачкі, да Снежнай каралевы — Рэнаты Літвінавай. Муратава ў сааўтарстве са сваім мужам Яўгенам Галубенкам зрабіла вельмі пранікнёнае кіно, дзе выкарыстала цэлы шэраг сваіх сталых сюжэтаў і матываў, якія, аднак, пазбаўлены налёту другаснасці. Казаць, што глядач пабачыў зусім новую Муратаву, нельга, аднак у ейным светаадчуванні з'явіліся новыя рысы. Яе аўтарскі почырк стаў крыху больш ясны, звычайныя муратаўскія сарказм і іронія ў дачыненні да homo sapiens крыху сцішыліся. У "Мелодыі для катрыні" прысутнічае сапраўдны, а не абстрактны гуманізм. Як і заўжды, Муратава спрабуе дастукацца да гледача, эксплуатауючы, у тым ліку, эстэтыку непрыгожага. І, у адрозненне ад папярэдняй стужкі "Два ў адным", у "Мелодыі..." ёй удаецца стварыць вельмі моцнае ўражанне, якое застаецца нават праз некалькі дзён пасля прагляду.

Цікава, што "Мелодыя для катрыні" і яе стваральніца былі цалкам праігнараваны прафесійным журы, атрымаўшы на "Лістападзе-2009" толькі два прызы ад журы беларускай кінапрэсы. Фаварытам міжнароднага журы кінематаграфістаў стала стужка шведскага рэжысёра Яна Труэля "Вечныя імгненні Марыі Ларсан". Труэль, які, дарэчы, аднаго ўзросту з Кірай Муратавай, не змог сам з'явіцца гэтым разам у Мінску, хаця раней некалькі гадоў запар наведваў нашу сталіцу (апошнім разам — у чэрвені гэтага года). Шведская стужка нездарма так захапіла прафесіяналаў кіно: яе можна лічыць узорам кінематаграфічнага мастацтва: рэжысёрскага, аператарска-

Парадоксы і адкрыцці

Як і ў мінулыя гады, меркаванні гледацкага журы і журы кінапрафесіяналаў, якое гэтым разам узначаліваў адзін з самых цікавых расійскіх рэжысёраў — Павел Чухрай, супадалі не ва ўсім і не заўсёды. Стужка Труэля, прынамсі, стала выключэннем. Іншыя фаварыты гледачоў, у тым ліку пераможца "Лістапада" "Свет вялікі, і выратаванне хаваецца за вуглом" балгарына Стэфана Каманда-

Пераможцы і лаўрэаты Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад-2009":

- Спецыяльны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве"** — Генадзь Гарбук (Беларусь).
- Спецыяльны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За гуманізм і духоўнасць у кіно"** — "Сям'я. Спеў паўднёвых мароў" (рэжысёр Марат Сарулу; Казахстан / Расія / Славенія / Венгрыя).
- Гран-пры "Золата" "Лістапада"** — "Свет вялікі, і выратаванне хаваецца за вуглом" (рэжысёр Стэфан Камандараў; Балгарыя / Германія / Славенія / Венгрыя).
- "Срэбра" "Лістапада"** — "Вечныя імгненні Марыі Ларсан" (рэжысёр Ян Труэль; Данія / Фінляндыя / Нарвегія / Швецыя).
- "Бронза" "Лістапада"** — "Снайпер. Зброя помсты" (рэжысёр Аляксандр Яфрэмаў; Беларусь).
- Прыз журы кінапрэсы "Фільм як з'ява кінамастацтва"** — "Мелодыя для катрыні" (рэжысёр Кіра Муратава; Украіна).
- Прыз "За рэжысуру"** — Ян Труэль ("Вечныя імгненні Марыі Ларсан").
- Прыз "За лепшую мужчынскую ролю"** — Мікаэл Персбрэнт ("Вечныя імгненні Марыі Ларсан").
- Прыз "За лепшую жаночую ролю"** — Марыя Хайсканен ("Вечныя імгненні Марыі Ларсан").
- Прыз "За лепшую мужчынскую ролю другога плана"** — Раман Мадзьян ("Пеця па дарозе ў Царства Нябеснае"; Расія).
- Прыз "За лепшую жаночую ролю другога плана"** — Міры Фурлан ("Гастролі"; Сербія).
- Спецыяльны прыз "За лепшую аператарскую работу імя заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, кінааператара, кінарэжысёра Ю.А. Марухіна"** — Ян Труэль, Міша Гаўрушаў ("Вечныя імгненні Марыі Ларсан").
- Спецыяльны прыз "За лепшы дэбют у кіно імя народнага артыста СССР, кінарэжысёра В.Ц. Турава"** — "Іншы бераг" (рэжысёр Георгій Авашвілі; Грузія / Казахстан).
- Спецыяльны прыз "За мастацкую цэласнасць і сцвярдженне агульначалавечых каштоўнасцей"** — "Гастролі" (рэжысёр Горан Маркавіч).

можна параўнаць і вельмі ўдалую карціну кіргіза Марата Сайрулу "Спеў паўднёвых мароў", якая таксама стваралася пры ўдзеле некалькіх краін і атрымала вялікую колькасць міжнародных узнагарод, сярод якіх — спецыяльны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За гуманізм і духоўнасць у кіно". Інтэрнацыянальны склад здымачнай групы і акцёраў, фінансавы ўдзел некалькіх краін — ці не гэта адны з галоўных сакрэтаў поспеху ў сучасным кіно?

"Лістападу-2009" — "залік"...

Сярод стужак конкурсу "Лістапада" беларускія выглядалі годна, але крыху чужароднымі. Бо і "Снайпер. Зброя помсты" Аляксандра Яфрэмава, і "Інсайт" Рынаты Грыцковай — кіно ніяк не фестывальнае, а куды больш простае, прызначанае, хутчэй, для экрана тэлевізійнага. Аднак гэтымі карцінамі "Беларусьфільм" прадэманстравала, што пачынае выпускаць прадукт, здольны ўдзельнічаць у міжнародных кінафорумах.

Сваю галоўную задачу — даць гледачам Беларусі азнаёміцца з сучасным узроўнем сусветнага кінематаграфіста — "Лістапад-2009" выканаў. Нягледзячы на хібы ў праграме, да якіх можна аднесці параўнальна слабыя на фоне астатніх канкурсантаў стужкі "Дах" "бацькі" "Ералаша" Барыса Грачэўскага і "Спакой у душы" славака Уладзіміра Балкі, паказы Мінскага міжнароднага пакінулі добрае ўражанне. Але, каб сёлетні напрацаваны поспех паўтараўся зноў і зноў, праграмай дырэктцыі "Лістапада" трэба прыкласці значныя намаганні. Найперш, зрабіць конкурсную праграму больш збалансаванай па мастацкім узроўні і арыгінальнай. Ну, і канешне ж, не забывацца на тое, што фестываль — гэта не толькі стужкі, але і людзі.

Антон СІДАРЭНКА

На здымках: кадры з фільмаў — удзельнікаў конкурсу ігравога кіно.

XXII Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску (IFMC) засведчыў: беларускі “мадэрн” (не бльгаць з класічным балетам!) калі не “наперадзе планеты ўсёй”, дык, па меншай меры, “на ўзроўні”. І, галоўнае, развіваецца, дзякуючы самаадданаму энтузіязму, сямімільнымі крокамі. Бо нумары, паказаныя ўдзельнікамі Беларускага конкурсу, пераўзыходзілі большасць замежных і па творчым крытэрыі, і па выканальніцтве.

“Прадказанне” такой сітуацыі грывнула яшчэ летась: нашы ўдзельнікі — тэатр “D.O.Z.S.K.I.” — упершыню аказаліся лаўрэатамі Міжнароднага конкурсу, які на гэтым фестывалі чаргуецца з Беларускім. Раней стабільна эксперыментавалі хіба гродзенскі “ТАД”, да ішоўшы да спецыяльнага прызга імя Яўгена Панфілава. Агульная планка прафесіяналізму рэзка пайшла ўгару, калі на “конкурсную сцяжыну” выйшаў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Сёлета ансамбль кафедры харэаграфіі БДУКІМ стаў пераможцам у намінацыі “Выканальніцкае майстэрства”. Дый узнагароды многіх іншых калектываў у той ці іншай меры былі абумоўлены ўдзелам выхаванцаў кафедры пад кіраўніцтвам Святланы Гуткоўскай. І вымусілі задумацца, наколькі мы недаацэньвалі тое, што зроблена кафедрай за апошнія гады менавіта ў сферы сучаснай харэаграфіі.

Асучасніліся фальклорныя напрамкі, у бок XXI стагоддзя зрушыла эстэтыка многіх аматарскіх танцавальных калектываў, у грамадстве пачало фарміравацца асацыятыўнае глыбіннае мысленне, што ахапіла і драматычны тэатр, і ўласна музычныя напрамкі. І гэта прытым, што кожны новы харэаграфічны праект БДУКІМ дэманструецца на публіцы не больш за адзін-два разы. А трэба — 22 і нават 222, бо яны таго каштуюць!

У намінацыі “Лепшая пастаноўка” міжнародным журы былі адзначаны аднаактовыя балеты тэатра “D.O.Z.S.K.I.”: “Камень, нажніцы, папера” і “Номо sapiens”. У намінацыі “Артыстызм” — Вольга Лабюкіна са сваім аднаактовым “Вяселлейкам” (тэатр “Karakuli”). Намінацыю “Традыцыі і наватарства” журы замяніла на прэмію “Лепшая харэаграфічная мініяцюра”, якая паехала ў Гродзенскую абласную філармонію да згаданай групы “ТАД”. Мініяцюра “Туманы” дадатковы раз падкрэсліла, што харэограф Дзмітрый

Мадэрн з працягам

Куракулаў ужо можа лічыцца “жывым класікам” сучаснай беларускай харэаграфіі. Нумар вызначае кампазіцыйнай завершанасцю, сапраўды “высокім стылем” лексічных пошукаў, дзівоснай гармоніяй музыкі, рухаў, агульнага відовішча. “Прачыталася” ў ім і мастацкая “звышзадача”: вырашыць неакласічнае, па сутнасці, Адажыю, літаральна “не сыходзячы з месца”. Салісты з’яўляюцца быццам з нейкага кокана — і пачынаецца іх паэтычнае кружэнне, аздобленае арыгінальнымі і вельмі прыгожымі харэаграфічнымі падтрымкамі. Але тое “замкнёнае кола” ператвараецца ў мора пяшчотных рамантычных пачуццяў, у сусвет “Я+Я=Мы”. Старая (а лепей — вечная) тэма зіхаціць не толькі навізнай, але і праўдзе творчым працягам традыцый нашга сучаснага харэографа, народнага артыста СССР,

п р а -

фесара Валянціна Елізар’ева, Адажыю якога, нават змешчаны ў кантэкст глыбока канцэпцыйных філасофскіх балетаў, не перастаюць здзіўляць тонкім псіхалагізмам і пластычнай адметнасцю.

Кожны чарговы IFMC падкідае свае “тэмы для роздуму”. На сёлетнім фестывалі панавалі гэтыя “побытавізмы”, варыяцыі на тэмы “Мужчына і жанчына”, “Я прыйшоў, а ты пайшла”, было шмат парадыйнасці, неадпаведнасцей назвы пастаноўкі яе зместу, лексічных “мініцятат”, калі нумар складаецца з дробных часцінак, кожная з якіх была “прыдуманая не намі” і, тым больш, “не мной”. Але сярод безлічч тых “дэталей канструктара” прыемна было заўважаць “злепкі” не толькі з сусветных знаходак, але і са сваіх, беларускіх, асабліва часта — усё таго ж Дзмітрыя Куракулава. Можна, наспей час прапанаваць і яму правесці майстар-класы? Тым больш, што апошнім часам ён атрымаў прызнанне і ў замежжы: заўтра, 29 лістапада, адбудзецца прэм’ера яго балета “Акіян” у Беластоку, пастаўленага для тамтэйшага калектыва “Danceoffina”.

Пераможцамі на Міжнародным майстар-класе-конкурсе “Опера, аперэта” ў Францыі сталі двое выхаванцаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі: Вольга Мілюта (клас народнай артысткі Беларусі, дацэнта Любові Каспорскай) атрымала I прэмію і Прыз глядацкіх сімпатый, а кітайскі магістрант Ма Чуньюй (клас заслужанай артысткі краіны, прафесара Людмілы Колас) падзяліў II прэмію.

— Конкурс, — расказала Людміла Якаўлеўна, якая ўзначальвае кафедру сольных спеваў БДАМ, — праходзіў у французскім горадзе Ведэне і складаўся з

яшчэ адно сведчанне прызнання нашай вакальнай школы на міжнародным узроўні.

— Пахвалюся: наша кафедра ў Акадэміі музыкі самая, так бы мовіць, “тытулаваная”. Тут працуюць прадстаўнікі розных вакальных школ, некаторыя праходзілі стажыроўку ў Італіі, знакаміты тэатры “La Scala”. Нашы педагогі валодаюць лепшымі метадыкамі і вялізным творчым вопытам, які прыходзіць толькі з гадамі. Прыемна, калі гэта ацэньваецца спецыялістамі — з таго ж Вялікага тэатра ў Маскве.

— Яго стажорамі нядаўна сталі нашы Аксана Волкава і Ілля Гоўзіц...

Ніколі яшчэ “Еўрабачанне” — ні дзіцячае, ні дарослае — не выклікала такога спалучэння супрацьлеглых пачуццяў! Мы прапанавалі штосьці зусім незвычайнае, камусьці нават незразумелае — і, пры мінімуме грашовых укладанняў, атрымалі максімум увагі. Прычым увага гэтая была выклікана не толькі дзіцячай шчырасцю, але і ўласна навізнай самой песні Юры Дзямідовіча — “Чароўны трусік”.

Раней, асабліва — на дарослых конкурсах, мы ўсё намагаліся неяк “адпавядаць” еўрапейскім тэндэнцыям, узроўню — іншымі словамі, прытрымлівацца нейкіх, як ні круці, усталяваных “стандартаў”. І раптам — такі крэатыў! Сусветны розгалас вакол самой песні — дадатковае таму пацвярджэнне, бо ўсё новае прабівае сабе шлях праз скрыжаванне думак і палярнасць ацэнак. А непаразуме не часта здараецца тады, калі публіку... “падманваецца”. Ці не такім быў “класічны выпадак” з операй Ж.Бізе “Кармэн”? Яе жудасны прывал на прэм’еры і сапраўдная “шлягернасць” у сусветных маштабах — зусім не нонсэнс. Бо прэм’ера оперы з напалам жарсцей і трагічным выходам адбылася ў парыхскім тэатры, што спецыялізаваўся на... камедыях.

“Еўрабачанне” таксама пазіцыяніруе сабе як тэлешоу, глядачы якога павінны расслабіцца і адпачыць. А мы ім — пульсуючую думку, разгаванне асацыятыўных лабірынтаў. Дый “карцінка” на тэлеэкране наўрад ці дапамагала ўспрымання: усё — здалёк, у гэтых “прыцемках”, без буйных планаў. Бетлэрадыёкампанія

Знайсці сваю “мову”

здымала “трусіную” песню ў свой час куды больш выйгрышна, якасна, з любоўю.

Але, зноў-такі, упершыню не хочацца аналізаваць усе гэтыя “недаацэнкі”. І, наадварот, хочацца яшчэ і яшчэ вяртацца да самой песні. Бо ў ёй мы не імкнуліся “спадабацца любімымі намаганнямі”, а засталіся самімі сабой. І раптам аказалася, што песня не проста пра чароўнага трусіка, дзяцінства, маму, па якой сумуеш, прызучы “квазілатынь”. Яна — пра ўзровень нашага музычнага прафесіяналізму, пра неацэнныя педагогічныя здабыткі ў ранняй музычнай падрыхтоўцы будучых прафесіяналаў.

У шматлікіх інтэрв’ю творчай групы тэлебачання неаднойчы падкрэслівалася, што дзеянне песні адбываецца быццам на школьным перапынку. Толькі не ў агульнаадукацыйнай школе, а ў Рэспубліканскім каледжы пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, дзе і навучаецца групоўка нашых “трусікаў”. Я добра памятаю тыя перапынкі, бо сама заканчвала гэтую навучальную ўстанову. І некалькі гадоў, дарэчы, вучылася ў адным класе з Уладзімірам Глушакіным — кіраўніком Капэлы

хлопчыкаў, адкуль родам нашы “трусікі”. А яшчэ з яго сябрам Алегам Шыкуновым — стваральнікам ансамбля “Камерата”, Кірылам Насаевым, які заснаваў мужчынскі хор “Унія”. Усе яны належаць да першага выпуску хору хлопчыкаў. І свой “стваральны сіндром” шчодро дэманстравалі акурат на перапынках. Каб не “застукалі” настаўнікі, дзверы падпіраліся піяніна. Музыкальнымі інструментамі станавіліся... грабеньчыкі, зубцы якіх прыкрываліся лістком паперы, выдраным са шывка. Калі праз іх гудзец, свісцель ды спяваць, атрымлівалася гэткае імітацыя губнога гармоніка. Былі і іншыя “эксперыменты”, крэатыўныя па рытмах, шматгалосны, імпрэвізаваныя інстынасы. Выбух шалёнай энергетыкі спыняў званок — і за партамі зноў сядзелі цуда-хлопчыкі.

Мы сапраўды прапанавалі штосьці новае, сваё, сатканае з вольных дзіцячых фантазій, хай і на тэму Алісы ў Залюстэрарчы, але па-музычнаму. Нас не ўсе зразу мелі? Значыць, мы папраўдзе ўжо не толькі “перакладаем”, але і шукаем сваю, адметную, мастацкую мову. Прычым, што вельмі важна, не адно “папсовую”.

Акустыка ў “чорным кабінете”

трох тураў. На кожным з этапаў спаборніцтва трэба было выконваць па некалькі твораў буйной формы. Нашы ўдзельнікі, зразумела, павезлі і беларускую музыку. Слухачы вельмі цёпла прынялі не толькі нашы выступленні, але і невядомую ім беларускую мову, нашы лірычныя, пранікіныя творы. Другі і трэці туры праводзіліся ў новым тэатральным будынку, адкрытым акурат да спеўнага свята. Сцэна ўяўляла з сябе папулярны на Захадзе “чорны кабінет”. Але ў вочы кінулася нават не гэта, а дзіўнаватая выгнутыя шыты з паглыбленнямі, размешчаныя за глядачамі, — як аказалася, для лепшай акустыкі. Ды ўсё ж асабліва незвычайным падаўся першы тур конкурсу, бо ён непасрэдна спалучаўся з майстар-класам. Кожны з удзельнікаў спачатку выконваў падрыхтаваны рэпертуар — дзве ары. А потым адна з арганізатараў конкурсу — вядомая французская спявачка Лара Рамэра пачынала працаваць над якім-небудзь з гэтых твораў (па выбары самога канкурсанта). Журы павінна было ацэньваць не толькі ўласна выкананне, але і ўменне маладога вакаліста адгукацца на выказаныя яму прапановы, хутка змяняць штосьці ў сваёй трактоўцы і нават у самім сабе. Гэты аспект, дарэчы, набывае асаблівую вагу, калі таго ці іншага спевака запрашаюць да ўдзелу ў спектаклях, сумесных праектах. Таму вельмі важна, што на гэтым конкурсе ўлічваюцца не толькі прыродныя даныя і майстэрства, але і сільнасць вакаліста да супрацоўніцтва. Што ж да французскай публікі, дык яна так палюбіла нашу Вольгу Мілюту, што аддала ёй Прыз глядацкіх сімпатый.

— Думаю, дарагога каштуе, найперш, праца выкладчыкаў, якія стаяць за гэтымі і многімі іншымі пераможцамі. Цяперашнія лаўрэатцы —

— Так, ліст са словамі падзякі мы атрымалі пасля праслухоўвання ў межах Міжнароднай маладзёжнай опернай праграмы. У ім прынялі ўдзел 364 спевакі з 11 гарадоў, конкурс быў — 35 чалавек на адно месца! Чым не яшчэ адзін “міжнародны конкурс”? А замежныя гастролі Беларускай оперы! Апошнім часам у тэатры спявае ўсё больш прадстаўнікоў нашай школы, а не запрошаных салістаў. А ў Акадэміі музыкі навучаецца ўсё больш замежных вакалістаў.

На здымку: Ма Чуньюй і Вольга Мілюта з удзельніцай конкурсу, расіянкай Марыяй Рудэнка.

Развітальная

Музыка Уладзіміра Карызны (малодшага)
Словы Уладзіміра Карызны (старэйшага)

Дарагія госці,
Мы вас запрасілі
З намі час правесці
І папоўніць сілы
З чашы, поўнай песень,
Што нібы крыніца
Нашай самай лепшай
Роднае зямліцы.

Хай у вас прыбудзе
Хлеба і гурочкаў,
Ну, а дзетак будзе —
Што ў бары грыбочкаў.
Каб вяліся святы,
Вокны ззялі ярка,
І бліны пякліся
Кожны дзень са скваркай.

Шчыра вас вітаем,
Долечкі жадаем:
Хай цяплее неба
Над любімым краем.
Хай у вашым сэрцы
З рання і да рання
Зорчак вясновай
Ясніцца каханне!

Сардэчна ♩ = 82

Дум... Дзім... Дум...

Да - ра - гі - я гос - ці, мы вас за - пра - сі - лі

Кот Пецік. Ух... Ну і пашанцавала! Хоць крыху аддыхацца ад перажытага хвалявання і стрэсу... Няспешна ідзе па дарозе. Відаць, што ён радуецца цёпламу летняму дню, свежай зеляніне дрэў і кустоўя.

Не, усё-такі жыццё — прывабнае! Захацеў — і збочыў з асфальту на зялёны газон. Або на клумбу, па якіх мне і мама, і суседкі ніколі не дазваляюць хадзіць...

Пецік-кот падышоў і панюхаў кожную кветку на клумбе. Скруціўся клубочкам ля самай прыгожай кветкі: відаць, вырашыў пагрэцца на сонейку...

Цудоўна! Не, кацінае жыццё куды больш прывабнае, чым мядзведжае...

Нечакана перад ім з'яўляецца Вялікі калматы сабака.

Вялікі калматы сабака (грозна і нечакана). Гаў-гаў!

Сабака цяжка дышае, увесь дрыжыць ад хвалявання, вочы яго злосна блішчаць. Здаецца, яшчэ імгненне — і ён кінецца на Ката Пеціка.

Гаў! Што ты робіш на маёй тэрыторыі? Гаў! Хто табе дазволіў так нахабна сядзець ля маіх кветак?

Кот Пецік (разгублена). Мяў... Прабачце, я не ведаў, што... Што гэта... Што гэта... вашы ... кветкі... Разумеецца, справа ў тым, што я... Што я... Мяў, я — ніякі не кот, мяў...

Вялікі калматы сабака (грозна). Гаў! А хто?

Кот Пецік замест тлумачэння толькі жаласна мяўкае. Каціныя лапы самі нясуць яго прэч. Сабака імчыць услед.

Кот Пецік (сабе). У нашым доме... амаль побач з асфальтавай сцэжкай... былі акенцы. Ой, хоць бы не дагнаў! Там можна схвацацца ад раззлаванага сабакі. Але ж... Як я забыўся! Сам нядаўна бачыў... Рабочыя заклалі ўсе акенцы цэглай! Ды яшчэ пафарбавалі!..

Кот Пецік доўга бяжыць, пакуль, нарэшце, заўважае выратавальную шчыліну або акенца. (З палёгкай і надзеяй.) Няўжо ўратаваўся?!

Кот Пецік шмыгнуў у шчыліну і стаіўся. Вялікі калматы сабака

стаіць, чакае. Ён гаўкнуў на ўсялякі выпадак і, незадаволены, пайшоў прэч. Кот Пецік доўга не можа аддыхацца.

Кот Пецік. Здаецца, вочы крыху прызвычаліся да цемры. (Грэбліва.) Як тут брудна! Пылінкі танцуюць у праменьчыку святла... (Здзіўлена.) І чаму гэта каты любяць у падвалах жыць? Ну што тут прывабнага?

Прыгледзеўшыся, ён бачыць дзвюх мышэй, якія іранічна, але ўважліва яго разглядаюць.

Першая мыш (падазрона). Паслухай, гэта нейкі несапраўдны кот! Чаму ён так доўга і пагардліва нас разглядае?

Другая мыш (ляніва і абыякава). Цяпер каты разбэшчаны рознымі прысмакамі, нахшталт каўбасы ды свежай рыбы...

Першая мыш. Слухай, давай падыдзем бліжэй да яго! Цікава, што ён будзе рабіць?

Кот Пецік не паспявае нічога ўцяміць, як нахабныя мышы, бялюча драпануўшы яго сваімі кіпцюрамі, знікаюць у самым цёмным кутку падвала.

Кот Пецік (пакрыўджана і сакрухай). Ну вось, дажыўся! Нават мышы мяне за сапраўднага ката не прымаюць! Не, катом быць нецікава...

Святло на сцэне на некалькі імгненняў згасае. А калі загараецца, то глядач бачыць, што з падвальнага акенца выскачыў зусім не кот, а... шчанюк — рыжававаты, з белай грудкай, з задранным угору хвостом.

Шчанюк Пецік (гарэзна). А калі добра падумаць, дык жыццё ўсё-такі — цудоўнае. Па-першае, сабак усе любяць, бо яны вельмі разумныя істоты і ўсё разумеюць. Толькі сказаць не заўжды могуць. А па-другое, калі ты шчанюк, дык не трэба хавацца ў брудных падвалах. І не трэба баяцца нахабных мышэй...

Раптам Шчанюк Пецік бачыць... сваю маму, якая вяртаецца дамоў з работы. Ён радасна брэша, бяжыць насустрач, віляе хвостом.

Шчанюк Пецік (гарэзна і радасна). Гаў! Гаў!..

Мама Пеціка (гладзіць шчанюка па спіны, ласкава). Сабачаня,

ты чыё? Дзе твая гаспадыня?.. Бяжы да яе!

Яна ідзе далей. Шчанюк Пецік разгублены застаецца стаяць на дарозе.

Шчанюк Пецік (узрушана). Значыць, родная мама мяне не пазнала?! Як жа тады пазнаюць мяне іншыя людзі?! А раптам я ніколі не змагу ператварыцца ў хлопчыка, а ўвесь час так і буду шчанюком? Заўсёды буду гаўкаць і ніколі не змагу сказаць ніводнага слова па-чалавечы?..

Зацямненне. Гледачу пакуль не зразумела, што адбываецца на сцэне. Чуецца гучны голас, амаль крык Пеціка: "Мама! Мама!" Дэкарацыя — як на пачатку дзеі. Пакой Пеціка. Ён ляжыць у ложку. Хлопчык яшчэ цяжка дышае, нібы за ім хто гнаўся. І не можа зразумець, дзе ён знаходзіцца.

Мама Пеціка (занепакоена схіляецца над ім). Сыноч, што з табой? Страшны сон убачыў?

Пецік. Ой, страшны! Пецік моцна абдымае маму, прытуляецца да яе і маўчыць.

(Сабе.) Як добра, што я — не медзведзяня, і не кот, і не шчанюк! А — хлопчык...

Адхінуўшыся ад мамы, Пецік глядзіць на свае рукі і ногі: скура — гладкая, без усякай поўсці. Потым падбягае да люстэрка, якое вісіць на сцяне, каб пераканацца, што ў яго чалавечае аблічча.

Мама Пеціка (разгублена). Што з табою, сыноч?

Пецік (сабе або гледачу). Неяк сорамна прызнавацца, што я хацеў ператварыцца спачатку ў мядзведзя. А потым — у ката і сабаку... (Маме, рашуча.) Пайду мыцца! І абавязкова ўключы мне халодную ваду! Я ж павінен расці загартаваным!

Мама Пеціка (здзіўлена). Пецік, ты так змяніўся...

Пецік. Мама, а ў садок мы сёння пойдзем? Я ўжо без дзяцей з нашай групы засумаваў. Волечка, вядома, любіць скардзіцца. Ну, дык можна сябраваць і гуляць не з ёй, а з кім-небудзь іншым. І выхавацельку Святлану Пятроўну я заўжды слухацца буду. І яна не будзе на мяне злавацца. Праўда, мама?..

КАНЕЦ

Зайкава хатка

Генадзь Аўласенка

У п'есе Генадзя Аўласенкі з Чэрвеня "Зайкава хатка" удала інсцэніраваны ў вершах сюжэт беларускай народнай казкі. Простая для завучвання і нязмушаная па настроі, п'еса стане добрым папаўненнем для пастаноўкі ў канікулярным рэпертуары. А тое, што падзеі адбываюцца зімой, дазволіць скарыстаць твор у навагодніх прадстаўленнях.

Вершаваная п'еса-казка

Дзейныя асобы:

Першы лесавік;
Другі лесавік;
Заяц;
Вавёрка;
Мышка;
Бабёр;
Цецярук.

ДРУГІ ЛЕСАВІК.

Казак шмат у торбах маем,
Ды ў сакрэце не трымаем!
Хто папросіць — калі ласка:
Хочаш — байку,
Хочаш — казку,
Хочаш — песню...

ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.

Нават сказ
Ёсць у торбачках у нас!
Мы, сябры, заўжды ахвочы
Расказаць таму, хто хоча,
Казку, байку, песню, сказ...

ДРУГІ ЛЕСАВІК.

Ну, а сёння мы для вас
Казку новую знайшлі,
Ды з сабой яе ўзялі.
Сядзьце ў крэслы, калі ласка,
І глядзіце гэту казку!

ДЗЕЯ ЎСТУПНАЯ

На сцэне з'яўляюцца Дзядкі-Лесавікі.

За імі заслона.

ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.

Прывітанне, дружбакі!
Мы — Дзядкі-Лесавікі!

Сцэна прыбрана пад вясковую хату. У хаце Гаспадар і Гаспадыня вядуць размову між сабой.

Гаспадар: Ой, Ганначка, нешта ў нашай хаце вельмі горача!

Гаспадыня: А як жа ж ты думаў? Хіба не ведаеш, што сёння — вялікае свята? Хіба ж я тры дні печ не паліла, пякла ды варыла, розныя прысмакі рыхтавала: думаю, што і да нас калядоўчыкі завітаюць. А ты ўсё нешта топчашся, стогнеш ды квохчаш! Лепш бы мне дапамог прыбрацца, падрыхтавацца да прыходу калядоўчыкаў!

Гаспадар: Ганначка, у мяне ўсё так баліць, што здаецца, нібыта па маёй спіне цэлае войска прайшло!

Гаспадыня: Бач ты яго: як да працы — дык у хваробу кідаецца, а як на гулянку — дык нічога не баліць! Годзе прыкідвацца, ідзі сядай за стол ды будзем куццю есці!

Гаспадар: Нашто мне твая куцця? Няхай яе куры клююць.

Гаспадыня: Ну і дурань! Сёння ж абавязкова патрэбна куццю есці. Яна ж сытная, багатая. Колькі ў гаршчку зярнятак, каб столькі было каласочкаў на адной сцяблінцы! Хто куццю спрабуе, той са здароўем сябруе!

Гаспадар: Калі так, то давай я буду першы каштаваць.

Гаспадар каштуе куццю, хваліць сваю Гаспадыню за добрую страву, бярэ лыжку куцці, кідае ў акно і кажа:

Гаспадар: Мароз, мароз, ідзі куццю есці! А летам не бывай і не марозь агуркоў, буракоў, капустачкі, памідорчыкаў!

Гаспадыня: Лявоначка, ты мяне бачыш?

Гаспадар: Не, не бачу!

Гаспадыня: А каб жа ты не бачыў за стагамі, за снапамі, за капамі пшаніцы ды жыта свету беллага!

Гаспадар: Ганначка, а ты мяне бачыш?

Гаспадыня: Не, не бачу!

Гаспадар: А каб жа ты не бачыла за агуркамі, гарбузамі, бульбачкай, памідорчыкамі свету беллага!

Гаспадыня: Лявоначка, слухай! Музыкі граюць! Мабыць, калядоўчыкі ў наш двор завіталі! Давай сустракаць іх!

Калядоўчыкі заходзяць у хату з песняй "Зажурлася крутая гара", а потым гучыць песня "Добры вечар таму..."

Калядоўчык: Добры вечар та-му, хто ў гэтым даму!

Гаспадыня: Вечар добры! Святочны вечар, калядны вечар! А хто ж вы такія і адкуль ідзяце?

Калядоўчык: Мы — людзі не простыя. Не часта мы ходзім, не многа мы просім: у гадохак — адзін разочак. Ідзем па свеце, аж да пана Лета, мы да лета ідзем, з сабою казу вядзем, людзям шчасце і радасць у кожны дом нясем. Ну, козачка, пану гаспадару і пані гаспадыні пакланіся! ("Каза" кланяецца.) А зараз пакажы гаспадарам, што ты можаш.

Калядоўчыкі спяваюць песню "Го-го-го каза". "Каза" танцуе, а потым падае.

Гаспадыня: Ой! Мае вы каляднічкі, ды што ж гэта ў вас за каза, чаго падае, нядужая яна ці што? А можа, каза нешта хоча?

Гаспадар: Каза хоча святой вадзіцы.

Гаспадыня: Дык чаго ж ты стаіш? Дай ёй вадзіцы святой.

Гаспадар бярэ бутэльку і падносіць да казы, а тая ўсё роўна не ўстае.

Гаспадыня: Лявоначка, дай кавалачак сала — каб каза хутка ўстала.

Гаспадар падносіць сала, і каза адразу ўстае, а калядоўчыкі ў гэты момант спяваюць песню:

Гаспадар ідзе, каўбасу нясе,
Шчэ й кусок сала — і каза ўстала.

Гаспадыня: Вялікі вам дзякуй, даражэнькія, што маёй хаты не мінулі! Вось вам каўбаса, грыбочкі, агурочки і бутэлька добрай гарэлкі!

Гаспадар: Вельмі добра, але ж я прашу: дай яшчэ паспяваць, маю хату павесяліць!

Калядоўчыкі: У чым жа справа? Заспяваем "Ой рана, рана зоры заззялі!"

(Гучыць песня.)

Кадянік: Дзякуй вам за пачастункі, але ж нам патрэбна ісці далей.

Калядніца: Шчасця вам ды згодды, здароўя поўныя грудзі.

Калядоўчыкі развітваюцца і выходзяць з хаты.

Гаспадар: Ой, як добра, што двор не міналі і ў нашай хаце пакалядавалі!

Гаспадыня: Дык існуе такая прыкмета ў народзе: калядоўчыкі ў хату — збожжа ў засекі.

Гаспадар: Ганна, слухай! Музыка зноў чутна на двары: калядоўчыкі ў хату заходзяць!

Гаспадыня: Дык сустракай, Лявоначка!

Калядоўчыкі заходзяць у хату з песняй "Ражджаство Хрыстовае".

Калядоўчыкі: Добры вечар, паны гаспадары! Ці можна ў вашай хаце песню заспяваць, каляду згуляць?

Гаспадыня: Добры вечар, святы вечар! Спявайце, гуляйце і на каляду зарабляйце!

Калядоўчыкі спяваюць песню "Ісус Хрыстос нарадзіўся".

Гаспадыня: Вялікі вам дзякуй за песні! Абдару вас калядою і смачнаю каўбасою.

Калядоўчыкі: Наспяваліся тут, натацваліся, пойдзем ужо да Івана. Дзякуй гэтаму дому, пойдзем к другому! *(Выходзяць з хаты.)*

Гаспадыня: Ну, я думаю, што ў гэтым годзе ў нас будзе ўсё, як у людзей: калядоўчыкаў шмат прыйшло — ураджай будзе добрым!

Чуецца гук гармоніка, і ў хату зноў заходзяць калядоўчыкі.

Калядоўчыкі: Дай Божа гэтаму дому жыці-пажываці ды калядні-каў сустракаці!

Гаспадыня: Дзякуй за добрыя словы!

Калядоўчыкі: Гаспадыня, журавінка, ці можна тваю хату павесяліць: паспяваць, патанцаваць, з Калядамі павіншаваць?

Гаспадыня: Спявайце, гуляйце, Каляду ўсхваляйце!

Гаспадар: Вялікі дзякуй! Вазьміце проса — каб усё вялося.

Гаспадыня: Вось вам сыру — каб поле радзіла.

Калядоўчыкі: Дай Божа гэтаму дому жыці, пажываці, дабро нажываці! А нам — калядаваці, калядоу прыбаўляці!

Гаспадыня: Паважаныя мае, а можа, і нас калядаваць з сабою возьмеце?

Калядоўчык: Калі ласка! Пойдем дарогаю гуляючы ды спяваючы, каляду праспаўляючы. *(Усе выходзяць з хаты.)*

Сцэнарый падрыхтавала Ганна ЛОЙ, дырэктар Жыткавіцкага цэнтра фальклору Гомельскай вобласці

Каляда- Калядзіца

**Сцэнарый
народнага
свята**

Сцэнарны партфель

Толькі Заяц без жылля!
ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
А чаму? У чым прычына?
ДРУГІ ЛЕСАВІК.
Ды у тым, што лайдачына!
Лета бегаў ды гуляў,
Час дарэмна разгубляў.
Ні аб чым не клапаціўся,
Спаў ды еў, ды весяліўся,
У траве адпачываў...
Дом сабе не збудаваў!
ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Вось і лета прамінула,
Вось і восень прамільгнула,
Вось Зіма да нас прыйшла,
Гурбы снегу намяла!
ДРУГІ ЛЕСАВІК.
Нават елкі ды бярозы
Пазастылі ад марозу!
Снег ды лёд мароз вартуе,
Са звярамі не жартуе:
Шчыпле вушы, шчыпле нос...
Гэта вам не Дзед Мароз!
ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Бачыць Заяц — кепска справа!
Ён і ўлева, ён і ўправа,
Ён і гэтак, ён і так...
Не сагрэецца, бядак!
ДРУГІ ЛЕСАВІК.
Што ж рабіць і як тут быць?
Трэба некага прасіць,
Каб пусцілі начаваць.
Ну, а лепей — зімаваць...
ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Гэта цяжкая задача!
ДРУГІ ЛЕСАВІК.
Ты паслухай: нехта скача!
Скок ды скок... Ды зноўку скок...
ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Гэта ж Заяц-абібок!
ДРУГІ ЛЕСАВІК. (да залы).
Зараз мы на нейкі час
Тут адных пакінем вас.
ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Вы ж ціхенечка сядзіце,
Казку гэтую глядзіце!
*Лесавікі сыходзяць. На палянку
выскоквае Заяц. Трасучыся ад холаду,
ён падбягае да сасны, стукае па ёй.*
ЗАЯЦ.
Гэй, Вавёрка, чуеш?! Гэй!
Сустракай гасцей хутчэй!
Да сябе пусці ў дупло...
(Да залы.)
Хоць якое, ды жылло!
(Зноў стукае па сасне.)
Што ж марудзіш ты, Вавёрка?
ВАВЁРКА (выглядае з дупла,
пазяхае).
Лепш ідзі да Мышкі ў норку!

У мяне ж малая хата,
Ды й жыву высакавата...
Ты па гэтай па сасне
Не далезеш да мяне.
ЗАЯЦ.
Што?! Ды я... Я ўсё змагу!
(Спрабуе ўлезці — спаўзае
ўніз.)
Зараз трохкі адбягу!
(Адбягае, спрабуе ўлезці з раз-
бегу, але нічога не атрымліва-
ецца.)
Адбягу яшчэ разок!
(Зноў спрабуе, і зноў — безвыні-
кова.)
Адбягу, а потым — скок!
(Адбягае, скокае, падае.)
Вой, пабіў спіну і бок!
ВАВЁРКА (смяецца).
Ну, касы, яшчэ разок!
ЗАЯЦ (устае).
Не палеzu больш туды!
Бо яно і сапраўды
Вельмі гладкая сасна.
Ды й высокая яна:
Не раўнуючы — да неба!
(Вавёрцы.)
Хаткі мне тваёй не трэба!
(Ідзе прэч.)
ВАВЁРКА.
Ты куды?
ЗАЯЦ.
Бывай, Вавёрка!
Можа, пусціць Мышка ў норку.

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

*Зімовы лес. Пад пнём — мышы-
ная нара. Выбягае Заяц, спыня-
ецца ля нары.*

ЗАЯЦ.
Мышка! Чуеш альбо не?
Да сябе пусці мяне
Адагрэцца, адпачыць,
Нос і вушы падлячыць!
Снег навокал, а мароз
Шчыпле вушы, шчыпле нос!
А халодныя вятры...
МЫШКА (выглядвае з норкі).
Ты іх снегам разатры.
ЗАЯЦ.
Ты жартуеш ці ўсур'ёз?!
У мяне ж не толькі нос —
Лапы змерзлі і бакі...
Мы ж з табою дружкамі!
Ці ж маёй ты хочаш згубы?
Чуеш, як ляскочуць зубы?
Нават хвост — і той дрыжыць...
Да сябе пусці пажыць!
МЫШКА (вылазіць з норкі).

Мала месца тут, у норцы:
Я жыву ў адной каморцы...
Паглядзі мае хады —
Ці ж пралезеш ты сюды?
ЗАЯЦ.
Хто? Ды я — каб не пралез?!
(Спрабуе ўлезці.)
Вось і нос ужо залез!
МЫШКА (хвалюецца).
Стой! Куды! Убок бяры!
Уваход не разбуры!
Я ж яго рабіла з год —
У хаціначку ўваход!
ЗАЯЦ.
Штосьці нос назад не йдзе!
МЫШКА (мітусіцца вакол).
Быць бядзе!
Вой, быць бядзе!
Вой, разбурыць мне хацінку!
Пачакай жа ты хвілінку!
(Дапамагае Заяцу выцягнуць
нос.)
ЗАЯЦ (абтрасае нос).
Не, нічога не выходзіць!
Нос — і той ледзь-ледзь прахо-
дзіць!
А калі спачатку лапы?
(Суне ў нару лапу.)
МЫШКА.
Ах ты, дурань касалапы!
Хочаш норку мне пашкодзіць?
ЗАЯЦ (выцягвае лапу, уздыхае).
Зноў нічога не выходзіць!..
МЫШКА.
Не выходзіць — дык ідзі!
Тут дарэмна не сядзі!
Сам сабе зрабіў бы норку —
Не бадзяўся б па задворках!
ЗАЯЦ.
Што ж рабіць і як мне быць?
І каго яшчэ прасіць
Каб пусцілі зімаваць,
Ці хаця б значаваць?
Ці пагрэцца хоць ледзь-ледзь,
Каб зусім не акалець!..
Я ж любой хацінцы рады...
(Усхліпвае.)
МЫШКА.
Дам табе адну парадку:
Тут дарэмна не сядзі,
Лепш да рэчкі ты ідзі.
Там знайдзі...
ЗАЯЦ.
Каго?
МЫШКА.
Бабра.
ЗАЯЦ.
А хіба ў Бабра — нара?
МЫШКА.
Не нара ў Бабра, а хата!
І жыве Бабёр багата.

Горы ўсякага дабра
У Бабра-гаспадара!
ЗАЯЦ (*узрадавана*).
І памеру ён майго!
Пабягу шукаць яго!
(*Бяжыць прэч.*)

ДЗЕЯ ТРЭЦЯЯ

Заснежаны бераг ракі. Ля палонкі сядзіць Бабёр: ён нетаропка абгрызае асінавую галінку. З'яўляецца Заяц, накіроўваецца да Бабра.

ЗАЯЦ.
Прывітанне! Як жывеш?

БАБЁР.
На! Кары крыху паеш!
(*Працягвае Зайцу галінку, той пачынае грызці.*)

Як жыву? Жыву паціху.

ЗАЯЦ.
А мяне ж, няхай іх ліха,
Аніхто не пашкадуе!
Гэтак хутка прападу я!
Ці замерзну, ці памру...

БАБЁР.
Не бядуй! Грызі кару.

ЗАЯЦ.
Не жадаю больш кары я!
(*Уздыхае.*)

Мышка норку вузка рые...
Не пралез я ў гэту норку!
А яшчэ прасіў Вавёрку
Каб пусціла зімаваць,
Ці хаця б заначаваць...
(*Зноў уздыхае.*)

Ды ў дупле жыве яна!
Там высокая сасна...
Толькі збіў сабе бакі...
(*Змаўкае, глядзіць на Бабра.*)

Мы ж з табою дружбакі?

БАБЁР.
Зразумела ж: мы — сябры!
(*Працягвае Зайцу новую галінку.*)

Пагрызі яшчэ кары.

ЗАЯЦ.
Лепш пусці ў сваю хацінку!
Хоць на нейкую хвілінку,
Хоць у сенцы, хоць на ганку,
Хоць на ночку, да світанка!
Хоць бы дзе заначаваць,
Бо няможна ўжо трываць!
(*Нейкі час абодва маўчаць.*)

БАБЁР.
Што ж, паплылі да мяне.
Я жыву не на сасне.
Дом утульны, хоць стары,
Шмат асінавай кары...

Ну, пльвём?
ЗАЯЦ (*разгублена*).
Навошта ж пльвём?
БАБЁР.
Ну, а што яшчэ рабіць?
Шлях адзіны да мяне,
І вады ён не міне.
Ну, чаго чакаеш, Зай?
У ваду хутчэй нырай!
Даплывём за дзве хвіліны!..

ЗАЯЦ.
Вось сказаў ты мне навіну,
Што жывеш ты, як шчупак,
Пад вадою...

БАБЁР.
Вось дзівак!
Хоць жыву я над вадою —
Дзверцы ў хатку пад вадою.
Зараз мы нырнём туды...

ЗАЯЦ (*дрыжачым голасам*).
Ну, а нельга без вады?

БАБЁР.
Без вады?
(*Адмоўна трасе галавой.*)

ЗАЯЦ.
Тады... тады...

Як жа мне нырнуць туды,
У халодную ваду?!

Я ж адразу прападу!
Толькі скокну — і ўсё!

Лепш тут скончу я жыццё!
БАБЁР.

Ну, дык ты пльвеш ці не?

ЗАЯЦ.
Справы, братка, у мяне...

БАБЁР.
Адкладзі!

ЗАЯЦ.
Не! Не! Адклад

Не ідзе ніколі ў лад!
Так што... Потым забягу,

Ну, а зараз... не магу!
(*Гаворачы гэта, Заяц усё далей і далей адыходзіць ад палонкі.*)

БАБЁР.
Ну, бывай! Не забывай!

ЗАЯЦ.
Ну... і ты, сябрук, бывай!

(*Бабёр скокае ў палонку, знікае.*)

Да каго ж яшчэ прасіцца?
Да Куніцы? Да Лісіцы?
(*Адмоўна трасе галавой.*)
Да Ваўка? Таксама не!
Бо з'ядуць яны мяне!
(*Уздыхае.*)
Эх, няма куды ісці!
Пэўна, так і не знайсці
Мне прытулак на зіму!
Эх, як кепска аднаму!

А марозы не жартуюць!
Нават футра не ратуе!
(*Пачынае падскокваць на месцы.*)
Змерзлі лапы, ломіць косці...
Да каго ж падацца ў госці?
Адмарозіў нават лоб...
(*Стукае сябе лапкай па ілбе.*)
Ды які ж я асталоп!
Бо жыве ў сваёй нары
За ракой Барсук стары!
Пашыбую да яго:
І памеру ён майго,
І ў нару вялікі ход —
Я пралезу без турбот, —
І ні кропелькі вады...
Паскачу хутчэй туды!
(*Скача прэч, знікае.*)

ДЗЕЯ ЧАЦВЁРТАЯ

Заснежаная лясная паляна. На ёй — уваход у нару Барсука, але дзверы туды зачыненыя. З'яўляецца Заяц. Стукае ў дзверы, чакае, зноў стукае, ужо мацней, але ўсё — безвынікова.

ЗАЯЦ.
Зноў не чуе! Гэй, Барсук!
Да цябе прыйшоў сябрук!
Ці заснуў ён? Дружа! Гэй!
Прачынайся ты хутчэй!
(*На паляне з'яўляецца Цецярук.*)

Ты прачнешся альбо не?
Да сябе пусці мяне!
Дзверы сябру адапры,
Бо марозна на двары!
Не жартуе сцюжа злая...

(*Зноў барабаніць у дзверы.*)
Моцна ж ён адпачывае!
Гэй! Ты чуеш альбо не?!

ЦЕЦЯРУК (*ветліва*).
Лепш паслухайце мяне!

ЗАЯЦ (*аж падскоквае ад нечаканасці, падае*).

Што?! Ратуйце! Памажыце!

ЦЕЦЯРУК.
Ну чаму вы так дрыжыце?

ЗАЯЦ (*пазнае Цецэрука*).
Я... зусім і не дрыжу!

Вось стаміўся і ляжу.
(*Устае.*)

ЦЕЦЯРУК.
Выбачайце, калі ласка!

ЗАЯЦ (*убок*).
Я ўжо думаў: Тхор ці Ласка!

Эх, жыццё, што ні кажы:
З кожнай дробязі дрыжы!

(*Цецэруку.*)
Паважаны Цецярук,
Можа, бачыў: дзе Барсук?

Да яго я завітаў,
Толькі дома не застаў.
І куды ён мог падзецца?
(*Зноў пачынае падскокваць ад холаду.*)

Хоць бы кропельку пагрэцца!
Хоць бы трапіць у нару!

Я ж ад холаду памру!
Што ж маўчыш ты, Цецярук!

Я ж пытаю: дзе Барсук?
ЦЕЦЯРУК.

Ён нікуды не пайшоў,
Ды дарэмна ты прыйшоў:

У глыбокай у нары
Да вясновае пары

Будзе моцна спаць Барсук,
Не пачуе ў дзверы стук...

ЗАЯЦ (*разгублена*).
Што ты кажаш? Да вясны

Будзе спаць і бачыць сны!
А сябрук — дык прападай!

(*Зноў стукае ў дзверы.*)
Уставай, Барсук, давай!

ЦЕЦЯРУК.
Не прачнецца, як ні стукай...

ЗАЯЦ.
Што ж рабіць мне? Гэй, паслухай,

Можа, ведаеш каго,
Каб падацца да яго,

Каб хоць крышачку пажыць?
Бачыш: нават хвост дрыжыць!

Злая сцюжа і мароз
Шчыплюць вушы, шчыплюць нос!

Нават футра не ратуе...
Ды і вецер не жартуе:

Прабірае да касцей!
ЦЕЦЯРУК.

Так, зімой не да гасцей...

ЗАЯЦ.
У мяне сярод звяроў

Летам шмат было сяброў,
А насталі халады —

Дык пайсці няма куды!
Эх, як кепска аднаму!..

ЦЕЦЯРУК.
Так, на лютую зіму

Кожны дом сабе будзе,
Там сядзіць і не бядуе...

Ды і ты б не бедаваў,
Калі б хатку збудаваў...

ЗАЯЦ.
Праўду кажаш, Цецярук!

Спаў бы ў хатцы, як Барсук...
А цяпер скачу, бядую...

Вой, спаткаў сабе бяду я!
ЦЕЦЯРУК.

Так, патрапіў ты ў бяду!
ЗАЯЦ.

Вой, замерзну! Прападу!
ЦЕЦЯРУК.
Ды не плач ты, небарака!

ЗАЯЦ (*праз слёзы*).
Вой, ды як жа мне не плакаць!
Вой, чаму ж далёкім летам
Не падумаў я аб гэтым!
Ні аб чым не клапаціўся,
Спаў, ды еў, ды весяліўся,
Лынды біў, адпачываў...
Дом сабе не збудаваў!

Вой, не ведаю, як быць!
Да вясны мне не дажыць!

ЦЕЦЯРУК.
Вой, калі ж зіма міне!

ЦЕЦЯРУК.
Ды паслухай ты мяне!
Не бядуй, табе кажу!

У цябе ж такі кажух!..
Я ж — дык толькі пёры маю...

ЗАЯЦ (*з цікаўнасцю*).
Ну, і як жа ты?

ЦЕЦЯРУК.
Трываю!

ЗАЯЦ.
Дзе ж ты спіш? На дрэве?

ЦЕЦЯРУК.
Не!

Снег — хаціна для мяне!
ЗАЯЦ (*недаверліва*).

Як жа спіш ты там, бядак?
Снег — халодны...

ЦЕЦЯРУК.
Можа й так.

Толькі я не адчуваю:
Моцна так адпачываю,

Што за ноч і не прачнуся,
Нават і не варухнуся!

Ну, хіба разоў, у сне...
ЗАЯЦ (*задуменна*).

Не халодны, кажаш, снег?
ЦЕЦЯРУК.

Сённа ж лап не пашкадуй —
Дом са снегу пабудуй!

ЗАЯЦ.
Гэй, паслухай, Цецярук!

У цябе ж ні лап, ні рук...
Як жа можаш ты крылом

Збудаваць са снегу дом?
Нават я б не збудаваў...

Можа, ты пажартаваў?
ЦЕЦЯРУК (*пакрыўджана*).

Я падманваць не люблю!
Я заўсёды ў снезе сплю!

Снегу ў лесе, брат, багата:
Выбраў гурбіну — і хата!

ЗАЯЦ.
Штосьці я не вельмі веру...

ЦЕЦЯРУК.
Вось дзівак!

ЗАЯЦ.
Але ж праверу!
Сённа ж лап не пашкадую,
Дом са снегу пабудую!
Толькі ўдзень там буду спаць,

Ночку ж — бегаць ды скакаць,
Ды забытваць так сляды,
Каб не ведалі, куды
На начлег падаўся я,
Дзе ж хаціначка мая...

ЦЕЦЯРУК.
Ну, тады бывай, сябрук!

ЗАЯЦ.
Малайчына, Цецярук!

ЦЕЦЯРУК.
Я сябрам заўсёды рады
Даць карысныя парады!

ЗАЯЦ.
Дапамог, што ні кажы!

Ну, пабег я!
ЦЕЦЯРУК.

Ну, бяжы!
Час ужо адпачываць

Ды хацінку будаваць!
ЗАЯЦ.

Больш не буду ленавацца,
Па гасцях штодня бадзяцца!

Пабудую сам жыллё,
Хоць са снегу — ды сваё!

(*Заяц скача ў адзін бок, Цецярук ляціць у процілеглы. Апускаецца заслона.*)

ДЗЕЯ ЗАКЛЮЧНАЯ

Зноў выходзяць Дзядкі-Лесавікі.

ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Заяц больш не бедаваў!
Дом са снегу збудаваў.
Ды ў адным і тым жа доме
Два разы не начаваў!

ДРУГІ ЛЕСАВІК.
А чаму?

ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Бо ён баіцца,
Што Куніца ці Лісіца
Адшукаюць дом. Тады
Будзе Зайцу шмат бяды!

ДРУГІ ЛЕСАВІК.
Так што Заяц больш не плача:
Ночку бегае ды скача,
Потым хатку пабудуе,
Спіць у ёй і не бядуе!
І прытулку не шукае...
Але ўсё ж Вясну чакае!

ПЕРШЫ ЛЕСАВІК.
Бо вясной, што ні кажы,
Весялей на свеце жыць
І Мядзведзю, І Дзіку,
І Лісіцы, і Ваўку.
Барсуку, Цецэруку...
ДРУГІ ЛЕСАВІК.
Ды і Зайцу-бедаку!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 6.)

— Што вы маеце на ўвазе?

— Беларусія тэатры ў масе сваёй падобныя адзін да аднаго, і эстэтычная праграма аднаго з іх мала адрозніваецца ад іншых. Мы прыйшлі да дырэктарскай тэатральнай мадэлі, і сёння толькі крытыкі старэйшага пакалення згадваюць аўтарскі тэатр, тэатр асоб, якія сваёй эстэтыкай фарміравалі адмысловае аблічча тэатра. Успомнім хаця б Магілёў, дзе працавалі такія яркія

“Галоўным па беларускай драматургіі” ў айчынным тэатры Валерыя АНІСЕНКУ называюць не выпадкова. Дырэктар — мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, ён і сапраўды, бадай, больш за іншых айчынных рэжысёраў “пералапаціў” п’ес маладых драматургаў. І не выпадкова пад дахам РТБД ажыў і Цэнтр сучаснай драматургіі і рэжысуры. “Перш чым пачаць нашу размову, хачу, каб вы пабачылі на ўласныя вочы наша “багацце” — памяшканні для работы Цэнтра, якія ў хуткім часе “актыўна жывуць”: сцэну і залу на 40 месцаў, невялічкаяе закуліссе для акцёраў...” — з гэтай практычнай міні-экспертызы і пачалася наша сустрэча.

ваць гэтак канкрэтнае выказванне, але скажу ў звязку з ім наступнае. Ці шклянка напалову пустая, ці яна напалову поўная — з пункта гледжання фізічнай з’явы, гэта адно і тое ж. Аднак сутнасна мы маем справу з двума абсалютна рознымі філасофіямі! Лічу, што калі ты працуеш у дзяржаўным, нацыянальным тэатры, ты проста не маеш права ігнараваць і нацыянальную драматургію.

— А можа, якраз такія “анісенкі”, што ўвесь час штурхаюць іх у бок, не даючы заставацца ў аморфным стане і, правакуючы на самыя розныя тэатральныя праявы, робяць ім мядзведжую паслугу, даючы права сказаць: вось калі б мы самі ўсё рабілі, без чужой “дапамогі”, усё б было іначай?

— Гэта вельмі каварнае пытанне. Так, я ў сілу сваёй імпульсіўнага характару магу і “націснуць”, але ж у любым выпадку добра разумею, што і дзеля чаго раблю. Днямі збіраю да сябе маладых, каб тыя расказалі мне пра свае планы. І я ўжо загадзя ведаю, як гэта пройдзе: будзе няўцяжнае мармытанне, паўзы, сачыненні на хаду... Я пачну “накручваць” іх, бы старую “палутарку”, папярэджваю, што не маю намеру цярдзіць пад дахам тэатра “пенсійны клуб”... Але ж у любым выпадку ўсё гэта робіцца дзеля таго, каб яны скарысталі шанец прайсці сябе! — Прабачце, але мне часам у падобным падыходзе бачыцца дваіны стандарт: з аднаго боку, мы так актыўна падтрымліваем маладых, ствараючы для іх спецыяльныя ўмовы, курсы, а з іншага — я ўсё часцей пагаджаюся з акцёрам Ігарам Сіговым, які кажа, што спачатку яны самі павінны прадэманстраваць, на што здатныя, паказаць свае “зубы” і толькі тады прэтэндаваць на падтрымку і дапамогу...

— Ды няма ў іх ні “зубоў”, ні нават “касцей”? Толькі “храшчкікі” і ёсць.

— І што, застаецца мірыцца з гэтым як з дадзенасцю?

— Ні ў якім разе! Трэба разумець, што яны — нібы дзеці, і ставіцца да іх патрэбна адпаведна, выхоўваючы, бы дзяцей, штодня. А калі мы гэта пакінем на водкуп — проста змарнуем час.

— У якасці ўласнай крытыкі на адрас драматургаў магу сказаць, што мала каго з іх я пастаянна бачу ў тэатры. Ці з гэтым жа “імпэтам” яны супрацоўнічаюць з вамі пад час пастановак іх п’ес?

— Супрацоўнічаюць, часам мы нават бяром іх у Цэнтры ў штат на тры месяцы на невялічкую зарплату. Лічу, што гэтыя маленькія, нібыта неаўважыныя, крокі цалкам неабходныя для таго, каб творцы, акрамя жадання пісаць п’есы, набылі яшчэ і пэўны прафесіяналізм.

— Акурат пра гэта давайце і пагаворым. Сёння надзвычай востра стаіць пытанне драматургічнага прафесіяналізму, умення маладых аўтараў пісаць п’есы. Як вы лічыце, ці патрэбна ім нейкая дадатковая, так бы мовіць, “спецыфічная” падрыхтоўка?

— Ну, канешне ж, у іх павінна быць адукацыя, што тут казаць! Да прыкладу, Універсітэт культуры рыхтаваў літаратурных работнікаў, і той жа Андрэй Карэлін, які ў свой час працаваў у нашым тэатры загадчыкам літаратурнай часткі, умеў добра разбіраць драматургію.

— Але, відаць, больш рацыянальна было б рыхтаваць драматургаў ці пры філалагічных факультэтах ВНУ, ці пры Акадэміі мастацтваў, дзе яны маглі б бачыць увесь тэатральны “ланцужок”?

— А што зменіцца? Ды нічога. Не важна, пры якой установе іх будуць навучаць тэорыі, але практычная база павінна быць у тэатры. Бо без канкрэтнай практыкі і ведання тэатральнай кухні сапраўдным драматургам стаць немагчыма.

“Як тыя сабакі на сене...”

ўвагу ад непасрэднай дзейнасці: лабараторнай работы з сучаснай беларускай драматургіяй.

— Вы прапануеце даводзіць вашаму тэатру план па колькасці эксперыменту, што мусяць адбыцца пад дахам РТБД?

— Не буду выхваляцца, але Цэнтр сучаснай драматургіі і рэжысуры, які пад рознымі назвамі існаваў цягам дзесяцігоддзя пад самымі рознымі структурамі, толькі ў нас нарэшце задыхаў і ажыў. І для мяне гэта справа гонару: я такім чынам увасабляю ў жыццё свае некалі нерэалізаваныя планы. Эх, калі б у маім юнацтве я меў такія магчымасці, якія сёння стварае малады Міністэрства культуры, тэатры... Адзінага бракуе: сістэмнасці ў арганізацыі гэтай работы.

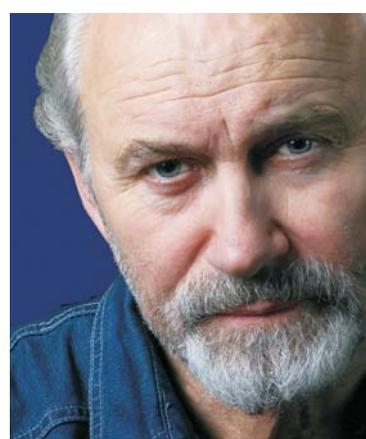
Дарэчы, я асабіста, не беручы класікаў і драматургаў старэйшага і сярэдняга пакаленняў, магу назваць з дзесятка маладых аўтараў, якія былі адкрыты ў нашым тэатры. Але іх ніхто не ведае!

— Чаму ж так адбываецца?

— Ды таму, што яны прыносяць да нас свае п’есы, і тыя “асядаюць” у нашых нетрах, нібы ў нейкім калодзежы. А вось была б у тым жа Цэнтры міні-друкарня, дзякуючы якой мы б мелі магчымасць тыражаваць гэтыя п’есы, рассылаць па тэатрах, знаёміць з імі ўсіх зацікаўленых... Я бываю на многіх міжнародных фестывалях, і паўсюль у мяне пытаюцца: “Што цікавага з сучаснай драматургіі ў вас ёсць?” Даводзіцца “на пальцах” тлумачыць... А вось прывёз бы я з сабой дзесятак-другі выдадзеных п’ес, у тым ліку і перакладзеных на англійскую, нямецкую мовы, у дадатак да іх — пару-тройку ролікаў да спектакляў — і размовы б атрымліваліся цалкам іншыя.

У нашым рэпертуары, да прыкладу, ёсць спектакль “Адэль” па п’есе Яўгена Таганова, які вось ужо дзевяць гадоў “корміць” нас! Будзе карміць яшчэ не адзін год. Нашы тэатры нават перадакі спяваюцца паставіць Рэя Куні, у той час як зусім побач ёсць таленавіты малады драматург Андрэй Шчуцкі: яго “Каласнікі” маглі б ісці ў любым тэатры, не толькі ў нашай краіне. Мы ж, рэжысёры, — як тыя сабакі на сене: няма драматургіі — і ўсё тут. **— Не так даўно ад аднаго паважанага рэжысёра пачула наступнае: маўляў, няхай з сучаснай беларускай драматургіяй вазіцца Анісенка, раз у яго “профільны” тэатр, а я буду ставіць нармальныя, цікавыя п’есы.**

— Вось мы і падыходзім да галоўнага. Я не буду каменціра-

— З іншага боку, у дачыненні да пастановак паводле сучаснай беларускай драматургіі практычна заўсёды ўзнікае вострае пытанне суадносін іх колькасці і якасці.

— А хто вам замінае? Прыходзіць у тэатр, глядзіце спектаклі і разбірайцеся з іх якасцю.

— Сяргей Кавалёў звярнуў нашу ўвагу на тое, што ў афішы РТБД пераважная колькасць спектакляў па п’есах маладых беларускіх драматургаў ідзе ў перакладзе на беларускую мову.

— Тое, што яны не пішуць па-беларуску, — гэта, не пабаюся такога слова, няшчасце. Мы, канешне ж, не прымусім іх да гэтага ў абавязковым парадку. Але ж і моўкі назіраць за гэтым проста так нельга.

— Дарэчы, як “галоўны эксперт па сучаснай беларускай драматургіі” раскажыце, чым яна можа быць цікавая для тэатра і для сучаснага глядача?

— А вы паглядзіце тыя водгукі, якія пакідаюць пасля спектакляў нашы глядачы, і ўсё стане зразумела. Ім падабаецца, што наша драматургія існуе ў кантэксце пошукаў драматургіі расійскай, сусветнай. Маладыя аўтары шукаюць сваю адметную інтанацыю, і часам яе знаходзяць, у тым ліку і ў глядацкай рэакцыі.

— Што вы маеце на ўвазе пад “сваёй інтанацыяй”? Гэта пэўная адметная тэма ці своеасаблівае мысленне, сугучнае часу?

— Ды нават своеасаблівы спосаб выказвання, гэтка іх невыразнасць, слоўная плынь, праз якую складана прадзірацца і за якой праглядвае аморфнасць, няпэўнасць, разгубленасць. У іх нават жаданні праяўляюцца дзіўным для мяне чынам. Я па сваёй “старамоднасці” прывык да таго, што жаданне мусіць ператварацца ў дзеянне, а ў іх гэтага чамусьці не адбываецца: “прамармыча” такія малады драматург пра сваё — і на гэтым усё заканчваецца.

рэжысёры, як Міроненка, Маслюк... Сёння, з аднаго боку, тыя ж абласныя тэатры не спяшаюцца “рызыкаваць” з пастаноўкай не правяраных сцэнай п’ес беларускіх аўтараў: да прыкладу, мая п’еса “Трышчан ды Ізольда”, пастаноўка якой у Магілёўскім тэатры да гэтага часу згадваюць крытыкі, праляжала там чатыры-пяць гадоў, пакуль тагачасны дырэктар не паглядзеў, што яе паставілі, ды яшчэ паспяхова, на Купалаўскай сцэне, і не вырашыў, што “цяпер можна і ў нас”. А, з іншага боку, нават калі Гомельскі ці Гродзенскі тэатр рызыкне паставіць п’есу таго ж Мікалая Рудкоўскага, вельмі верагодна, што гэтая пастаноўка проста патоне ў рэпертуары гэтага тэатра. Я кажу пра тое, што для такой драматургіі павінна быць свая адмысловае пляцоўка, свая прастора, дзе яна б развівалася і даходзіла да глядачоў. Гэта, у сваю чаргу, сфарміруе пэўны асяродак тэатралаў, якім такая эстэтыка цікавая, зразумелая. А каму падобнае мастацтва не падабаецца ці проста не блізкае — той пойдзе ў традыцыйны тэатр.

— Практычна заўсёды, калі мы гаворым пра тое, чаго ў нас няма, падсвядома, у падтэксце я “чую”, што нехта павінен нам “стварыць” пэўную структуру з пляцоўкай, замацаванымі штатнымі адзінкамі і “даць” усё гэта з тым, каб там адбываліся “нейкія эксперыменты”. Але ж ці варта забывацца пра момант запатрабаванасці? Калі хтосьці з такіх эксперыментатараў у прагрэсіўнасці сваіх пошукаў — калі ласка, рабіце свой тэатр самастойна і ні ад кога не залежна...

— Безумоўна, чым больш самых розных тыпаў тэатраў — тым лепш. Гэтую аксіёму ніхто не адмяняў, і любая жорсткая “сарганізаваная” структура рана ці позна скіруе любы эксперымент у звыклае “рэпертуарнае” рэчышча, як, да прыкладу, Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, што задумваўся як лабараторыя. Я ж заўсёды ратую за разнастайнасць — у тым ліку і за тэатральную.

— Я катэгарычна не згодны з тымі прэтэнзіямі, якія гучаць апошнім часам у дачыненні да беларускага тэатра: маўляў, няма тэатральнай школы, невядома, хто і чаму вучыць будучых акцёраў, рэжысёраў, хаця практыка паказвае, што яшчэ за савецкім часам у нас была адна з лепшых школ у былым Саюзе, ды і цяпер застаецца. Потым загучала: няма драматургіі. А, да ўсяго, нядаўна прачытаў, што на Беларусі і рэжысуры няма! Як жа, думаю, мы жылі да гэтага і як нам жыць цяпер?! А ў гэты самы час, калі ў нас нібыта “нічога няма”, Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі едзе ў Лейпцыг на “Еўрасцэну” — найбуйнейшы ў Еўропе інавацыйны форум міжнароднага класа, дзе маладыя беларускія акцёры іграюць спектакль “Сталіца Эраунд”, пастаўлены маладым беларускім рэжысёрам па п’есе маладога беларускага драматурга.

Факты — упартая рэч. Зірніце на рэпертуарную афішу нашага тэатра: у ёй з дзесятка прозвішчаў — гэта сучасная беларуская драматургія! Яна існуе. Іншая справа, што мы павінны, нарэшце, навучыцца цаніць тое, што маем.

Я ўжо неаднойчы казаў: наш Тэатр беларускай драматургіі — унікальная ўстанова, якая задумвалася як тэатр-лабараторыя. Але сёння мы вымушаны існаваць як звычайны тэатр, скіроўваючы ўсё свае намаганні не на эксперыментальную работу, а на выкананне планавых паказчыкаў. І мы іх выконваем, прычым, заўважце, — на беларускай, у тым ліку і сучаснай, драматургіі! Няхай факты гавораць самі за сябе: у 2001 годзе нам быў дэведзены план у 17,5 млн., сёння гэтая лічба “ператварылася” ў 250 млн. за 9 месяцаў: пры зале на 200 месцаў мы паднялі план амаль у 15 разоў! З аднаго боку, я магу хваліцца такімі лічбамі, але, з іншага, — разумею, што гэта адцягвае нашу

Матэрыялы на стар. 6, 19 падрыхтавала Татцяна КОМАНОВА

Базіс рэгіёна: установа культуры ў інтэр'еры вёскі

Пісаць пра бібліятэчную справу надзвычай складана. У клубнікаў вынік дзейнасці досыць выразны і яркі, аўдыторыя ў любой сцэнічнай дзеі — заўжды шматлюдная. Штодзённыя ж захады бібліятэкараў аднесці да масавых мерапрыемстваў іншым разам праблематычна. І канчатковы вынік бібліятэчных шчыраванняў — прывіццё любові да кнігі — з матэрыяльнага пункта гледжання, абстрактны і вымяраецца хіба што колькасцю ды таўшчынёй чытацкіх фармуляраў. Між тым, хлеб кніжніка, асабліва — сельскага, неаспрэчна, — не з лёгкіх: з аднаго боку — каталагізацыя, аўтаматызацыя, спісанне, набыццё, з другога — зусім невысокі штотомесячны заробак...

Прэстыж бібліятэчнай прафесіі, як ні шкада, пакуль не надта падмацоўваецца важкім матэрыяльным стымулам, але, як і спрадвек, трымаецца на прафесійнай годнасці. "Бібліятэкар не мае права прайсці моўчкі па вясковай вуліцы, — сцвярджае начальнік аддзела культуры Пружанскага райвыканкама Канстанцін Панімаш. — Любы мінак — чытач: альбо яўны, альбо патэнцыйны. І для кожнага трэба знайсці час: пахваліць, паўшчуваць, прапанаваць, зацікавіць, вызначыць кропку сутыкнення інтарэсаў... Словам, зрабіць усё для таго, каб пашырыць чытацкае кола. Не кожны здольны на такое самаахвяраванне: заставацца бібліятэкарам і па-за межамі ўласнага рабочага месца. Ды і ў самой бібліятэцы штодзённае жыццё павінна віраваць гэтак жа ярка, як і ў калег-клубнікаў. Калі ж бібліятэчная справа абмяжоўваецца толькі кнігавыдачай — грошчана такой справе".

Усё правільна: маркетынг, піар, інфармацыйна-асветніцкі складнік — далёка не другарадныя кірункі бібліятэчнай работы. І наведванне ўстаноў культуры Пружанскага раёна яшчэ раз пацвердзіла гэтую аксіёму.

Дзве плыні — ды ў адно б рэчышча...

За год працы на пасадзе начальніка аддзела культуры Канстанцін Панімаш зрабіў шмат. Скончыў у свой час Гродзенскае вучылішча мастацтваў, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў,

шэсць гадоў узначальваў у раёне СДК, а на пасадзе начальніка ўшчыльную заняўся матэрыяльнай базай роднай культуры. І зрабіў гэта з выключным плёнам: сёлета ў экспуатацыю здаецца пяць аграгарадкаў, дзе на рамонт устаноў культуры выкарыстана без малага мільярд рублёў (палова з іх выдаткавана з раённага бюджэту). Больш за тое: падрыхтавана дакументацыя на добраўпарадкаванне клубаў і бібліятэк у трох вёсках, якія набудуць аграгарадоцкі статус у наступным годзе. "Непераходных"

рыяльнай базе, але з іх уводам якасна трэба змяняць і змест культурнай дзейнасці...

Словам, творчая жылка ў начальніка аддзела гэтка ж неўтаймоўная, як і гаспадарчая. Таму сумесныя семінары клубнікаў і бібліятэкараў сталі на Пружаншчыне нормай. "Калі ўзначаліў аддзел, — распавядае Канстанцін Панімаш, — адразу заўважыў, што паміж гэтымі катэгорыямі работнікаў існуе пэўны разрыў. Адчуў, што дзве гэтыя асобныя плыні варта аб'яднаць адзіным рэчышчам. Та-

старонкі рэспубліканскіх друкаваных СМІ "...Блюз" так і не трапіў. Хтосьці запярэчыць, што гэта — найпершы журналісцкі аб'язак: адшукваць крэатыўны ды піарыць яго. Катэгарычна не згаджуся: у нас фізічных сіл не хопіць прапіарыць творчыя эксклюзівы 118 рэгіёнаў Беларусі. А мясцовым бібліятэкарам-маркеталагам нічога адшукваць не трэба: любы здабытак і ў бібліятэчнай, і ў клубнай справе — навідавоку. Рэклама ж уласных дасягненняў, агульнарэспубліканскі

невимерна больш. Так што "дзве плыні ў адно рэчышча" звесці вельмі цяжка...

Безумоўна, адзел маркетынгу Пружанскай ЦБС не сідзіць склаўшы рукі: актыўна займаецца навуковай распрацоўкай сцэнарна-метадычных планаў, вядзе няспынную прапаганду роднай мовы і літаратуры, ладзіць вучобу маладых спецыялістаў-бібліятэкараў...

"Баімся, што ваш артыкул будзе неаб'ектыўным", — зазначылі мне ў ЦБС. Пастараўся давесці, што наведваў Пружанскі раён не дзеля вы-

Як вырашыць праблему "ціхага" бібліятэкара?

Ад піара да піАРТа — адзін крок. Але няпросты

кое планавае супрацоўніцтва — толькі на карысць спаżyўцу культуры, які з'яўляецца і чытачом".

Жаданне ўхвальнае, бо, як падаецца, адзіна рацыянальнае на сённяшні час. Прыцягнуць рознаўзроставаю чытацкую аўдыторыю, усяляк зацікавіць яе і замацаваць у шэрагах сталых кніжнікаў можна хіба што за кошт адмысловых — чытай: крэатыўных — форм бібліятэчнай дзейнасці, яркіх, выразных і нестандартных.

"Мы — сціплыя..."

І ці варта забывацца на тое, што любы бібліятэкар на сёння (такі ўжо інфармацыйна напружаны час на двары!) яшчэ і маркетолог — актыўны рэалізатар творчай "прадукцыі", аналітык-прагназіст і "рэкламшчык" уласнай культуры ў беларускай інфармацыйнай прасторы. Таму ў размове з начальнікам аддзела культуры не мог не пацікавіцца: "Культура" пісала апошнім разам пра Пружаншчыну аж у студзені 2007-га. З таго часу аб культурных здабытках рэгіёна ў газеце не было ні радка. Пралік мясцовых маркетологаў? "Пралік! — пагаджаецца Канстанцін Панімаш. — Якраз на тых семінарах я і прымусіў бібліятэкараў раёна з планавай рэгулярнасцю друкавацца ў мясцовай газеце". Такіх публікацый у "Раённых буднях" сапраўды шмат. Але да выхаду на цэнтральныя СМІ справа пакуль не дайшла. Да прыкладу, у кастрычніку Пружаны "засвяціліся" з рэалізацыяй унікальнага, на мой погляд, творчага праекта: зладзілі першае адкрытае абласное свята-конкурс эстрадна-джазавай музыкі "Пружанскі блюз". Але "засвяціліся" толькі на ўзроўні раённага і абласнога друку. А на

піар роднага раёна — найпершая ўмова інфармацыйна-асветніцкага маркетынгу.

У загадчыка аддзела маркетынгу ЦБС Ніны Шабуна на гэты конт крыху іншае меркаванне-паўжарт: маўляў, сціплыя мы, у ведамасных бібліятэчных часопісах друкуемся, а ў "Культуры" пакуль не давалася. Дый быццам "Пружанскі блюз" — не надта бібліятэчны фармат... І ці можна ад бібліятэкараў з іхнімі заробкамі чакаць такой "літаратурнай" актыўнасці ды відовішчнасці ў мерапрыемствах?..

Доўга спрачаўся з загадчыцай аддзела маркетынгу ЦБС. Маўляў, нізкі бібліятэчны заробак — факт агульнавядомы, але лішніх грошай у краіны няма, і ў часіны фінансавых цяжкасцей зарабляць на сябе трэба вучыцца самім. І ў іншых рэгіёнах (на жаль, далёка не ва ўсіх) бібліятэкары ствараюць платныя тэатральныя фарміраванні, усяляк пашыраюць уплыў на сяло з дапамогай аўтабібліятэк ды актыўна займаюцца выдавецка-рэалізатарскай дзейнасцю не ад "безвыходнасці", а з прычыны таго, што прагназуюць будучыню, імкнуцца заняць у ёй сваю эканамічную нішу і стаць больш-менш самастойнымі, бо быць "сціплымі" ды "ціхімі-незаўважнымі" — надта ўжо проста. Між тым, у бібліятэчнай справе Пружаншчыны, поруч з пераканаўчымі здабыткамі, хапае і нявырашаных пытанняў: няма бібліобуса, тэхнікі для ламінавання, мала камп'ютэраў у бібліятэках, а тая, якая ёсць, — састарэлая і часцяком выходзяць са строю. А гадавы план па аказанні платных паслуг невялікі: 20 мільёнаў (з 43 бібліятэк іх аказваюць у 38 установах ЦБС). У клубнікаў творчых магчымасцей пакуль

шуку ганебных "жукоў". Проста, праблема "ціхага" бібліятэкара, які не толькі не чуў пра "агрэсіўны маркетынг", але і пра перспектывы ўласнага самаразвіцця распавесці не зможа, падаецца праблемай агульнарэспубліканскай, выключна важнай, неадкладнай у вырашэнні.

Палац коштам у 4 мільярды

Перад тым, як вырацца на раён, акрэслілі з начальнікам аддзела культуры два пытанні, на якія нам адкажуць сельскія бібліятэкары: "Які прыярытэтны кірунак дзейнасці абрала для сябе ўстанова?" і "Як яна працуе з самай праблемнай узроставай групай чытачоў — мужчынамі ад 30 да 50 гадоў?"

Вёска Клепачы стала аграгарадком у 2006 годзе. Менавіта тут начальнік аддзела культуры Канстанцін Панімаш кіраваў у свой час СДК, і менавіта пад яго кіраўніцтвам установа пасля рэканструкцыі ператварылася ў шыкоўны палац. На яго добраўпарадкаванне тады было асвоена 4 мільярды рублёў. У адным будынку тут размешчаны і СДК, і сельская бібліятэка. Умовы для працы — выключныя.

Пытаюся ў дырэктара СДК Алены Лапука: "Як супрацоўнічаеце з бібліятэкай?" "Самым шчыльным чынам, — адказвае тая. Метадычна-сцэнарная падтрымка творчых вечароў заўжды кладзецца на нашых бібліятэкараў".

Бібліятэкар Людміла Задворная скончыла ў свой час Магілёўскі бібліятэчны тэхнікум, адпрацавала сярод кнігі і чытачоў аж 20 гадоў. Маці ў яе піша вершы. Таму адно з трох бібліятэчных мерапрыемстваў, прымеркаваных на лістапад, прысвечана менавіта творчасці самабытнай паэткі. На жаль, я

не сустраўся з дасведчанай Людмілай Задворнай: яна хварэла. І мерапрыемства па аб'ектыўных прычынах было адкладзена. Як, зрэшты, і ўрок гісторыі для дзяцей "Вайна ў творчасці беларускіх пісьменнікаў", і пасяджэнне экалагічнага клуба "Пралеска", дзе заняты вучні малодшых класаў...

Пагутарыць давялося з загадчыкам бібліятэкі Наталляй Місюля. Яна мае вышэйшую, але педагагічную адукацыю, і працуе ва ўстанове толькі з сакавіка, таму і навучаецца ў школе бібліятэка-

Несумненна, у бібліятэкараў аграгарадка "Клепачы" наперадзе — шмат спраў па павелічэнні эфектыўнасці бібліятэчнай справы. Вялікія грошы, выкарыстаныя на рамонт СДК, дзе месціца і бібліятэка, абавязваюць усіх мясцовых культасветнікаў працаваць з максімальнай аддачай. І бібліятэкары,

А 30 — 40-гадовыя мужчыны-чытачы з поля бібліятэчнага зроку неяк выпалі: маўляў, людзі яны сямейныя і да кніжак не надта ахвотныя.

най установы. Кожнага са сваіх чытачоў Наталля Пілюцік ведае цудоўна: адразу пасля перапынку павінны завітаць у бібліятэку Ніна Самасюк і Соф'я Савоська. Увогуле, жанчыны — асноўны чытацкі кантынгент. Дванаццаць з іх уваходзяць у бібліятэчнае фарміраванне "Літаратурная гасцеўня "Сузор'е". 30 — 40-гадовыя мужчыны любюць да кнігі не вызначаюцца. Пытаюся: "А ці былі спробы прыцягнуць іх у лік чытачоў?" Наталля Пілюцік распавяла, што спрабавала ладзіць літаратурныя агенчыкі з удзелам сямейных пар, але мерапрыемствы мужчын не зацікавілі, на тым справа і спынілася.

У гэтай бібліятэцы — новы від платных паслуг: бібліятэкарка ладзіць пракат DVD з мастацкімі фільмамі, якія завозіць ва ўстанову кінавідэапрадпрыемства. З гэтай нагоды Наталля Пілюцік займаецца "піарам" мясцовага маштабу: развешвае па вёсцы аб'явы аб новых фільмавых набытках. Ды вось бяда: не надта моладзь жадае тры "навінкі"

няы вясковыя ўстановы. Вось і зацікавіліся аднойчы мужчыны, што ж гэта робіцца ў заўжды напоўненым людзьмі і далёка не ціхім бібліятэчным пакойчыку. Зацікавіліся — і павялічылі колькасць чытачоў на 5 чалавек. А ўсяго ў вёсцы 334 аматары кнігі.

І яшчэ адзін паказальны нюанс. Як сцвярджае дырэктар СДК аграгарадка "Мурава" Ірына Кузьміч, гадавы план работы Дома культуры заўжды складаецца сумесна з Аленай Усік. Доказ таго, што ў гэтай вёсцы плыні бібліятэчнай і клубнай дакладна рухаюцца ў адным рэчышчы, а бібліятэкарка па ініцыятыве і артыстызме клубнікамі не суступае.

У чаканні аўтабібліятэкі

Начальнік аддзела культуры Пружанскага райвыканкама Канстанцін Панімаш, дзе янонага гонару, не выбіраў канкрэтнага маршруту для нашай вандроўкі па раёне. У выніку пабачылі не "пацёмкінскія" вёскі, а рэальныя, з яўнымі бібліятэчнымі і здабыткамі, і праблемамі, характэрнымі для ўсёй Беларусі.

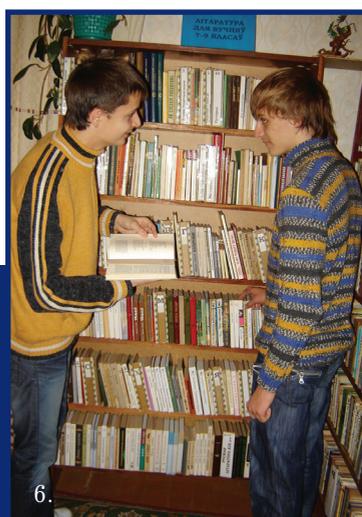
Безумоўна, і дырэктар ЦБС Наталля Супруновіч, і загадчык аддзела маркетынгу ЦБС Ніна Шабуня з дапамогай шматлікіх справаздач і маляўнічых "партфоліо" могуць пераканаць мяне, што яркіх крэатыўных праяў адзінай бібліятэчна-клубнай дзейнасці на Пружаншчыне — больш чым дастаткова, а любы сельскі бібліятэкар — безумоўна прафесіянал. Могуць! У раёне, як пераконвае начальнік аддзела культуры, сапраўды шмат прыкладаў сумеснай клубна-бібліятэчнай работы. Але тым камандзіровачным днём я на ўласныя вочы ўбачыў у рабоце бібліятэк Пружаншчыны не толькі станоўчае. Таму перакананы, што развіццё бібліятэчнай справы ў гэтым рэгіёне Брэстчыны не надта адрозніваецца ад аналагічнага клопату ў іншых рэгіёнах краіны: бібліятэкары ў прапагандзе кнігі не такія яркія і выразныя, як клубнікі на сцэне. Гэта і трывожыць. За невідомішчасцю пакрысе прарастае "ціпласць", паглынае руціна, буяе абьякаваць. Між тым, артыстызм той самай Алены Усік з аграгарадка "Мурава" — не самавыхваленне, а праява высокага прафесіяналізму, які не абмяжоўваецца для прапаганды мовы нашай і літаратуры цесным бібліятэчным пакойчыкам, а валадарыць ужо на клубнай сцэне...

А вось яшчэ адна праблема. Намеснік старшыні Пружанскага райвыканкама Мікалай Кудравец цудоўна ведае становішча з аўтаматызацыяй сельскіх бібліятэк і збіраецца неўзабаве актыўна пытанне вырашаць. Але непакоіць яго іншае: ці гатовы сельскія бібліятэкары працаваць з камп'ютэрамі? Дырэктар ЦБС пераконвае, што панацяя ад гэтай бяды: камп'ютэрныя курсы. Але чаму палова тых бібліятэкараў, з якімі сустракаўся, на гэтых курсах яшчэ не вучыцца, не ведае, што такое мультымедыяная прэзентацыя, як прыслаць на электронны адрас фота і тэкст?

І апошняя ключавая праблема, што, на мой погляд, замянае больш эфектыўнаму бібліятэчнаму абслугоўванню на Пружаншчыне: няма тут бібліюса, затое ёсць з паўсотні вёсак, дзе пражывае па 20 чалавек. Дзейнасць такой мабільнай установы, якая павінна з'явіцца ў раёне ў 2010 годзе, мусяць стаць яркай, запамінальна-відовішчай і эканамічна выніковай.

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Пружанскі раён — Мінск
Фота аўтара

На здымках:
1. Рамонт СДК у аграгарадку "Клепачы" каштаваў у 2006 годзе 4 мільярды рублёў. Менавіта тут месціца і бібліятэка; 2. Карыстанне камерцыйным кніжным фондам — адзін з відаў платных бібліятэчных паслуг; 3. Загадчык бібліятэкі ў Клепачах Наталля Місюля даўно сябра з камп'ютэрам; 4. Навазасімовіцкая бібліятэка; 5. DVD у бібліятэчным пракаце; 6. Чытачы Арцём Куксін і Радзівон Пядаў вучацца ў Навазасімовіцкай школе; 7. Бібліятэка ў аграгарадку "Вялікае Сяло"; 8. Выдавецкая прадукцыя Пружанскай ЦБС праслынных зямлякоў-творцаў для шырокага продажу, як ні шкада, пакуль не прызначана.

ра-пачаткоўца, што дзейнічае пры ЦБС, асвойвае картатэку, інфармацыйна-пошукавую сістэму, вучыцца наладжваць адпачынак у бібліятэцы і пакуль вельмі сціпла, бо не надта яшчэ арыентуецца, чым адрозніваецца праца бібліятэкара ў вёсцы і ў аграгарадку.

У Клепачах, аказваецца, жыве амаль паўтары тысячы вяскоўцаў, бібліятэку наведваюць 860, з іх больш за 130 — дзеці. У асноўным, з імі тут і працуюць: клуб "Пралеска", якім кіруе Задворная, аб'ядноўвае без малага два дзесяткі вучняў 3-х — 4-х класаў. А з 30-гадовымі, якіх сярод чытачоў, па словах загадчыцы, ледзь не 20 працэнтаў, тут, па словах начальніка аддзела культуры Пружанскага райвыканкама Канстанціна Панімаша, толькі пачынаюць працаваць.

У бібліятэцы — чатыры віды платных паслуг (самых папулярных сярод бібліятэчных устаноў раёна): ксеракапіраванне, раздрукоўка дакументаў, выхад у Інтэрнет, карыстанне камерцыйным фондам (кніга на суткі каштуе 220 рублёў). Пры гадавым плане 250 тысяч рублёў паслуг ужо аказана на 227 тысяч. Праўда, камп'ютэрная тэхніка, па словах Наталлі Місюля, часта "завісае", бо маральна састарэла.

Дырэктар СДК Алена Лапука кажа ў гутарцы, што бібліятэкар Людміла Задворная пра сваю "Пралеску" і "Зялёную аптэку", створаную разам з дзецьмі, распавядае проста артыстычна, пры гэтым не піарыць сябе, а ганарыцца па вартасці творчым калектыўным плёнам...

маючы пад сваю ўстанову шыкоўныя памяшканні, не могуць гэтага не разумець. Уадваротным выпадку мясцовых клубнікаў з іхнім крэатыўным стаўленнем да аказання платных паслуг дагнаць так і не даведзецца. У тых і студыя гуказапісу дзейнічае, і шмат перспектывных задумак на стасункі з кінавідэапрадпрыемствам...

Ці запрацуе клас народнай творчасці?

Першых чытачоў мы ўбачылі ў Навазасімовіцкай бібліятэцы: дзесяцікласнікаў Арцёма Куксіна і Радзівона Пядава. Судакрануцца з кніжнымі паліцамі хлопцаў прымусіла жыццё: спатрэбіўся праграмны Някрасаў. "А не пад прымусам чытаеце?" — "Не!". Мусяць, выдаткі камп'ютэрнай эпохі, маральныя наступствы якой мы цяпер і адчуваем у поўнай меры.

Цалкам пагаджаецца з гэтым і загадчыца ўстановы Антаніна Фасевіч. У вайсковым гарадку Новыя Засімавічы шмат дзяцей, моладзі, людзі сярэдняга веку. Мясцовы бібліятэчны мерапрыемствы ладзяцца найперш з навучэнцамі. Антаніна Фасевіч наракае на тое, што людзі збольшага не ведаюць спецыфікі бібліятэчнай справы, працы ж з фондам, каталогам — вельмі шмат, а яшчэ і з чытачом стасункі трэба наладжваць. Так, са школьнікамі мерапрыемствы ладзяцца: урокі міласэрнасці, крэатыўства, літаратурныя вечары, прысвечаныя т в о р ц а м - з е м л я к а м .

Вольны пакойчык, аздоблены калісцямі мясцовай майстрыхай Наталляй Свешнікавай, мяркуецца выкарыстаць у бібліятэцы не толькі для наладжвання бібліятэчных урокаў, але і як клас народнай творчасці. Мо і саракагадовыя майстры-мужчыны ўрэшце знойдуцца?

Чытальнай залай Навазасімавіцкай бібліятэкі кіруе Таццяна Гурторкіна. У адрозненне ад старэйшай каляжанкі Антаніны Фасевіч вялікім працоўным стажам пхаваліцца не можа, але завочна вучыцца на другім курсе адной з расійскіх ВНУ культуры. І крэатыў літаральна выпраменьвае, актыўна супрацоўнічае з мясцовым ДК, бярэ ўдзел ледзь не ў кожным клубным мерапрыемстве, не лянуецца практычна штодня абыходзіць увесь пасёлак у пошуку чытачоў, распрацоўвае творчыя праекты на перспектыву і не саромеецца звяртацца па парад у ЦБС. Але праекты гэтыя — у перспектыве. А пакуль гадавы план платных паслуг па Навазасімовіцкай бібліятэцы складае ўсяго 200 тысяч рублёў...

Пракат DVD па аб'явах

У 2007 годзе Вялікае Сяло стала аграгарадком. І гэта добра заўважна па дыктоўным выглядзе СДК, які сустраў нас гучнай музыкай. Бібліятэка ж (размешчаная ў гэтым будынку) прапанавала ўтульнасць і цішу: бібліятэкарка Наталля Пілюцік, якая жыве ў іншай вёсцы, час абедзеннага перапынку бавіла ў сценах род-

распопліваць, хоча знаёміцца не з замежнымі стужкамі, а з новым расійскім і беларускім кіно. "Дык трэба ж глядацкі запыт вывучаць і адпаведныя заяўкі ў кінавідэапракат дасылаць", — каменціруе пачуае начальнік аддзела культуры. Наталля Пілюцік сціпла пагаджаецца. Як, зрэшты, і з тым, што без творчага кантакту з мясцовым СДК бібліятэка сучаснай лічыцца не можа.

Няма ў бібліятэцы аграгарадка "Вялікае Сяло" і камп'ютэра. Гэта, зрэшты, бяда ўсяго раёна. Як паведамляе дырэктар ЦБС Наталля Супруновіч, на 43 бібліятэкі раёна ёсць толькі 20 камп'ютэраў, 9 капіравальных апаратаў, 2 сканеры, 12 прынтэраў, 2 ксеракса. Выхад у Інтэрнет маюць толькі 9 бібліятэчных устаноў, а аграгарадкоў на Пружаншчыне стане сёлета аж 18!

Цёцю Лену любяць

У аграгарадок "Мурава" прыехалі напрыканцы дня. І адразу — процыма прыемных сустрэч.

Трэцякласніца Даша Сасноўская — адна з актыўных чытачак. Кажы, не бяды, што няма ў бібліятэцы камп'ютэра, затое цёця Лена — надзвычай цікавая. Цёця Лена — Алена Усік, мясцовая бібліятэкарка — чалавек унікальны: і артыстка, і кніжніца, і сама літаратурная мініяцюрка стварае. Вакол яе — дзятва. Вядзе яна ў бібліятэцы крэатыўны гурток, піша гісторыю вёскі, збірае унікальныя творы мясцовай традыцыйнай культуры (да прыкладу, распіс па шкле). І ў тым, што Даша Сасноўская і чытачка заўзятая, і ў СДК вакалам займаецца, і ў філіяле школы мастацтваў на баяне вучыцца граць, ёсць неаспрэчная заслуга Цёці Лены. Вучыць яна дзяцей уласным прыкладам: спявае ў вакальным гурце "Рачулка", што дзейнічае пры СДК, вядзе клубныя канцэрты, раз у квартал ладзіць поруч з клубнікамі літаратурна-музычныя кампазіцыі, здолела, урэшце, і мужчын саракагадовых у лік чытачоў сагітаваць.

Справа ў тым, што побач з бібліятэкай размешчана качагарка з невялікім штатам супрацоўнікаў, бо ацяпляе яна ледзь не ўсе галоў-

Заакіяўскія і не толькі

Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў захоўвае ў сваіх фондах шмат цікавых і разнастайных аўдыёвізуальных дакументаў, якія знаёмяць з творчасцю многіх айчынных пісьменнікаў, даюць магчымасць зразумець вытокі іх таленту. Сярод гэтага неабсяжнага багацця вылучаюцца матэрыялы пра выдатнага беларускага пісьменніка, літаратуразнаўца, грамадскага дзеяча, народнага пісьменніка Беларусі Міхася Лынькова. 110 гадоў з дня яго нараджэння спаўняецца 30 лістапада.

Усяго ў фотатэцы архіва — каля 90 фотадакументаў пра класіка слова. У першую чаргу, гэта партрэтныя здымкі пісьменніка ў розныя гады яго жыцця, шмат фота, дзе ён сярод калег, на з'ездах, пленумах, канферэнцыях, у час сустрэч з чытачамі, на адпачынку. Вялікую цікавасць выклікаюць здымкі, зробленыя пад час паездкаў М.Лынькова ў Індыю, а таксама на 7-ю сесію Генеральнай Асамблеі ААН у Нью-Йорк.

Утрымліваецца ў архіве і 41 адзінка захавання кінадакументаў, у якіх раскажваецца пра М.Лынькова: гэта кінафільм 1985 года "Жыццёвы і творчы шлях Міхася Лынькова", кінаарыс "Народны пісьменнік Міхась Лынькоў", зняты ў 1966 годзе, і фільм "М.Лынькоў аб Янку Купале", дзе творца дзельца сваімі ўспамінамі пра першыя сустрэчы са славытым Песняром, пра іхняе сяброўства. Акрамя гэтага, у фондах архіва захоўваюцца шматлікія кінакапіі "Савецкая Беларусь" і "Навіны дня", асобныя сюжэты якіх прысвечаны М.Лынькову.

У архіве можна не толькі пабачыць выявы Міхася Ціханавіча, але і пачуць яго голас. У прыватнасці, у гуказапісах выступленняў М.Лынькова на

святаванні 50-годдзя часопіса "Полымя", на мітынг, прысвечаным адкрыццю помніка Я.Коласу, запісах успамінаў пісьменніка пра яго сустрэчы з В.І. Казловым, успамінаў пра Я.Коласа. Ёсць запіс, дзе М.Лынькоў раскажвае сваю біяграфію, запісы радыёперадач "Пра час і пра сябе" і "У гасцях у народнага пісьменніка БССР Міхася Ціханавіча Лынькова" (сустрэча з мінскімі школьнікамі ў дзень яго 70-годдзя), а таксама запіс вечарыны, прысвечанай 80-годдзю з дня нараджэння пісьменніка. Акрамя гэтага, у фанатэцы архіва шмат гуказапісаў урыўкаў з твораў М.Лынькова ў аўтарскім выкананні, а таксама ў выкананні беларускіх артыстаў.

Але найперш архіўныя дакументы дазваляюць яшчэ больш даведацца пра Міхася Ціханавіча, які ў 1925 годзе арганізаваў бабруйскі філіял літаратурнага аб'яднання "Маладняк". Менавіта ў гэты час з-пад пераколішняга настаўніка, адказнага рэдактара бабруйскай акруговай газеты "Камуніст" выходзіць першы апазданні, што атрымалі высокую ацэнку тагачаснай крытыкі.

Дзякуючы фотаматэрыялам можна ўбачыць М.Лынькова ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі ён рэдагаваў франтавую газету "За Савецкую Беларусь!" і сатырычнае выданне "Раздавім фашысцкую гадзіну!".

Чалавек вялікага аўтарытэту і жыццёвай мудрасці, пасля вайны ён у складзе беларускай дэлегацыі прымаў удзел у рабоце ўстаноўчай сесіі пры стварэнні Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, а затым некалькі гадоў запар ездзіў у Нью-Йорк для ўдзелу ў сесіях Генеральнай Асамблеі ААН. На матэрыяле замежных уражанняў М.Лынькоў напісаў кнігу замалёвак, нарысаў і апазданні "За акіянам". Гуказапісы некаторых з іх захоўваюцца ў фондах БДАКФФД. Па справах UNESCO ён пабываў у Індыі, пасля чаго нарадзіўся нарыс "Пад сонцам Індыі".

Міхася Ціханавіч з увагай сачыў за творчасцю маладых беларускіх літаратараў. У кіна- і фонадакументах архіва аб ім з удзячнасцю ўспамінаюць вядомыя беларускія пісьменнікі Сяргей Грахоўскі, Янка Брыль, Васіль Быкаў, якім Міхась Лынькоў дапамог у свой час: каму — падтрымкай, каму — добрай парадай.

Як прыгадваў Янка Брыль, "Лынькоў заўсёды быў просты, заўсёды быў прыязны, вясёлы. А вясёлымі бываюць, як вядома, людзі вельмі добрыя. Ён быў вельмі добры па душы чалавек..."

Алена ПАЛЯШЧУК, галоўны архівіст аддзела інфармацыі, публікацыі і навуковага выкарыстання дакументаў БДАКФФД

Фота з фондаў архіва
На здымках: група ўдзельнікаў Пленума Саюза пісьменнікаў Беларусі (першы злева — М.Лынькоў). Масква, 1942 г.; М.Лынькоў (першы справа) у зале пасяджэнняў ААН на 7-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Нью-Йорк, 1952 г.; Максім Танк, Кандрат Крапіва, Аркадзь Куляшоў і Міхась Лынькоў у Мінску ў першыя дні пасля вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Мінск, ліпень 1944 г.

Знайсці мезалітычнага сусліка

Восеньская непагadzь — час руплівага, дэталёвага вывучэння новых знаходак айчынными археолагамі. Шэраг цікавых артэфактаў, што сёлета былі выяўлены на правым беразе Нёмана, каля вёскі Кавальцы, — на рахунку студэнтаў гістарычнага факультэта БДУ.

Як адзначыў кіраўнік гэтай экспедыцыі, загадчык археалагічнага музея пры факультэце Віталь Сідаровіч, сёлета было прывезена больш за дзве тысячы крамянёвых знаходак, унікальных для тэрыторыі Беларусі, вялікая колькасць рэшткаў керамікі. Але галоўны вынік — вялікая і цікавая калекцыя, што ўключае больш за сто экзemplяраў костак розных жывёл. Трыццаць з іх — касткі маманта: фрагменты іклаў, рэзберных костак, зубы. Між іншым, раней у гэтым раёне былі знойдзены рэшткі шкілетаў каня, аленя, сусліка, рыбныя косткі. Цяпер даследаваннем касцявога матэрыялу займаецца Аляксандр Матузка — вядомы на постсавецкай прасторы спецыяліст па костках выкапнёвых жывёл. Вынікі яго працы гісторыкі чакаюць ужо ў снежні.

Калі казаць пра крамянёвыя матэрыялы, то "ўзрост", напрыклад, накіраванага стрэл, па словах Віталія Сідаровіча, складае 12—13 тысяч гадоў, што робіць іх самымі старажытнымі ўзорамі названых вырабаў на Беларусі. Тым самым гэтыя артэфакты ўяўляюць вялікую навуковую каштоўнасць, бо ў большасці сучасных падручнікаў па айчыннай гісторыі сцвярджаецца, што лук ды стрэлы і, адпаведна, індывідуальнае паліванне ўзнікла ў эпоху мезаліту. А матэрыялы адносна нядаўніх раскопак і крамянёвыя артэфакты з Кавальцоў сведчаць, што яны ўзніклі значна раней.

Па словах Віталія Сідаровіча, матэрыялы кавальцоўскай экспедыцыі паставілі пытанне: што за культура перад намі? Магчыма, гэта нават новая супольнасць. Праўда, па матэрыялах адной стаянкі гэта немагчыма вызначыць. Па меркаванні археолага, раскопкі ў гэтым месцы павінны працягвацца, бо ёсць спадзяванні, што ў дадзеным раёне яшчэ маюцца сведчанні існавання невядомай гісторыкам раней культуры.

Неўзабаве будзе ўзведзена вялікая плаціна, утворыцца вадасховішча, распачне работу Гродзенская ГЭС. У выніку раён раскопак будзе часткова затоплены, пад вадай застанецца больш за 30 археалагічных помнікаў. Ці пагражае затапленне кавальцоўскай стаянцы?

Як паведаміў Віталь Сідаровіч, затоплены будзе, у асноўным, левы бераг Нёмана, у тым ліку стаянка каля вёскі Александрова (пра раскопкі на гэтым аб'екце "К" ужо пісала раней). У сваю чаргу, Кавальцы і стаянкі верхняй тэрасы будуць падмыты, але, хутчэй за ўсё, не будуць канчаткова знішчаны. Таму ў планах і ў наступным годзе — працягваць там даследаванні.

Віталь Міхайлавіч выказаў асабліваю падзяку стараным студэнтам-практыкантам, якія не адзін год працуюць на гэтай стаянцы. Яркім сведчаннем іх плённай працы служыць той факт, што з-пад іхняй увагі не выпадалі нават дробязі. Уявіце: самыя маленькія знаходкі маюць памер 2-3 мм!

У цэлым, раскопкі каля Кавальцоў праводзяцца некалькі гадоў запар: з 2004-га па 2009-ы. На сённяшні дзень у дадзеным раёне вызначана 7 помнікаў: 5 — непасрэдна каля Кавальцоў і 2 — ля вёскі Славічы. Шматпластавыя стаянкі адлюстроўваюць розныя перыяды айчыннай гісторыі, пачынаючы з эпохі мезаліту і да XVI—XVII стст.

З цікавасцю будзем сачыць за працягам даследаванняў і спадзявацца, што неўзабаве ў падручніках па гісторыі з'явіцца апісанне новай археалагічнай культуры.

Алеся ШАПАВАЛ, студэнтка гістарычнага факультэта БДУ
На здымках: узор вырабу з крэменю; пад час працы са знойдзенымі прадметамі. Фота аўтара

Лепельская "пустыня"

Сярод найбольш багатых на вадаёмы раёнаў можна па праве назваць і Лепельскі. Тым не менш, маюцца ў гэтым рэгіёне і свае "пустыні" тэрыторыі, на якіх нават невялікае азёрца ў радасць людзям. Менавіта тут размясцілася вёска Двор-Таронкавічы. Праз яе цячэ 42-кіламетровая рэчка Свядзіца, якая больш нагадвае ручайну.

Таму і невядома, чым прыглынула пана з Мінска тая зямля, але менавіта тут пабудаваў ён свой бровар, выкапаў вялікі катлан, запоўніўшы яго вадай са Свядзіцы. Утварылася вялікая сажалка, ці невялікае вадасховішча, з востравам пасярэдзіне. Як сведчыць

гісторыя, кіраваць вырабам спірту ўзяўся ўпраўляючы Бузыцкі. У той час Вялікія і Малыя Таронкавічы, Двор-Таронкавічы, іншыя навакольныя вёскі квітнелі, паколькі іх жыхары мелі на бровары працу, якая добра аплачвалася. Ды і Бузыцкі клапаціўся не толькі аб упарадкаванні свайго маёнтка, але і пра дабрабыт мясцовага насельніцтва: для вясцоўцаў была пабудавана нават грамадская лазня.

Але гэтай ідыліі не наканавана было доўжыцца далей: бядой абрынулася на Таронкавічы Першая сусветная вайна. У 1916 годзе немцы разбурылі бровар, а спірт з вялікага бронзавага чана вылілі ў

сажалку. Бузыцкія былі вымушаны з'ехаць. Давяршылі справу падзеі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі: нехта выдраў з абмуроўкі вялізны чан для спірту і закаціў яго ў Лепель нарыхтоўчыкам другой сыравіны. Вытворчыя пабудовы і сажалка прыійшлі ў заняпад.

І калі спачатку ў праточнай сажалцы вадзілася шмат азёрнай рыбы, то з цягам часу вадасховішча зарастала воднай расліннасцю і кустоўем, заглеялася, рыба сплывала ў пошуках большай прасторы.

Лёс вясковай сажалкі занепакоў выхадцаў з Двор-Таронкавічаў, дзясцін-

ства якіх праходзіла тут, на пачатку трэцяга тысячагоддзя. У 2007 годзе за аднаўленне вадаёма свайго маленства ўзяліся неабякавыя да роднай гісторыі і прыроды людзі, дзякуючы чаму сажалка ажыла, запоўнілася рыбай.

У бліжэйшых планах — узвядзенне надзейнага гідратэхнічнага збудавання і павышэнне ўзроўню вадасховішча, на 50 — 60 сантыметраў вышэйшага за той, што існаваў пасля рэканструкцыі, добраўпарадкаванне дамбаў абпал сажалкі і Свядзіцы, будаўніцтва мастка на востраў, абсталяванне там культурна-рэкрэацыйнай зоны, што, бясспрэчна, у перспектыве будзе садзейнічаць развіццю гістарычнага турызму.

Уладзімір ШУШКЕВІЧ
Лепель
На здымках: мясцовы вадаём; рэшткі бровара. Фота Кастуса АНТАНОВІЧА

Такое шкляное "палатно" сталіцы ўжо сёння можна ўбачыць у люстраных шыбах "Мінск-Арэны".

га гуку, святла, завяршаецца камплектаванне мэбляй... У другой палове снежня плануем правесці рэпетыцыю па загрузцы арэны, што дазволіць выявіць нам пэўныя недахопы. Гэта будзе, так бы мовіць, галоўная рэпетыцыя. Вельмі важна яшчэ падабраць штат, людзей, якія на годным узроўні здолеець правесці мерапрыемствы.

— "Мінск-Арэна" — гэта вялізная пляцоўка не толькі для спартыўных спаборніцтваў, але і для канцэртаў. Як вы мяркуеце справіцца з задачай арганізацыі буйнога канцэртнага мерапрыемства? Разуменне, што казаць пра гэта яшчэ зарана, але не за гарамі тое ж

сталаяванне (многія зоркі ў гастрольныя туры ездзяць са сваёй апаратурай). Ды ўсё ж калі правядзенне канцэрта вымагае сур'ёзных змен, — рашэнне па гэтым пытанні будзе абавязкова запрашвацца ў праектны інстытуце. Бо бяспека — самае галоўнае.

Стаўка на моладзь

— Дарэчы, а якім чынам у вас наладжана бяспека наведвальнікаў?

— Квантавыя перакрыцці "Мінск-Арэны", трэба адзначыць, — гэта ўнікальная тэхналогія. Бадай, тое, чым мы мо-

Правесці шоу... у казачным замку

Напрыканцы снежня ўрачыста адкрыецца самы вялікі шматфункцыянальны культурна-спартыўны комплекс Беларусі — "Мінск-Арэна". Галоўная пляцоўка Чэмпіяната свету па хакеі 2014 года, дзіцячага "Еўрабачання-2010" знаходзіцца сёння, па словах дырэктара ўстановы Паўла ГАЛКІНА, на этапе завяршэння будаўніцтва. "Заўтра на канькабежным стадыёне, на цэнтральнай арэне, прыступім да шліфавання лёду, — распавядае ён. — Вядуцца пусканаладачныя работы сістэм кандыцыяніравання, вентыляцыі, энергасістэм, адбываецца мантаж знешніх і ўнутраных бартоў на канькабежным стадыёне, завяршаюцца апрацоўчыя работы... Хутка будзем праводзіць тэсціраванне ўсяго тэхнічнага комплексу".

Першае велакіла

"Але нагадаю, што ў нас ужо амаль год працуе веладром", — дадае Павел Уладзіміравіч.

Пабываўшы на гэтым аб'екце, прызнаюся: пляцоўка надзвычай уражае. Палатно велатрэка зроблена вядомай нямецкай фірмай, якая займаецца менавіта велабанами. Ды ўсё ж, нават не ведаючы такіх падрабязнасцей і не з'яўляючыся спецыялістам у веласпорце, злавіла сябе на жаданні прыйсці сюды з уласным веласіпедам і накруціць кола-другое. Прыемна, утульна, камфортна. "А яшчэ ў нас вы можаце пагуляць у бадмінтон, — распавядае Павел Галкін, — у вялікі, настольны тэніс, у валејбол. Запрашаем усіх жадаючых і ў трэнажорныя залы, у сауну — усё гэта ўжо працуе, — а пасля трэніроўкі, калі ласка, — можаце адпачыць у нашым кафэ".

Дырэктар кажа, што адной з галоўных задач "Мінск-Арэны" з'яўляецца менавіта задавальненне паслуг спажывацям. "Безумоўна, мы ставім сабе найвышэйшую планку — гэта арганізацыя і правядзенне буйных спартыўных і канцэртна-відовішчых мерапрыемстваў, але ж паслугамі шматфункцыянальнага комплексу ў першую чаргу мусіць карыстацца наша насельніцтва".

Што з сябе ўяўляе "Мінск-Арэна"? Уласна самую галоўную арэну, якая змяшчае 15 000 гледачоў, канькабежны трэк з трыбунамі на 3000, веладром на 2000 месцаў. А яшчэ гэта паркоўка на 1080 месцаў і комплекс паслуг рознага кшталту. "Мы можам ладзіць спаборніцтвы па 28 відах спорту, — удакладняе Павел Уладзіміравіч, — і, вядома, буйныя канцэртна-відо-

"Мінск-Арэна" для падзей еўрапейскага маштабу

Павел Галкін.

вішчыя мерапрыемствы, якія раней у рэспубліцы не праводзіліся з прычыны адсутнасці падобнай вялізнай пляцоўкі".

Інфрасетка

Ды ўсё ж, каб даведацца больш падрабязна, пытаюся:

— Павел Уладзіміравіч, чым адрозніваецца "Мінск-Арэна" ад падобных комплексаў, скажам, у той жа Літве, на Украіне?

— Мяркую, што не толькі на постсавецкай прасторы, а нават і ў Еўропе падобнага комплексу — тры аб'екты ў адным — няма. Гэта добра ў першую чаргу тым, што ўся інфраструктура звязана ў адну сетку, і, адпаведна, патрабуецца менш абслугоўваючага персаналу. Па-другое,

хакею. Вельмі часта ўзнімалася пытанне аб тым, што Кантынентальная хакейнае ліга павінна перайсці на пляцоўку ў 28 метраў, і мы падрыхтавалі трэніровачную базу адпаведных памераў.

Тут таксама ёсць дзве дарожкі для кёрлінга. Пагадзіцеся: база — вельмі грунтоўная.

У цэнтры — арэна

— А цэнтральная арэна?

— Безумоўна, вяршыняй нашага комплексу з'яўляецца цэнтральная лядовая арэна. Яна вельмі падобная на маскоўскую арэну ў "Хадынцы", але трохі большая за яе, а таксама за арэны ў Літве, Латвіі. Ва Украіне, Польшчы падобнай пляцоўкі ўвогуле няма, а вось прыкладна та-

дзіцячае "Еўрабачанне"... Ды, мабыць, зоркі сусветнага шоу-бізнесу сёння могуць стаць для нас бліжэй?

— Так, сёння мы можам казаць пра тое, што на нашай "Арэне" робіцца вялікая праца, каб мы маглі запрасіць любых зорак з самымі складанымі тэхнічнымі райдэрамі. Імкнёмся ўлічваць усё, каб годна правесці і дзіцячае "Еўрабачанне". Натуральна, мы зараз з вамі кажам пра шоу, якое патрабуе пэўных тэхнічных магутнасцей. Яны ў нас ёсць. Мы вельмі сур'ёзна паставіліся да гуку, святла — і, паводле ацэнкі спецыялістаў, сцэнічнае абсталюванне ў нас на вельмі высокім узроўні. Запас трываласці ў дачыненні да абсталювання, якое падвешваецца да столі, да квантавых перакрыццяў, — 16 тон. Але калі гэтая колькасць не задаволяць пэўна-

Апошнія работы на тэрыторыі комплексу.

жам ганарыцца. Дах рабіла французская фірма, і перакрыцці маюць вялізны запас трываласці. Пры ўсім гэтым, мы не павінны быць няўважлівымі і бесклапотнымі.

Бачыце, перад намі вялікі дыяпазон пытанняў, якія яшчэ неабходна вырашыць. "Мінск-Арэна" — гэта ўнікальны шматфункцыянальны комплекс, які мусіць быць не проста еўрапейскай культурна-спартыўнай пляцоўкай, але прапаноўваць паслугі адпаведнага ўзроўню. І над гэтым нам яшчэ трэба працаваць.

Можна сказаць, што мы пабудавалі гэты казачны замак, і застаецца зусім мала часу да таго моманту, калі ён адкрые свае дзверы для гасцей, аднак вельмі важна, каб яны атрымалі годны прыём, — і тут ужо гаворка ідзе аб ўзроўні сервісу. І калі падобнай арэны сёння ў Еўропе няма, нам — з іншага боку — яшчэ трэба павучыцца арганізоўваць мерапрыемствы гэтым чынам, як гэта робіцца ў іх. Уявіце: накарміць 15 000 чалавек у буфэце так, каб усе засталіся задаволены! Наведвальнікаў мусіць з усмешкай сустракаць гардэробшчык, ахова павінна быць прыязнай, нікога не пакрыўдзіць, — усе складнікі тут маюць значэнне, усе дробязі ствараюць агульнае ўражанне.

— Калі мы ўжо ўзнялі гэтае пытанне, якіх спецыялістаў сёння вам не хапае, Павел Уладзіміравіч?

— У нас вельмі мала спецыялістаў, так бы мовіць, "па холадзе". Не хапае "тэхнароў", добрых гукарэжысёраў. Але будзем шукаць. У сваёй камандзе я раблю стаўку на моладзь і спадзяюся на яе крэатыўны падыход.

Пад час нашай гутаркі з дырэктарам у "Мінск-Арэне" кіпелі будаўнічыя работы. Калі ж сцягнула, усе тры аб'екты запаліліся яскравай ілюмінацыяй, і будаўнікоў стала зусім не бачна. Гэта сталася добрай метафарай прадмета нашай гаворкі — сервісу еўрапейскага ўзроўню: калі мы не бачым стваральнікаў, а толькі атрымліваем асалоду ад відовішча!

**Занатавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Так выглядае лядовая арэна.

паркінг ля "Мінск-Арэны" можа выкарыстоўвацца адразу на тры аб'екты. Цудоўна ў нас наладжаны і пад'язныя шляхі: з кальцавой дарогі, з праспекта Пераможцаў — усё гэта спрыяе папулярнасці Цэнтра.

Пачнём з таго ж велабана. Калі, да прыкладу, возьмем Украіну, дык у іх няма нічога падобнага. Ёсць велатрэк у Львове, але ён узводзіўся вельмі даўно. Той жа велабан у маскоўскім "Крылацкім" мае іншую канструкцыю: ягоны памер — 333 метры. Наш жа больш падыходзіць пад класічны — 250 метраў, і менавіта на такім праводзіцца алімпіяды і чэмпіянаты свету.

Што да канькабежнага стадыёна, дык акрамя ўласна канькабежнай дарожкі, якая адпавядае сусветным стандартам, тут яшчэ размешчаны дзве хакейныя каробкі: адна — стандартная еўрапейская, другая — больш набліжана да канадскага

Дарэчы

Як паведамілі нашаму карэспандэнту, культурна-спартыўны комплекс "Мінск-Арэна" плануе запусціць сістэму продажу электронных білетаў.

— Міжнародны вопыт паказвае, што звычайныя фізічныя касы ў еўрапейскіх краінах амаль не выкарыстоўваюцца, — зазначыў начальнік аддзела эксплуатацыі сістэм бяспекі Артур Гецевіч, — ды ў кожнай бібліятэцы, сельскім клубе нашай рэспублікі ёсць камп'ютэр, таму ні для кога не сакрэт, што інтэрнет-магчымасцямі неабходна карыстацца. Культурна-спартыўны цэнтр валодае ўсім для распаўсюджвання білетаў: сучасная комплексная сістэма ўпраўлення прадугледжвае магчымасць і іх браніравання, і пакупкі — як на спартыўныя, так і на культурныя мерапрыемствы. Акрамя таго, прапаноўваецца магчымасць стварэння на аснове "Мінск-Арэны" адзінай цэнтральнай базы па білетнай гаспадарцы.

кая ж па памерах ёсць у Германіі і Чэхіі. Адзіная арэна, якая большая за нашу і якую зараз магу ўзгадаць, знаходзіцца ў Вялікабрытаніі, у Лондане. Зусім неабліга паралелі атрымліваюцца.

Сёння, як я ўжо згадаў, мы правялі складаныя работы на сістэмах кандыцыяніравання, вентыляцыі, холадазабеспячэння, цяпер вядзецца мантаж сцэнічна-

га выканаўцу, будзем ставіць апоры з зямлі і на іх вешаць святло. Вядома, у кожнага рэжысёра — пастаноўчыка шоу — сваё бачанне, сцэнарый канцэрта. Магчыма, што нашы параметры і задаволяць пэўных выканаўцаў — гэта, натуральна, будзе пазбаўляць іх пэўных выдаткаў, — але для іншых, магчыма, будзе справай прынцыповай ладзіць менавіта сваё аб-

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі беларускіх мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка А.Вараб'ёва "Паміж небам і зямлёй".
- Выстаўка "З першых калекцый дзяржаўнай карціннай галерэі БССР".
- Выстаўка "Сімфонія фарбаў".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ"
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Фотадакументальная выстаўка "Патрыятычнае служэнне Праваслаўнай Царквы".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "З глыбін у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Славацкая сімфонія майстроў з Кавачыцы".

МУЗЕІ *
**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 28 — Гала-канцэрт зорак

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:
■ "Кніга БЫТІЯ"
■ "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ Выстаўка, прысвечаная 70-годдзю ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР.
■ Выстаўка графікі Галіны Бараноўскай.
■ Выстаўка "Памяць

■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Выстаўка "І паўтарыўся бацька ў сыне" (да 95-годдзя з дня нараджэння першага дырэктара музея Д.К. Міцкевіча).
■ Этэралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:
■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага, "Дарогамі жыцця".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю В.Быкава.

■ Праект "Бітва за Беларусь. верасень 1943 г. — ліпень 1944 г."
■ Выстаўка "Трафеі вайны".
■ Выстаўка "Беларусь партызанская".
■ Акцыя-выстаўка "Былі ў мяне мядзведзі".
■ Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Д.Папова "Паўднёвы вецер".
■ "У лабірынцы часін" выстаўка Я.Шаціхіна.
■ "Народная ікона Гомельшчыны".
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Рыцарская зала".
■ "Зал урачыстых прыёмаў".
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.
- У выставачнай зале: выстаўка новых паступленняў з фондаў музея.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

- Выстаўка Вячаслава Паўлаўца.
- Першая Беларуская трыенале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка работ стыпендыятаў, лаўрэатаў і дыпламантаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна, пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка дзіцячай творчасці студыі "Прамень".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул. Карловіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:
■ "Гаўрыла Харьганавіч Вашчанка".
■ "Сучасныя беларускія мастакі".

Выстаўкі:
■ Выстаўка работ мастакоў Гомельскай вобласці "Восень-2009".

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА І ПАЎГОДДЗЕ 2010 ГОДА!

КУЛЬТУРА
МАСТАЦТВА

ВІЛЬНЮС — КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА ЕВРОПЫ

стагоддзяў".

Дом-музей І з'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І-га З'езда РСДРП".
- Выстаўка "У аб'ектыве — случчане".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Выстаўка "Фарбы роднай зямлі".
■ Выстаўка "Гарадскія фантазіі".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:
■ Юбілейная выстаўка "Скарбы гомельскага палаца".
■ "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст."
■ "Я — Гамяльчанін, і гэтым ганаруся!" — па выніках аднайменнага творчага конкурсу, прысвечанага 90-годдзю з дня заснавання музея.
■ Выстаўка скульптара

Румянцавы і Паскевічы".

■ "Гістарычная кніга XVIII — XX стст."
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Рытм жыцця" (выстаўка Таццяны Вакарынай).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ТЭАТРЫ *

Беларускай оперы.
■ 5 — "Папялушка" С.Пракоф'ева.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44,
Тэл./факс: 334 60 08.

- 28 — "Раман + Юлія"
- 29 — "Адэль"
- 1 — "Белы анёл з чорнымі крыламі"

Д.Балыка.
■ 2 — "Каласы пад сярпом тваім"

У.Караткевіча.
■ 3 — "Сёстры Псіхеі"

С.Кавалёва.
■ 5 — "Адвечная песня" Янкі Купалы.

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 28 — "Асцярожна, Соня!"
- А.Усачова.
- 28 — "Дыпытлівы слонік" Р.Кіннінга.

**ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА**

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНОВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алена САБАЛЕУСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фоталіюстрацыі — Юрый ІВАНОЎ
Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон: (017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97, Тэлефон/факс: (017) 334-57-23 (017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Беларусь па выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0494414 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 8478
Падпісана ў свет 26.11.2009 у 18.30
Замова 6477
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ISSN 1994-4780

9 771994 478007 0 9 0 4 8